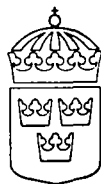

Regeringens proposition

1989/90: 119

om övervakningskameror m. m.

Prop.
1989/90: 119

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 8 mars 1990.

På regeringens vägnar

Odd Engström

Laila Freivalds

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny lag om övervakningskameror m.m. som skall ersätta 1977 års lag om TV-övervakning.

Syftet med den nya lagen är främst att anpassa den rättsliga regleringen av användningen av optisk-elektronisk övervakningsutrustning till den tekniska utvecklingen och att hålla ett tillfredsställande skydd mot integritetskränkningar i samband med användningen av sådan utrustning. Vid sidan av TV-kameror, som den nuvarande lagen omfattar, skall den nya lagen gälla även andra optisk-elektroniska instrument och därmed jämförbara utrustningar. Även apparatur som används för att behandla eller bevara bilder som tas upp av sådana instrument och utrustningar omfattas av den nya lagen.

Flera av förslagen syftar till att stärka integritetsskyddet för den enskilde. Bl. a. utvidgas tillståndskravet. Vidare införs regler om sekretess, och det straffrättsliga sanktionssystemet skärps.

Den nya lagen innebär att länsstyrelsen även i fortsättningen skall vara tillstånds- och tillsynsmyndighet. För att öka möjligheterna för länsstyrelserna att koncentrera sina resurser till prövningen av integritetskänsliga ärenden och till tillsynsverksamheten föreslås vissa förenklingar. Bl. a. skall det vara ett enklare förfarande i ärenden där risken för integritetsintrång vid användning av en övervakningskamera är liten.

I vissa fall där det är fråga om nödfallsliknande situationer skall polisen eller en räddningsledare under kortare tid få använda en övervakningskamera utan det tillstånd av länsstyrelsen som normalt krävs.

Beslut av länsstyrelsen skall få överklagas till kammarrätt i stället för

som nu till regeringen. Ett beslut om tillstånd skall få överklagas av Prop. 1989/90:119
vederbörande kommun och, i vissa fall, en arbetstagarorganisation.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 1990.

Propositionens lagförslag

1 Förslag till

Lag om övervakningskameror m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Med övervakningskameror avses i denna lag TV-kameror, andra optisk-elektroniska instrument och därmed jämförbara utrustningar som är uppsatta så att de, utan att manövreras på platsen, kan användas för personövervakning. Vad som i lagen sägs om övervakningskameror gäller i tillämpliga delar även för separata tekniska anordningar som är avsedda att användas för att behandla eller bevara bilder som tas upp av en övervakningskamera.

2 § En övervakningskamera skall användas med tillbörlig hänsyn till enskildas personliga integritet.

Upplyningsplikt

3 § Upplysning om en övervakningskamera skall lämnas genom tydlig skyltning eller på något annat verksam sätt.

Är övervakningskameran avsedd för skydd av en anläggning eller ett område som enligt 4 § 2–5 eller 5 § lagen (1990:000) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m. m. har förklarats utgöra skyddsobjekt, behöver dock sådan upplysning inte lämnas. Detsamma gäller i fråga om en övervakningskamera som används av en polismyndighet vid automatisk hastighetsövervakning.

Länsstyrelsen får efter skriftlig ansökan medge undantag från upplyningsplikten, om det finns synnerliga skäl för det. I ansökningsärendet tillämpas 8 § andra stycket och, om kameran skall kunna riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde, 9 § första meningen. Länsstyrelsen skall i ett beslut om undantag meddela de villkor som behövs.

Tillstånd m. m.

4 § Tillstånd att använda en övervakningskamera krävs för att en sådan kamera skall få vara uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. Detta gäller dock inte en övervakningskamera som

1. av trafiksäkerhetsskäl eller för säkerheten i arbetsmiljön är uppsatt på fordon, maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller användaren.

2. är avsedd för skydd av en anläggning eller ett område som enligt 4 § 2–5 eller 5 § lagen (1990:000) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m. m. har förklarats utgöra skyddsobjekt,

3. används av en polismyndighet vid automatisk hastighetsövervakning.

En polismyndighet eller den som är räddningsledare enligt räddningstjänstlagen (1986:1102) får under viss tid, högst fjorton dagar, ha en övervakningskamera uppsatt så som sägs i första stycket utan att söka tillstånd, om användning av kameran är oundgängligen nödvändig vid

olyckshändelse eller överhängande fara för en sådan eller för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Under förutsättning att ansökan om tillstånd görs inom fjorton dagar får kameran vara uppsatt utan tillstånd även för tid därefter, så länge användningen är oundgängligen nödvändig för ändamålet och länsstyrelsen inte har prövat ansökningen.

5 § Tillstånd får meddelas endast om sökanden kan anses ha ett befogat intresse av att få använda övervakningskameran och detta intresse inte likaväl kan tillgodoses på något annat sätt.

Under den förutsättning som anges i första stycket skall tillstånd meddelas, om den information som kan förmedlas genom kameran och den rätt att behandla eller bevara upptagna bilder som kan komma att förenas med tillståndet vid tillämpning av 6 § kan antas vara av ringa betydelse för enskildas personliga integritet med hänsyn till den utrustning som skall användas, det område som skall övervakas och övriga omständigheter.

I andra fall än som avses i andra stycket skall tillstånd meddelas bara om intresset av att tillgodose det avsedda ändamålet med övervakningen är så starkt att det skall ges företräde framför intresset av att värna enskildas personliga integritet.

6 § I fall som avses i 5 § andra stycket och i sådana andra fall där övervakningskameran är avsedd att användas för att förebygga brott, förhindra olyckor eller tillgodose något annat därmed jämförligt ändamål får ett tillstånd förenas med rätt att med någon teknisk anordning behandla eller bevara bilder, som tas upp av kameran, om sökanden av särskilda skäl har behov av detta.

7 § Frågan om tillstånd prövas av länsstyrelsen efter skriftlig ansökan av den som avser att ha övervakningskameran uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde.

8 § I en ansökan om tillstånd skall anges de omständigheter som är av betydelse för prövningen av ärendet. Ansökan skall alltid innehålla uppgift om och beskrivning av

1. det ändamål som övervakningskameran är avsedd att användas för,
2. den utrustning som skall användas vid övervakningen,
3. den plats där utrustningen skall placeras och det område som kan övervakas.

Om kameran är avsedd att kunna riktas mot en arbetsplats, skall till ansökan vara fogat ett yttrande från skyddsombud, skyddskommitté eller organisation som företräder de anställda.

9 § Innan länsstyrelsen meddelar tillstånd, skall yttrande inhämtas från den kommun där den plats finns dit övervakningskameran skall kunna riktas. Sådant yttrande behöver inte inhämtas i fall som avses i 5 § andra stycket under förutsättning att ansökningen inte avser också rätt att behandla eller bevara upptagna bilder.

10 § Ett tillstånd skall innehålla uppgifter om hur övervakningen får anordnas. Dessa skall avse övervakningens ändamål, den utrustning som får användas och det område som får övervakas.

Länsstyrelsen skall meddela också de övriga villkor som behövs för tillståndet. Sådana villkor kan avse upplysning om kameran, upptagning,

användning, behandling eller bevaring av bilder samt andra förhållanden av betydelse för att skydda enskildas personliga integritet.

Tillstånd får meddelas för en begränsad tid.

Prop. 1989/90: 119

Tillsyn

11 § Länsstyrelsen skall se till att

1. upplysning enligt 3 § lämnas om en övervakningskamera som kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde,
2. bestämmelserna i 4 § följs,
3. bearbetning eller bevaring av upptagna bilder inte sker utan sådan rätt som avses i 6 § samt att
4. villkor som har meddelats enligt 3 § tredje stycket sista meningen, 10 § eller 13 § iakttas.

12 § Finner länsstyrelsen det behövt för sin tillsyn, har länsstyrelsen rätt att få tillträde till kontrollrum och andra delar av en övervakningsanläggning. Länsstyrelsen får också begära upplysningar från den som innehar eller använder en övervakningskamera samt granska bevarat bildmaterial.

Återkallelse av tillstånd m. m.

13 § Ändras förutsättningarna för ett tillstånd får länsstyrelsen meddela nya villkor eller, om det inte längre finns förutsättningar för att ge tillstånd, återkalla tillståndet. Detsamma gäller undantag enligt 3 § tredje stycket från upplysningsplikten och sådan rätt att behandla eller bevara upptagna bilder som avses i 6 §.

Iakttas inte meddelade villkor, får länsstyrelsen förelägga tillståndshavaren eller den som har medgett undantag att inom viss tid vidta rättelse. Sådant föreläggande skall delges. Om föreläggandet inte följs, får länsstyrelsen återkalla tillståndet, undantagsmedgivandet eller rätten att behandla eller bevara upptagna bilder.

Tystnadsplikt

14 § Den som tar befattning med uppgift som har inhämtats genom användning av en övervakningskamera, som är uppsatt så att det krävs tillstånd att använda den, får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han till följd därav fått veta om någon enskilds personliga förhållanden.

I det allmänna verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Straff m. m.

15 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligt eller av oaktsamhet

1. bryter mot upplysningsplikten enligt 3 §,
 2. bryter mot tillståndskravet enligt 4 §,
 3. inte iakttar ett villkor som har meddelats enligt 3 § tredje stycket sista meningen, 10 § eller 13 §,
 4. behandlar eller bevarar upptagna bilder utan sådan rätt som avses i 6 §.
- I ringa fall döms inte till ansvar.

16 § Övervakningsutrustning som har använts vid brott enligt denna lag skall förklaras förverkad, om det inte är oskäligt.

Prop. 1989/90: 119

17 § Om den som innehar eller använder en övervakningskamera underlåter att i enlighet med 12 § ge tillträde eller lämna upplysningar eller hålla tillhanda bevarat bildmaterial, får länsstyrelsen förelägga vite. För att bereda sig tillträde får länsstyrelsen vid behov anlita polishandräckning.

Överklagande m. m.

18 § Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten.

Justitiekanslern får föra talan för att tillvarata allmänna intressen. Beslut om tillstånd att använda en övervakningskamera och om undantag enligt 3 § tredje stycket från upplysningsplikten får överklagas även av den kommun där den plats finns dit övervakningskameran skall kunna riktas och, om kameran skall kunna riktas mot en arbetsplats, av en organisation som företräder de anställda.

19 § Regeringen får föreskriva om avgift för länsstyrelsens handläggning.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990 då lagen (1977:20) om TV-övervakning upphör att gälla. Bestämmelserna i 3 § andra stycket första meningen och 4 § första stycket andra meningen 2 i den nya lagen träder dock i kraft först den 1 januari 1991. Under tiden från och med den 1 juli till och med den 31 december 1990 gäller att övervakningskameror som är avsedda för skydd av en lokal, ett förvaringsutrymme eller någon annan anläggning av betydelse från totalförvarssynpunkt skall vara undantagna från upplysningsplikten och tillståndskravet enligt 3 och 4 §§.

2. Beslut om tillstånd eller föreskrift som har meddelats med stöd av bestämmelser i den gamla lagen skall anses ha meddelats med stöd av motsvarande bestämmelser i den nya lagen.

3. Den som vid den nya lagens ikraftträdande har en övervakningskamera uppsatt så som anges i 4 § första stycket första meningen, utan att det enligt den gamla lagen krävs tillstånd att använda kameran, får fortsätta att ha kameran uppsatt på angivet sätt till utgången av december 1990. Har före nämnda tidpunkt en ansökan enligt den nya lagen gjorts om tillstånd till fortsatt användning av kameran får den vara uppsatt på angivet sätt även efter denna tidpunkt men, om tillstånd inte ges, inte längre än en månad från den dag då beslutet vann laga kraft.

4. Den gamla lagens bestämmelser gäller i fråga om överklagande av beslut som har meddelats av länsstyrelsen före den nya lagens ikraftträdande.

Lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291)

Härigenom föreskrivs att 35 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 §¹

Besvär över kammarrättens beslut i ett mål som har anhängiggjorts hos kammarrätten genom överklagande eller underställning prövas av regeringsrätten endast om regeringsrätten har meddelat prövningstillstånd.

Meddelas ej prövningstillstånd, står kammarrättens beslut fast. Erinran därom skall intagas i regeringsrättens beslut.

Vad som sägs i första stycket gäller ej talan i mål om utlämnande av allmän handling *samt* talan som riksdagens ombudsmän eller justitiekanslern för i mål om disciplinansvar eller om återkallelse eller begränsning av behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården, tandvården eller detaljhandeln med läkemedel eller om återkallelse av behörighet att utöva veterinäryrket.

Vad som sägs i första stycket gäller ej

1. talan i mål om utlämnande av allmän handling,

2. talan som riksdagens ombudsmän eller justitiekanslern för i mål om disciplinansvar eller om återkallelse eller begränsning av behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården, tandvården eller detaljhandeln med läkemedel eller om återkallelse av behörighet att utöva veterinäryrket,

3. talan som justitiekanslern för i mål enligt lagen (1990:000) om övervakningskameror
m. m.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

¹ Senaste lydelse 1987:999.

Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att det i sekretesslagen (1980:100)¹ skall införas en ny paragraf, 7 kap. 32 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

32 §

Sekretess gäller för sådan uppgift om enskilda personliga förhållanden som har inhämtats med övervakningskamera som avses i lagen (1990:000) om övervakningskameror m. m., om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

¹ Lagen omtryckt 1989:713.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 mars 1990

Närvarande: statsrådet Engström, ordförande, och statsråden Hjelm-Wal-
lén, S. Andersson, Göransson, Gradin, R. Carlsson, Hellström, Johansson,
Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Freivalds, Molin, Sahlin,
Larsson, Åsbrink

Föredragande: statsrådet Freivalds

Proposition om övervakningskameror m. m.

1 Inledning

Dåvarande chefen för justitiedepartementet tillkallade efter regeringens bemyndigande i augusti 1985 en särskild utredare (hovrättslagmannen Erland Aspelin) för att se över lagen (1977:20) om TV-övervakning (ändrad 1979:333). Utredaren, som antog namnet utredningen om TV-övervakning m. m., redovisade uppdraget i januari 1988 i betänkandet (SOU 1987:74) Optisk-elektronisk övervakning.

I betänkandet föreslår utredningen att lagen om TV-övervakning ersätts av en ny lag om optisk-elektronisk övervakning. Den nya lagen skall enligt förslaget omfatta all personövervakning med TV-kamera eller något annat optiskt-elektroniskt instrument som inte manövreras på den plats där instrumentet finns. Utredningen föreslog vidare bl. a. regler som gör det möjligt för polisen att vid förundersökning beträffande allvarigare brott anordna dold personövervakning med optisk-elektroniska instrument. Det sistnämnda förslaget har jag behandlat i ett annat lagstiftningsärende (prop. 1988/89:124, bet. JuU25, rskr. 313), varför jag inte tar upp det i detta ärende. Jag avser att nu behandla återstoden av förslagen i betänkandet.

Betänkandet har remissbehandlats. Till protokollet i detta ärende bör fogas utredningens sammanfattning av betänkandet i här aktuella delar som *bilaga 1*, utredningens lagförslag i motsvarande delar som *bilaga 2* och en förteckning över remissinstanserna som *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena har upprättats inom justitiedepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (dnr 88-665).

Lagrådet m. m.

Regeringen beslutade den 8 februari 1990 att inhämta lagrådets yttrande över lagförslagen. De lagförslag som har remitterats till lagrådet bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

Lagrådet har i allt väsentligt godtagit förslagen men har förordat vissa

ändringar av huvudsakligen lagteknisk natur. Lagrådets yttrande bör fogas till protokollet som *bilaga 5*.

Prop. 1989/90:119

Som kommer att framgå ansluter jag mig, med någon mindre justering, till lagrådets förslag till ändringar i de remitterade förslagen. I samband med att jag behandlar de olika frågor som omfattas av mitt förslag kommer jag att gå in på synpunkter i sak som har framförts av lagrådet (s. 29 – 31, 34, 36, 41, 43, 44, 46, 53 – 55, 58, 59). Härutöver förordar jag en del ändringar av i huvudsak språklig eller redaktionell natur i förhållande till de remitterade lagförslagen.

2 Nuvarande reglering

Lagen om TV-övervakning, som trädde i kraft den 1 juli 1977 (prop. 1975/76:194, bet. JuU 1976/77:14, rskr. 93), tillkom för att förstärka den enskildes skydd mot integritetskränkningar i samband med övervakning och bevakning som sker med TV-apparatur. Ytterligare föreskrifter på området ges i förordningen (1977:219) om TV-övervakning (ändrad 1981:723).

Bestämmelserna i lagen om TV-övervakning innebär i huvudsak följande.

Med undantag för kameror som används för skyddsändamål vid anläggningar av betydelse från totalförvarssynpunkt är lagen tillämplig på TV-kameror som är anbringade så att de, utan att manövreras på platsen, kan användas för personövervakning. Sådana kameror, som benämns övervakningskameror, skall brukas med tillbörlig hänsyn till enskildas personliga integritet. Den som använder en övervakningskamera är skyldig att fortlöpande och på ett verksamt sätt informera om kameran och dess brukande.

Det krävs tillstånd för att få använda en övervakningskamera som är anbringad så att den kan riktas mot en plats som är upplåten för eller annars nyttjas av allmänheten. Tillstånd krävs emellertid inte för en övervakningskamera som av trafiksäkerhetsskäl eller för arbetarskydd är anbringad på ett fordon, en maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller brukaren.

Frågor om tillstånd till TV-övervakning prövas av länsstyrelsen. Vid prövningen av en sådan fråga skall länsstyrelsen ta hänsyn till sökandens intresse av att få använda övervakningskameran och till det intresse enskilda kan ha av att övervakning inte förekommer. Tillstånd får meddelas bara om kameran behövs för det uppgivna ändamålet och det saknas anledning att anta att det skall uppkomma otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet. Ett tillstånd skall avse viss till ändamål, plats och funktionssätt bestämd kamera. Det skall förenas med föreskrifter om hur övervakningen får anordnas och om hur upplysning om övervakningen skall lämnas. I övrigt skall länsstyrelsen meddela de föreskrifter i fråga om upptagning av bilder samt förvaring och användning av upptaget material som kan anses behövliga av hänsyn till enskildas personliga integritet.

Innan ett tillstånd meddelas skall yttrande inhämtas från den kommun inom vilken kameran skall brukas. Om en kamera som brukas av en

arbetsgivare kan riktas mot en arbetsplats, skall även skyddsombud, skyddskommitté eller organisation som företräder de anställda få tillfälle att yttra sig.

Länsstyrelsen får meddela ändrade föreskrifter eller återkalla ett tillstånd, om det uppkommer otillbörligt intrång i enskildas integritet efter tillståndsbeslutet. Och om övervakningskameran inte längre behövs för det ändamål som tillståndet avser, skall tillståndet återkallas.

Länsstyrelsen utövar tillsyn över att en övervakningskamera inte är anbringad utan tillstånd eller i strid med ett meddelat tillstånd liksom att de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen följs. För tillsynen har länsstyrelsen rätt att få tillträde till en övervakningsanläggning och att begära upplysningar från den som är innehavare eller brukare av en övervakningskamera. Vid behov kan länsstyrelsen därvid förelägga vite eller anlita polishandräkning.

Den som har en övervakningskamera anbringad i strid med tillståndspflicht eller som bryter mot ett tillstånd eller mot meddelade föreskrifter döms till böter. Detsamma gäller den som använder en övervakningskamera utan att iakttä upplysningsplikten. Även oaktsamma förfaranden är straffbelagda.

Länsstyrelsens beslut får överklagas till regeringen. Justitiekanslern har rätt att överklaga för att tillvarata allmänna intressen.

I fråga om annan rättslig reglering av skyddet för den personliga integriteten liksom om utländska förhållanden kan hänvisas till utredningens betänkande (s. 48–65).

3 Allmän motivering

3.1 Utgångspunkter

Mitt förslag: Den nuvarande lagen om TV-övervakning ersätts av en ny lag om övervakningskameror m. m. som bygger på i huvudsak samma principer. Tillståndsgivningen skall regleras mera utförligt än nu.

Utredningens förslag: Den nuvarande lagen ersätts av en ny lag som skall ta sikte mera på personövervakningen som sådan än på själva den tekniska utrustningen.

Remissinstanserna ansluter sig genomgående till förslaget om en ny lag. Kritiska synpunkter anförs emellertid från några håll mot den nya utgångspunkten för lagstiftningen.

Skälen för mitt förslag: Lagen om TV-övervakning trädde i kraft år 1977. Syftet med lagen är att ge enskilda ett skydd mot integritetskränkningar med hjälp av apparatur som innebär särskilda risker för sådana. En grundläggande princip i lagen är att övervakning av enskilda med TV-kamera inte får ske utan deras vetskap och att det krävs tillstånd för att få övervaka utrymmen som används av allmänheten.

När lagen infördes saknade den motsvarighet i Europa i övrigt. Med undantag för Danmark finns det i andra europeiska länder fortfarande inte någon lagstiftning som direkt tar sikte på skydd för allmänheten mot integritetskränkningar genom övervakning med TV-kamera eller liknande apparatur. En allt snabbare utveckling av tekniken på området har emellertid inom flera länder aktualiserat frågan om behovet av sådant skydd.

En av huvuduppgifterna för utredningen om TV-övervakning m. m. har varit att kartlägga hur lagen tillämpats och mot bakgrund av denna kartläggning överväga behovet av reformer. Utredningens allmänna bedömning är att den nuvarande lagen i stort fungerar tillfredsställande med avseende på det primära syftet att skydda enskildas personliga integritet, och utredningen har inte ansett det vara nödvändigt med någon genomgripande förändring av regleringen. Utredningens bedömning delas av en i stort sett enhällig remissopinion.

Jag har mot denna bakgrund funnit att det saknas anledning att nu gå ifrån de principer som ligger bakom nuvarande reglering annat än i vissa avseenden. På längre sikt kan det finnas skäl att överväga mera grundläggande förändringar, t. ex. att övergå till en ordning som inte bygger på tillståndskrav i samma utsträckning som hittills. Bl. a. resultatet av den pågående datalagsutredningen (Ju 1989:02) kan här bli av betydelse.

Enligt min uppfattning bör alltså systemet med krav på tillstånd för att få använda TV-kameror på platser där allmänheten uppehåller sig i princip bibehållas. När det gäller den teknik för övervakning som skall omfattas av en ny lag anser jag liksom utredningen att det bör göras en utvidgning av tillämpningsområdet för regleringen. Jag återkommer strax till denna utvidgning.

Utredningens förslag utgår emellertid från att lagen skall ta sikte mera på personövervakningen som sådan än den tekniska utrustningen. Den av utredningen valda metoden att ange gränserna för personövervakning med utrustning av det aktuella slaget som lagen skall avse, i stället för att som i den nuvarande lagen ta sikte på den utrustning som kan användas för personövervakning, leder enligt min uppfattning för långt. Som jag ser det har utredningen härigenom gett sig in på ett område med svåra avvägningsproblem som är gemensamma för all övervakningsverksamhet – oavsett teknik – som enskilda kan bli utsatta för. Under remissbehandlingen har det uttryckts farhågor för att en sådan förändring kan medföra t. o. m. en försämring av de enskildas integritetsskydd. Mitt förslag till ny reglering på området innebär därför inte någon annan metod att ange lagens tillämpningsområde än den nuvarande.

När det gäller avgränsningen av de fall där tillståndskrav skall föreligga anser jag att det finns skäl att göra ändringar i lagstiftningen. Det är även motiverat att ge grunderna för tillstånd en annan utformning än enligt den nuvarande lagstiftningen. Denna får i detta hänseende sägas vara mycket allmänt hållen och återspeglar inte den spännvidd som finns mellan varierande risker för enskildas personliga integritet vid olika former av övervakning. Enligt min mening är det angeläget att myndigheternas resurser när det gäller såväl tillståndsprövning som tillsyn av regleringens efterlevnad har sin tyngdpunkt i de fall där dessa risker är mera påtagliga. Hand-

läggningen av tillståndsärenden bör kunna göras förhållandevis snabb och enkel, om övervakningen med hänsyn till den utrustning som är avsedd att användas, det område som är avsett att övervakas och övriga omständigheter kan antas vara av ringa betydelse för enskildas personliga integritet. I fråga om mera integritetskänsliga former av övervakning är det å andra sidan angeläget att grunderna för tillstånd anges på ett tydligare sätt än som görs i den nuvarande lagen. Detta gäller särskilt sådana fall där avsikten är att bilder skall behandlas eller bevaras.

I likhet med utredningen anser jag att den nuvarande ordningen med länsstyrelserna som tillstånds- och tillsynsmyndigheter på området bör bibehållas.

Utredningen har i syfte att effektivisera tillsynsverksamheten föreslagit bl. a. att yrkesmässig överlåtelse och uthyrning av övervakningsutrustning skall anmälas till länsstyrelsen, vilket skulle ge möjlighet att kontrollera att tillståndskravet efterlevs. Remissutfallet i denna del får betecknas som blandat, även om flertalet instanser har godtagit förslaget eller lämnat det utan erinran.

För egen del vill jag betona vikten av att det kan ske en effektiv tillsyn av efterlevnaden av den aktuella regleringen. Det är därför viktigt att tillsynsmyndigheterna har tillräckliga resurser för detta ändamål. Mitt förslag till nya regler om tillståndskrav liksom vissa andra förändringar på området som jag kommer att förslå i det följande syftar sålunda till att frigöra resurser hos länsstyrelserna för själva tillsynsverksamheten. Även om man kan ha förståelse för utredningens förslag att tillsynsverksamheten skall kompletteras med en anmälningsplikt för dem som tillhandahåller övervakningsutrustning, anser jag att detta är förenat med allvarliga nackdelar genom bl. a. risk för ökad byråkrati och krångel. Förslaget bör därför inte genomföras.

Även i andra hänseenden än dem som jag nu berört har jag funnit att lagstiftningen bör ändras. Detta gäller bl. a. utformningen av upplysningsplikten, undantagen från tillståndskravet och ordningen för överklagande. Sammantagna är de ändringar som jag anser bör genomföras så omfattande och av sådan saklig karaktär att jag i likhet med utredningen har funnit att lagen om TV-övervakning bör ersättas av en ny lag. Jag förordar, med hänsyn till den utvidgning av tillämpningsområdet för regleringen som jag strax kommer att föreslå, att den nya lagen ges rubriken lag om övervakningskameror m. m.

Mitt förslag: Den nya lagen skall omfatta TV-kameror, andra optisk-elektroniska instrument och därmed jämförbara utrustningar. En förutsättning är liksom nu att instrumentet är uppsatt så att det kan användas för personövervakning och att det inte manövreras på platsen. Samlingsbegreppet övervakningskamera behålls som beteckning på ett sådant instrument som faller under lagen. Separata tekniska anordningar som är avsedda att användas för att behandla eller bevara bilder som tas upp av en övervakningskamera skall i tillämpliga delar jämföras med en sådan kamera. Det nuvarande undantaget för vissa TV-kameror inom totalförsvaret tas bort.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanserna ansluter sig till utredningens förslag eller lämnar det utan erinran.

Skälen för mitt förslag: Utredningen har enligt sina direktiv haft att vid översynen av lagen om TV-övervakning sträva efter att anpassa bestämmelserna till den moderna tekniken och samtidigt se till att reglerna garanterar medborgarna ett tillfredsställande skydd mot integritetskränkningar. Enligt vad utredningen konstaterar utgör övervakning med TV-kamera bara en form av sådan övervakning som numera kan ske med s. k. optisk-elektronisk utrustning. Utmärkande för all optisk-elektronisk utrustning som kan förmedla bildinformation är i fysikalisk mening att elektromagnetisk strålning inom olika våglängdsområden utnyttjas. Utredningen pekar på att även datorer kan användas tillsammans med optisk-elektronisk utrustning, vilket kan åstadkomma en lika effektiv som integritetskränkande övervakning av enskilda. Enligt vad utredningen har funnit finns det sålunda numera mycket sofistikerad utrustning på marknaden och det sker en snabb teknisk utveckling. I syfte att skapa en reglering på området som är så långt möjligt obunden av den tekniska utvecklingen föreslår utredningen att den nuvarande lagen ersätts av en ny lag om optisk-elektronisk övervakning.

Som jag tidigare har angett är det också enligt min uppfattning motiverat att nu ersätta lagen om TV-övervakning med en ny lag på området. Liksom utredningen anser jag att det bör ske en utvidgning av tillämpningsområdet beträffande den tekniska utrustning som i fortsättningen skall omfattas av regleringen. Jag kan i detta avseende i huvudsak ställa mig bakom utredningens förslag till avgränsning som också genomgående har godtagits av remissinstanserna. Mitt förslag innebär sålunda att den nya lagen skall omfatta TV-kameror och andra optisk-elektroniska instrument eller därmed jämförbara hjälpmedel.

I linje med nuvarande ordning bör krävas att ett instrument av det aktuella slaget är uppsatt så att det kan användas för personövervakning. Det bör vidare liksom nu göras en begränsning till instrument som inte manövreras på platsen. Jag återkommer närmare till dessa frågor i specialmotiveringen.

Lagen om TV-övervakning innebär att den som brukar en TV-kamera som omfattas av lagen har en upplysningsplikt beträffande kameran och dess brukande (3 §). Kameror som för skyddsändamål används vid anläggningar av betydelse från totalförsvarsynpunkt omfattas inte av lagen, eftersom sådan övervakning måste ske i hemlighet (1 § andra stycket, se prop. 1975/76:194 s. 22). Som jag strax skall återkomma till bör inte heller enligt den tilltänkta nya regleringen upplysningsplikt gälla beträffande instrument av det aktuella slaget som är avsedda att användas för sådant ändamål. Att TV-kameror som används för det ifrågavarande ändamålet inte omfattas av den nuvarande lagen innebär emellertid att kravet enligt lagen (2 §) på att en TV-kamera används med tillbörlig hänsyn till enskildas personliga integritet inte gäller dessa kameror. Enligt min uppfattning saknas det bärande skäl för denna ordning. Jag kommer strax att föreslå att en aktsamhetsregel motsvarande den nuvarande tas in också i den nya lagen. Eftersom denna regel således enligt min uppfattning bör omfatta även sådana instrument, bör något undantag för dessa inte göras från lagens tillämpningsområde.

Begreppet övervakningskamera, som används i den nuvarande lagen om de TV-kameror på vilken den är tillämplig, bör enligt min uppfattning användas även i den nya lagen som beteckning på den apparatur som omfattas av regleringen.

Som utredningen anför kan det ske betydande integritetsintrång även genom utrustning för lagring eller bearbetning av bilder. Jag vill här peka på inte minst de tekniska möjligheter att bearbeta bilder som datatekniken skapar. I likhet med utredningen anser jag därför att en ny lag på området i tillämpliga delar bör gälla även separata tekniska anordningar som är avsedda att användas för att behandla eller bevara bilder som tas upp av en övervakningskamera.

Jag övergår nu till de krav och restriktioner som skall gälla vid handhavande av de anordningar som skall omfattas av den tilltänkta nya regleringen.

3.3.1 Omfattningen av tillståndskravet

Mitt förslag: Tillstånd att använda en övervakningskamera skall krävas för att en sådan kamera skall få vara uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. Detta innebär en viss utvidgning i förhållande till nuvarande reglering av de områden för vilka tillståndskrav gäller. Från tillståndskravet skall undantas kameror för övervakning av vissa skyddsobjekt inom totalförsvaret liksom sådana kameror som polisen använder vid automatisk hastighetsövervakning. Det nuvarande undantaget för s. k. TV-backspeglar och liknande anordningar behålls.

Polisen eller den som är räddningsledare skall under viss kortare tid få ha en övervakningskamera uppsatt på det angivna sättet utan tillstånd. Förutsättningen är att användningen av kameran är oundgängligen nödvändig vid en olyckshändelse eller överhängande fara för en olyckshändelse eller för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

Utredningens förslag innebär att tillståndskravet avser personövervakning med instrument av det aktuella slaget på platser dit allmänheten har tillträde. Från tillståndskravet har utredningen undantagit övervakning med TV-backspeglar liksom övervakning för skyddsändamål vid lokaler och anläggningar av betydelse för totalförsvaret och vid patientbehandling inom sjukvården. Mitt förslag om undantag från tillståndskravet för polisen eller räddningsledare motsvaras av ett förslag av utredningen om möjlighet för länsstyrelsen att i vissa fall omedelbart ge ett tillfälligt tillstånd.

Remissinstanserna har i huvudsak inte haft något att erinra mot förslaget om krav på tillstånd i fråga om platser dit allmänheten har tillträde. Några instanser begär en klarare avgränsning av undantaget för lokaler och anläggningar inom totalförsvaret. Förslaget om undantag för övervakning vid patientbehandling tillstyrks från några håll men avstyrks av en instans. Ingen remissinstans motsätter sig att möjlighet införs att ge ett tillfälligt tillstånd. Från flera håll förordas dock att polisen och räddningsledare får beslutsbefogenhet i stället för att beslut av länsstyrelsen skall behöva avvaktas.

Skälen för mitt förslag: Jag har redan i samband med frågan om behovet av en reform på området angett att systemet med tillståndskrav i vissa fall bör finnas kvar. Som jag också tidigare har angett bör därvid tillståndskrav även fortsättningsvis avse handhavandet i sig av den apparatur som skall omfattas av lagen och som kan användas för personövervakning. Tillståndskravet bör alltså inte, såsom utredningen har föreslagit, knytas till personövervakningen som sådan med dessa instrument.

När det gäller själva avgränsningen av tillståndskravet har det enligt min uppfattning inte genom utredningen eller remissbehandlingen kommit

fram något som motiverar att i någon mera väsentlig mån frånga den avgränsning som gjorts i den nuvarande lagen. Enligt denna gäller att tillstånd att bruka en övervakningskamera krävs för att en sådan kamera skall få vara anbringad så att den kan riktas mot en plats som är upplåten för eller annars används av allmänheten (4 § första stycket).

Jag anser emellertid att det finns skäl att göra en viss förändring när det gäller de områden som skall omfattas av tillståndskravet. Med de platser mot vilka övervakningskameror enligt nuvarande lag inte får kunna riktas utan tillstånd avses områden som utgör "allmän plats" i straffrättsliga sammanhang (se prop. 1975/76:194 s. 24). Utredningen har emellertid funnit att denna avgränsning vållat vissa tillämpningsproblem. Bl. a. pekar utredningen på att begreppet "allmän plats" förekommer också på andra lagstiftningsområden med i viss mån olika innebörd. Enligt min uppfattning är det angeläget att här åstadkomma en så tydlig avgränsning som möjligt. Jag anser också liksom utredningen att den nuvarande gränsdragningen är alltför snäv.

Enligt min uppfattning är det från integritetssynpunkt motiverat att den kontroll som tillståndsprövning innebär omfattar platser där människor kan tänkas uppehålla sig och som inte är enskilda. Som jag ser det bör tillståndskravet därför omfatta inte bara platser som allmänheten brukar frekventera utan även områden som allmänheten över huvud har tillträde till. Detta innebär bl. a. att områden i naturen till skillnad från nuvarande avgränsning faller under tillståndskravet. Jag anser sålunda liksom utredningen att det är motiverat att det rörliga friluftslivet inte lämnas utanför det skydd mot integritetsintrång som kravet på tillstånd innebär. Utredningens förslag beträffande vilka områden där tillståndskrav i fortsättningen skall gälla kan jag därför ställa mig bakom. Enligt mitt förslag skall sålunda tillstånd att använda en övervakningskamera krävas för att kameran skall få vara riktad mot en plats dit allmänheten har tillträde. Jag återkommer i specialmotiveringen till denna avgränsning.

Under remissbehandlingen har från några håll riktats kritik mot att utredningens förslag inte ger de anställda på en arbetsplats, som inte samtidigt utgör allmän plats, möjlighet att förhindra att arbetsgivaren mot deras vilja anordnar övervakning av det aktuella slaget där. Jag vill här peka på att frågor om användning av TV-kameror på en arbetsplats, som utgör enskilt område, har överlämnats till parterna på arbetsmarknaden att lösas förhandlingsvägen. Enligt min mening ger vad som har framkommit i detta lagstiftningsärende inte underlag för att påstå att denna förhandlingsmodell inte skulle fungera. Jag är mot den bakgrunden inte beredd att ansluta mig till t. ex. den tanke som datainspektionen har fört fram under remissbehandlingen om att användning av en övervakningskamera från arbetsgivarens sida på en arbetsplats, som utgör enskilt område, skulle omfattas av tillståndskravet, om de anställda motsätter sig övervakningen. Frågan om det fackliga inflytandet i tillståndsärenden där en övervakningskamera skall kunna riktas mot en arbetsplats återkommer jag strax till (avsnitt 3.3.3 och 3.3.4).

Även i fortsättningen bör det göras undantag från tillståndskravet i vissa fall. Enligt den nuvarande lagen krävs inte tillstånd för övervakningskame-

ror som av trafiksäkerhetsskäl eller för arbetarskydd är anbringade på fordon, maskiner eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller brukaren (4 § första stycket andra meningen). Detta undantag från tillståndskravet för s. k. TV-backspeglar och liknande anordningar infördes år 1979 (prop. 1978/79:111, bet. JuU 35, rskr. 365). Motsvarande undantag bör gälla också i fortsättningen.

Ett annat undantag från tillståndskravet som enligt min mening bör göras gäller övervakningskameror som är avsedda för skydd av lokaler eller andra anläggningar av betydelse för totalförsvaret. Jag har tidigare behandlat undantaget från den nuvarande lagens tillämpningsområde för övervakningskameror som används för sådana skyddsändamål. Som jag då anförde är avsikten med att låta kameror som används för sådant ändamål omfattas av en ny lag inte någon annan än att användningen av dessa skall vara underkastad det generella aktsamhetskrav som gäller enligt nuvarande lag och som enligt vad jag återkommer till bör gälla också enligt en ny reglering. Enligt min uppfattning bör sålunda övervakningskameror som är avsedda att användas för det nu aktuella ändamålet undantas från tillståndskravet. Jag återkommer i specialmotiveringen till den närmare avgränsningen.

Ytterligare ett undantag från tillståndskravet bör göras för övervakningskameror som används av polisen vid automatisk hastighetsövervakning. Rikspolisstyrelsen har vid remissbehandlingen pekat på att utrustning som används i den försöksverksamhet med halv- och helautomatisk hastighetsövervakning i polisens trafikövervakningsarbete som pågår kan komma att omfattas av utredningens lagförslag. Jag vill här erinra om att riksdagen i samband med budgetbehandlingen våren 1989 anslagit medel för sådan verksamhet (prop. 1988/89:100 bil. 8, bet. TU 15, rskr. 229). Chefen för kommunikationsdepartementet betonar i budgetpropositionen år 1990 att automatisk hastighetsövervakning är en viktig åtgärd i trafiksäkerhetsarbetet (prop. 1989/90:100 bil. 8 s. 55) och avser enligt vad jag har inhämtat att ta upp frågan om medel för fortsatt verksamhet med sådan övervakning i samband med förslag våren 1990 om bl. a. väg- och järnvägstrafikens infrastruktur. Med hänsyn till angelägenheten av att verksamheten inte försvåras är det enligt min mening motiverat att övervakningskameror som används för det här aktuella ändamålet undantas från tillståndskravet. Mitt förslag innebär därför att inte heller sådana kameror skall omfattas av kravet på tillstånd. Jag vill tillägga att det kan finnas anledning att återkomma till frågan om en utvidgning av detta undantag till att omfatta även kameror som används för andra former av trafikövervakning än hastighetsövervakning.

Utredningen har föreslagit en ordning med interimistiskt tillstånd för personövervakning i fall där ett reguljärt tillståndsförfarande inte kan avvaktas med hänsyn till ärendets brådskande natur. Det rör sig här om hastigt uppkomna situationer, t. ex. olyckor, där det finns ett omedelbart och oundgängligt behov av att använda en övervakningskamera. Den nuvarande regleringen ger inga möjligheter till att i sådana situationer göra undantag från den vanliga handläggningen hos länsstyrelsen. Detta medför

regelmässigt viss omgång genom att bl. a. yttrande skall inhämtas från kommunen och i vissa fall även från en arbetstagarorganisation e. d.

Också jag anser att det är angeläget att det i fall av det slag utredningen åsyftar skapas utrymme för att få använda en övervakningskamera utan att behöva avvakta att tillstånd ges i vanlig ordning. Det bör emellertid krävas att det är fråga om nödfallsliknande situationer där det finns ett uppenbart behov av att använda en sådan kamera. Enligt min mening bör situationerna avgränsas så att det skall vara fråga om övervakning som är oundgängligen nödvändig vid en olyckshändelse eller vid överhängande fara för en sådan eller för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

Som jag tidigare har nämnt kommer jag att föreslå att länsstyrelsen även i fortsättningen skall ha rollen som tillståndsmyndighet på området. Jag anser emellertid, i likhet med vad som har påpekats under remissbehandlingen, att det är mindre lämpligt att länsstyrelsen får uppgiften att i de nu aktuella fallen genom ett förenklat förfarande meddela tidsbegränsade beslut. Ett sådant system skulle nämligen kräva bl. a. en jourverksamhet hos länsstyrelserna som dessa för närvarande saknar resurser för. Som jag ser det bör i stället den myndighet som är ansvarig för de samhällsinsatser som i praktiken kommer att krävas i sådana fall själv få pröva om behovet att använda en övervakningskamera är sådant att sedvanligt tillstånd inte skall behöva avvaktas.

De organ som här kommer i fråga är polismyndigheter och räddningsledare enligt räddningstjänstlagen (1986:1102). Ansvaret för övervakningen i de aktuella fallen kommer således att åvila de agerande myndigheterna. Dessa skall självfallet härvid iaktta de allmänna principer om proportionalitet som gäller för ingripanden både i polisverksamheten och räddningstjänsten (se 8 § polislagen 1984:387 resp. 45 § räddningstjänstlagen). Som jag återkommer till i specialmotiveringen bör emellertid dessutom länsstyrelsen som tillsynsmyndighet ha möjlighet att ingripa om förutsättningarna för övervakningen inte är uppfyllda eller om den sker på ett olämpligt sätt.

Jag anser sålunda att vederbörande polismyndighet eller räddningsledare utan tillstånd skall få ha en övervakningskamera uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde, om användningen av kameran är oundgängligen nödvändig för något av de ändamål jag nyss har berört. I linje med utredningens förslag bör emellertid tiden för detta begränsas till högst fjorton dagar. I de undantagsfall då det även under längre tid finns ett oundgängligt behov av övervakning för ett sådant ändamål bör tillstånd i vanlig ordning krävas. Jag återkommer i specialmotiveringen till möjligheten att i avvaktan på länsstyrelsens beslut få ha kameran uppsatt på det angivna sättet. Frågan om bearbetning eller lagring av bildmaterial som har tagits upp under den tillståndsfria tiden behandlar jag också i specialmotiveringen.

I motsats till utredningen anser jag att något undantag från tillståndskravet inte bör införas för övervakningskameror som används för skyddsändamål vid patientbehandling inom hälso- och sjukvården. De fall då sådan övervakning över huvud taget sker inom områden dit allmänheten

kan sägas ha tillträde är enligt min uppfattning inte så särpräglade att de kan motivera ett generellt undantag.

3.3.2 Tillståndsprövningen

Mitt förslag: En grundläggande förutsättning för tillstånd skall vara att sökanden har ett befogat intresse av att få bruka en övervakningskamera och att detta intresse inte likaväl kan tillgodoses på något annat sätt. I sådana fall skall tillstånd lämnas under förutsättning att den information som kan förmedlas genom kameran kan antas vara av ringa betydelse för enskildas personliga integritet med hänsyn till den utrustning som skall användas, det område som skall övervakas och övriga omständigheter. Är risken för integritetsintrång större, krävs för tillstånd att sökandens intresse av att få använda kameran är så starkt att det skall ges företräde framför integritetsintresset. Ett tillstånd får förenas med rätt att behandla eller bevara bilder från övervakningskameran bara i vissa fall när det finns särskilda skäl för det.

Utredningens förslag: Enligt utredningens förslag skall tillstånd till personövervakning få ges om sökanden har ett så starkt intresse av att anordna sådan övervakning för att förebygga brott, förhindra olyckor eller tillgodose något annat därmed jämförligt intresse att detta intresse skall ha företräde framför hänsynen till enskildas personliga integritet. Tillstånd får ges också för något annat ändamål, om den information som kan förmedlas genom övervakningen är av ringa betydelse för enskildas personliga integritet. Ett tillstånd får förenas med rätt att bevara bilder bara om sökanden av särskilda skäl behöver dokumentera upptagningen.

Remissinstanserna har i allmänhet ställt sig positiva till de grundläggande principerna bakom förslaget. En länsstyrelse anser att den nuvarande förutsättningen för tillstånd — att övervakningen skall vara nödvändig för det uppgivna ändamålet — bör gälla även i fortsättningen. Från något håll pekas på att tillstånd inte bör få vägras, om förutsättningarna är uppfyllda, och att reglerna därför inte bör ges en fakultativ utformning.

Skälen för mitt förslag: Enligt 6 § första stycket lagen om TV-övervakning skall länsstyrelsen vid tillståndsprövningen ta hänsyn till sökandens intresse av att få använda övervakningskameran och till det intresse som enskilda kan ha av att övervakning inte förekommer. Av paragrafen följer vidare att tillstånd får meddelas bara om kameran är nödvändig för det uppgivna ändamålet och det saknas anledning att anta att det skulle uppkomma otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet.

Jag har redan i anslutning till frågan om reformbehovet angett att myndigheternas resurser vid tillståndsprövningen bör koncentreras till de fall där riskerna för integritetsintrång är mera påtagliga. Den nuvarande regleringen är som jag ser det i detta hänseende inte tillräckligt vägledande.

Enligt min uppfattning bör det till en början i regleringen på ett klarare

sätt än i dag komma till uttryck att det är ett grundläggande krav för tillstånd att sökanden har behov av den avsedda övervakningen och att detta behov inte likaväl kan tillgodoses på något annat sätt än genom att använda en övervakningskamera. Övervakningen skall således behövas för det uppgivna ändamålet. Det bör dessutom krävas att behovet med en samhällelig bedömning kan anses vara befogat. Vad som kan betecknas som illegitima syften liksom t. ex. allmän nyfikenhet eller rena bekvämlighetsskäl bör sålunda inte få godtas.

Jag anser vidare att det vid tillståndsprövningen bör göras en åtskillnad mellan de fall där övervakningen kan antas medföra bara en liten risk för integritetsintrång och övriga fall där riskerna är mera påtagliga. Fall av det förstnämnda slaget kan vara exempelvis bildupptagningar som främst har ett annat syfte än personövervakning och som sker med en fast kamera av ett litet område eller att upptagningar sker på långt håll utan möjlighet till s. k. zoomning eller i övrigt under förhållanden som gör det svårt att identifiera de personer som kan komma att beröras av övervakningen. Det kan här också vara fråga om fall med bara en bestämd krets av ett fåtal personer som kan komma att beröras och som har godtagit övervakningen eller som på goda grunder kan antas inte ha några invändningar mot den. Risken för integritetsintrång kan också många gånger anses ringa i sådana affärslokaler och liknande där övervakning hittills har förekommit i ganska stor omfattning för att motverka stölder och annan brottslighet. Jag tänker här på bl. a. självbetjäningsbutiker för t. ex. livsmedel eller kläder och på bank- och postlokaler.

Jag anser sålunda att tillstånd bör lämnas om det nyssnämnda kravet på behov av övervakningen är uppfyllt och övervakningen dessutom kan antas vara av ringa betydelse för enskildas personliga integritet med hänsyn till den utrustning som skall användas, det område som skall övervakas och övriga omständigheter. Tillståndsprövningen bör enligt min uppfattning i dessa fall kunna ske mera rutinartat med utgångspunkt från olika typsituationer. Jag återkommer i specialmotiveringen till en närmare beskrivning av sådana situationer.

När det gäller de fall där riskerna för integritetsintrång inte kan bedömas vara obetydliga är situationen annorlunda. Här bör det krävas att sökanden kan visa att behovet av övervakningen är så starkt att detta måste ges företräde framför integritetshänsynen. I linje med utredningens förslag och i huvudsaklig överensstämmelse med nuvarande praxis kan som exempel på ändamål där behovet av övervakning kan ha en sådan tyngd nämnas att förebygga brott eller att förhindra olyckor eller andra därmed jämförliga ändamål. Till skillnad från utredningen anser jag emellertid att det här inte bör göras någon uttrycklig begränsning till skyddsändamål. Även när syftet med övervakningen är ett annat bör det således enligt min uppfattning inte vara uteslutet att behovet av övervakning skall kunna anses väga över hänsynen till integritetsskyddet. Att en begränsning bör göras till de nyssnämnda skyddsändamålen i ett annat avseende vid tillståndsprövningen återkommer jag strax till.

Jag har nu angett förutsättningarna för att ge tillstånd att använda en övervakningskamera. Enligt vad jag tidigare har föreslagit skall sådant

tillstånd krävas för att kameran skall få vara uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. Som har påpekats under remissbehandlingen bör tillståndsprövningen inte vara av fakultativ karaktär, dvs. tillstånd skall meddelas om förutsättningarna är uppfyllda. Mitt förslag innebär i detta avseende en förändring i förhållande till avfattningen av nuvarande lag (se 6 § första stycket).

I samband med tillståndsprövningen vill jag slutligen ta upp frågan om vilka krav som bör ställas för att ett tillstånd skall få förenas med rätt att behandla eller lagra upptaget bildmaterial. Enligt nuvarande lag gäller här att länsstyrelsen i samband med att den meddelar tillstånd skall meddela de föreskrifter i fråga om upptagning av bilder och användning av upptaget material som kan anses erforderliga av hänsyn till enskildas personliga integritet (7 § andra stycket). I motiven till bestämmelsen påpekade fördragande statsrådet (prop. 1975/76:194 s. 32) att möjligheten att bevara eller ge spridning åt material som tas upp med en övervakningskamera innebär särskilda risker från integritetssynpunkt. Jag delar denna uppfattning.

Enligt min mening ger emellertid den nuvarande regleringen inte ett tillräckligt tydligt uttryck för den restriktivitet som bör gälla vid tillståndsprövningen i detta avseende. Som utredningen har visat pågår det på området en stark teknisk utveckling, inte minst när det gäller den kombinerade användningen av övervaknings- och datateknik. Möjligheterna att analysera och bearbeta upptagna bilder antingen direkt vid upptagningen eller efter framtagning ur lagrat material är redan nu stora och kan antas komma att bli ännu mer långtgående i framtiden. Riskerna för intrång i enskildas personliga integritet ökar naturligtvis i motsvarande grad.

Mot denna bakgrund anser jag att rätten att behandla eller bevara bilder som tas upp av en övervakningskamera beträffande vilken tillståndskrav föreligger bör begränsas på ett tydligare sätt än vad som har skett i den nuvarande lagen. Enligt min uppfattning bör uttryckligen föreskrivas att ett tillstånd får förenas med en sådan rätt bara om sökanden av särskilda skäl har behov av det. Om det inte kan antas att övervakningen är av ringa betydelse för enskildas personliga integritet, bör det dessutom krävas att övervakningen avser ett skyddsändamål av det slag som jag nyss har berört i samband med frågan om själva tillståndsprövningen. Tillstånd att behandla eller bevara upptagna bilder bör således kunna meddelas när sådan integritetskänslig övervakning syftar till att förebygga brott, att förhindra olyckor eller att tillgodose något liknande ändamål. Exempelvis kan det vara väl motiverat att den sökande för att övervakningen skall bli meningsfull ges denna rätt när det gäller upptagning av bilder i en bank av misstänkta brotts handlingar. Motsvarande gäller övervakning för att förhindra olyckor; ett närmare studium av händelseförloppet vid inträffade olyckor kan krävas som ett led i den förebyggande verksamheten.

Inskränkningen till skyddsändamål av det aktuella slaget bör emellertid inte gälla den kategori tillståndsfall där risken för integritetsintrång är begränsad. Här bör det räcka med kravet att sökanden av särskilda skäl har behov av att bearbeta eller lagra bilder. Som ett konkret exempel kan

nämnas upptagningar av sportevenemang i syfte att underlätta domslut. Naturligtvis måste dock beaktas att risken för integritetsintrång vid övervakningen kan öka just genom möjligheten att behandla eller bevara upptagna bilder så att det blir fråga om ett övervakningsfall av den kvalificerade kategorin där det skall ske en avvägning mellan behovs- och integritetsintressena. Detta får exempelvis regelmässigt anses vara fallet vid mer kontinuerlig övervakning av allmänt frekventerade lokaler eller platser.

Jag går nu över till frågorna om själva tillståndsförfarandet.

3.3.3 Tillståndsförfarandet

Mitt förslag: Länsstyrelsen behålls som tillståndsmyndighet. Liksom nu skall yttrande inhämtas från kommunen innan tillstånd meddelas. Ett sådant yttrande behövs dock inte i de fall då den information som kan förmedlas genom övervakningskameran kan antas vara av ringa betydelse för enskildas personliga integritet, förutsatt att tillståndet inte skall förenas med rätt att behandla eller bevara upptagna bilder. Vidare skall sökanden ge in ett yttrande av skyddsombud, skyddskommitté eller organisation som företräder de anställda, om kameran är avsedd att sättas upp så att den kan riktas mot en arbetsplats; nu gäller att länsstyrelsen själv skall inhämta ett sådant yttrande.

Utredningens förslag motsvarar mitt utom så till vida att enligt utredningen nuvarande ordning skall behållas helt när det gäller att inhämta yttranden från skyddsombud m. fl.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna godtar utredningens förslag när det gäller val av tillståndsmyndighet och inhämtande av yttranden. Riksrevisionsverket pekar på möjligheten att göra en kommunal instans eller polismyndigheten till tillståndsmyndighet. Några instanser föreslår att kommunerna skall ges vetorätt.

Skälen för mitt förslag: Det är länsstyrelserna som prövar frågor om tillstånd enligt lagen om TV-övervakning (se 4 § andra stycket). Tidigare har det diskuterats om prövningen borde centraliseras. Skälet till en sådan ordning skulle vara att främja enhetligheten vid lagens tillämpning. I direktiven till utredningen uttalades emellertid att det inte torde stå något att vinna på att föra över prövningen till något annat organ. Utredningen har också för sin del funnit att den nuvarande ordningen med länsstyrelsen som tillståndsmyndighet bör behållas.

Även jag anser, som jag tidigare har berört, att länsstyrelserna också i fortsättningen bör vara tillståndsmyndigheter. Enligt min uppfattning har det således inte kommit fram något som tyder på att exempelvis intresset av enhetlighet och rättslighet vid tillämpningen av regleringen på området skulle tillgodoses bättre, om någon annan myndighet fick uppgiften att pröva tillståndsfrågor.

Utredningen har enligt sina direktiv haft att överväga om intresset av

kommunalt inflytande och de lokala aspekterna i övrigt kan anses vara tillräckligt tillgodosedda genom den nuvarande lagen eller om, och i så fall hur, det i detta avseende kan ske en förstärkning. Enligt lagen om TV-övervakning (6 § andra stycket första meningen) skall länsstyrelsen innan tillstånd meddelas inhämta yttrande från den kommun inom vilken övervakningskameran skall brukas. Syftet med ett sådant yttrande är att inhämta lokala synpunkter för den intresseavvägning som skall ske vid tillståndsprövningen (prop. 1975/76:194 s. 28 f.).

Utredningens förslag innebär att det kommunala inflytandet i ett tillståndsärende även i fortsättningen skall ske genom ett yttrande i ärendet. Tanken på att tillerkänna kommunerna vetorätt i dessa ärenden avvisas således av utredningen. De flesta remissinstanserna har godtagit utredningens förslag. Från vissa av de kommuner som har yttrat sig förordas dock att en kommunal vetorätt införs.

Jag vill för egen del understryka betydelsen av att lokala synpunkter beaktas i de aktuella ärendena. Som jag ser det är det självklart att länsstyrelsen vid sin prövning skall ta hänsyn till sådana synpunkter som framförs från den kommun där övervakningskameran skall finnas och som betingas av lokala förhållanden.

Frågan om hur det lokala inflytandet skall komma till stånd behandlades också vid den nuvarande lagens tillkomst (prop. 1975/76:194 s. 19 f., 28 f., bet. JuU 14 s. 9 f.). Enligt min uppfattning ger vad som har framkommit genom utredningen och remissbehandlingen inte anledning att i något väsentligt avseende frånga de ställningstaganden som då gjordes. Jag kan således inte se att det mot bakgrund av erfarenheterna under de gångna åren av tillämpningen av den nuvarande lagen skulle vara motiverat att ersätta ordningen med yttranden av kommunerna med ett system där länsstyrelserna skulle vara formellt bundna av kommunernas ställningstaganden. Regeln att länsstyrelsen inhämtar ett yttrande från den kommun där övervakningskameran skall användas bör även fortsättningsvis ge tillräckliga möjligheter för att de lokala aspekterna kommer fram på tillståndsärendet. Detta gäller särskilt mot bakgrund av att den kommun som är missnöjd med utgången i ett tillståndsärende också framdeles bör ha möjlighet att överklaga beslutet. Den sistnämnda frågan återkommer jag strax till.

Jag har i det föregående (avsnitt 3.3.2) föreslagit att det skall kunna ske en enklare prövning i ett tillståndsärende i de fall då den information som kan förmedlas av övervakningskameran kan antas vara av liten betydelse från integritetssynpunkt. Eftersom de lokala synpunkterna är avsedda att ta sikte på integritetsintressena, bör det inte vara nödvändigt att länsstyrelsen hör kommunen i sådana fall. Förutsättningen bör dock vara att det inte är fråga om att förena tillståndet med rätt att behandla eller bevara bilder som tas upp av kameran. Inget hindrar givetvis en kommun att mera generellt ge länsstyrelsen del av sin uppfattning om hur den mindre integritetskänsliga övervakningen sker i kommunen. Det är också möjligt för en kommun att på eget initiativ yttra sig liksom för länsstyrelsen att inhämta ett yttrande därifrån, om det finns särskilda skäl för det i ett ärende.

Enligt lagen om TV-övervakning (6 § andra stycket andra meningen)

skall även skyddsombud, skyddskommitté eller organisation som företräder de anställda få tillfälle att yttra sig innan tillstånd meddelas, om övervakningskameran skall brukas av en arbetsgivare och riktas mot en arbetsplats. Problemet med TV-övervakning av arbetsplatser behandlades ingående i förarbetena till lagen (prop. 1976/76:194 s. 17 ff., bet. JuU 14 s. 8 f.). Frågan om användning av TV-kamera på en arbetsplats, som inte samtidigt är allmän plats, har som jag tidigare berört överlämnats till parterna på arbetsmarknaden att lösas förhandlingsvägen. I de fall då arbetsplatsen också är allmän plats, och då enligt lagen tillstånd krävs för TV-övervakning som berör arbetsplatsen, är det avsett att särskild vikt skall läggas vid de anställdas uppfattning. Denna uppfattning skall sålunda kunna komma fram genom yttranden i tillståndsärendena.

Utredningsförslaget innebär att det även i fortsättningen skall inhämtas yttranden från de aktuella arbetstagarorganen, om övervakningen berör en arbetsplats. Förslaget i den delen har inte mött någon egentlig kritik under remissbehandlingen. Även jag anser att systemet med att inhämta de fackliga synpunkterna på övervakning som skall anordnas på en arbetsplats skall bibehållas. I syfte att förenkla länsstyrelsernas hantering av tillståndsärendena bör det emellertid åligga sökanden, som ju ofta är arbetsgivaren, att i de aktuella fallen foga ett yttrande till sin ansökan.

Enligt min uppfattning bör man dessutom gå ett steg längre när det gäller att ge utrymme för det fackliga inflytandet i dessa ärenden. Den fråga jag här tar sikte på gäller rätten för de anställdas företrädare att överklaga beslut om tillstånd att använda en övervakningskamera. Jag tar upp detta problem i samband med att jag strax övergår till frågan om överklagande av beslut i tillståndsärenden.

Jag vill tillägga att länsstyrelsen vid sin handläggning av tillståndsärenden i det enskilda fallet kan behöva inhämta ett yttrande från någon viss myndighet. Det kan röra sig om t. ex. polismyndigheten i kommunen när det gäller behovsprövningen eller, beträffande den tekniska utrustningen, statens provningsanstalt eller statens strålskyddsinstitut.

3.3.4 Överklagande av beslut i tillståndsärenden

Mitt förslag och ställningstagande: Länsstyrelsens beslut i tillståndsärenden skall överklagas hos kammarrätten i stället för som nu hos regeringen. Justitiekanslern skall även i fortsättningen få föra talan i sådana ärenden för att tillvarata allmänna intressen. Beslut om tillstånd att använda en övervakningskamera skall få överklagas även av den kommun där kameran skall finnas och, om kameran skall kunna riktas mot en arbetsplats, av en arbetstagarorganisation.

Utredningens förslag överensstämmer i princip med mitt men saknar uttryckliga regler om rätt för kommuner och arbetstagarorganisationer att överklaga tillståndsbeslut.

Remissinstanserna: De remissinstanser som uttalat sig i denna del har i

allmänhet godtagit utredningens förslag. Några instanser förordar att överklaganden koncentreras till bara en kammarrätt medan det från något håll föreslås att länsstyrelsens beslut skall överklagas hos länsrätten. I ett par yttranden pekas på behovet av uttryckliga regler om rätt för kommuner och arbetstagarorganisationer att överklaga.

Skälen för mitt förslag: Av 12 § lagen om TV-övervakning följer att länsstyrelsens beslut enligt lagen får överklagas hos regeringen. Enligt samma paragraf får justitiekanslern föra talan för att tillvarata allmänna intressen. Några ytterligare regler om rätten att överklaga beslut finns inte i lagen (jfr 22 § förvaltningslagen 1986:223). Enligt regeringens praxis i tillståndsärenden har emellertid den kommun inom vilken TV-kameran skall användas rätt att överklaga länsstyrelsens tillståndsbeslut medan däremot en facklig organisation inte har ansetts ha en sådan rätt i fråga om en kamera som skall användas av en arbetsgivare och där övervakningen således berör en arbetsplats.

Jag har tidigare (avsnitt 3.3.3) betonat vikten av att kommunerna och de fackliga organisationerna får tillräckligt inflytande i tillståndsärenden. Enligt min uppfattning är det därför angeläget att så långt det kan ske i regleringen på området skapa möjligheter för att de lokala och fackliga synpunkterna skall bli tillgodosedda. När det gäller rätten för de nu aktuella organen att överklaga beslut i tillståndsärenden anser jag att man bör förbättra nuvarande reglering.

Som jag nyss nämnt har regeringen i tillståndsärenden prövat överklaganden av vederbörande kommuner. Enligt min mening är det angeläget att det klart sägs ut att den kommun där övervakningskameran skall finnas har rätt att överklaga ett tillståndsbeslut av länsstyrelsen. Det blir då tydligt för kommunerna att de har en sådan möjlighet. En uttrycklig regel om denna rätt bör därför tas in i den tilltänkta nya lagen.

I fråga om möjligheten för en facklig organisation att på motsvarande sätt överklaga ett tillståndsbeslut beträffande övervakning som berör en arbetsplats har utredningen gett uttryck för uppfattningen att en sådan organisation redan med nuvarande lag skulle ha en rätt att överklaga. Utredningen motiverar detta med att det i lagen har tagits in en särskild föreskrift om rätten för de olika arbetstagarrepresentanterna att yttra sig i ärendet och att dessa därför tillerkänts ett av rättsordningen skyddat intresse, något som bör ge upphov till besvärsmot i de fall ett beslut har meddelats trots att de har avstyrkt eller beslutet på något annat sätt gått dem emot. Utredningens bedömning av rättsläget på denna punkt har under remissbehandlingen kritiserats av bl. a. Malmö tingsrätt och kammarrätten i Sundsvall.

Jag vill för egen del peka på att det redan vid den nuvarande lagens tillkomst framställdes krav på besvärsmot för bl. a. fackliga organisationer mot beslut som berörde anställda som de företrädde (se bet. JuU 1976/77:14 s. 10 f.). Utredningens ställningstagande i denna fråga får anses innebära att utredningen anser att en sådan rätt bör föreligga. Jag delar denna uppfattning, som med något undantag inte har mött invändningar vid remissbehandlingen. För att arbetstagarernas synpunkter skall kunna bli tillräckligt tillgodosedda i tillståndsärenden där övervakningen

berör dem bör de nämligen inte enbart kunna framföra sin mening genom yttranden utan även få överklaga beslut som innebär att tillstånd ges i sådana ärenden (under förutsättning att beslutet kan anses ha gått dem emot). Därför bör det i den nya lagen tas in en särskild föreskrift om rätt för en arbetstagarorganisation att överklaga ett beslut om tillstånd att använda en övervakningskamera som skall kunna riktas mot en arbetsplats. Föreskriften bör begränsas så att den omfattar bara organisationer som företräder de anställda och inte också skyddsombud och skyddskommittéer.

När det däremot gäller andra som kan beröras av tillstånd att använda övervakningskameror, dvs. vid sidan av sökande, kommuner och arbetstagarorganisationer, anser jag att deras intressen liksom hittills får tillgodoses genom den rätt att föra talan för att tillvarata allmänna intressen som har tillagts justitiekanslern. Även i fortsättningen bör sålunda denne för det nämnda syftet få överklaga beslut om tillstånd. Som jag ser det bör emellertid justitiekanslerns uppgift i detta avseende, med hänsyn till den delvis nya möjlighet som skapas för kommuner och arbetstagarorganisationer att få tillståndsbeslut omprövade i högre instans, kunna mera gå ut på en kontroll av att det upprätthålls enhetlighet i rättstillämpningen och mot principiellt viktigare frågor än att vara inriktad på att bevaka integritetsintressena i varje enskilt fall. Någon anledning att omformulera regeln om justitiekanslerns överklaganderätt finns emellertid inte.

Överprövningen av länsstyrelsens beslut har, som utredningen anför, hittills huvudsakligen haft karaktär av en rättslig prövning. Inslagen av lämplighetsprövning har varit förhållandevis små, och allteftersom tillämpningen av den nuvarande lagen kommit att ge klarhet om vissa ändamål som kan ligga till grund för tillstånd har dessa inslag minskat ytterligare. Mitt förslag när det gäller förutsättningarna för att ge tillstånd att använda en övervakningskamera innebär att möjligheterna att göra överprövningen till en renodlat rättslig fråga förbättras ytterligare. Jag vill här peka på den föreslagna uppdelningen av tillståndsprövningen på en enklare och en mer kvalificerad prövning med skilda kriterier.

De riktlinjer som gäller för regeringens befattning med besvärärenden (prop. 1983:120, bet. KU 23, rskr. 250) innebär bl. a. att regeringen i möjligaste mån bör befrias från ärenden som inte kräver regeringens ställningstagande som politiskt organ. En grundsats är att besvärärenden i vilka rättsfrågan är huvudsak skall gå till domstol medan ärenden där lämplighetsbedömningar dominerar skall prövas i administrativ ordning. Det bör här också pekas på de utgångspunkter för arbetsfördelningen mellan domstolar och förvaltning som har angetts i direktiven (Dir. 1989:56) för den nyligen tillsatta domstolsutredningen (Ju 1989:06).

Mot denna bakgrund och i linje med den uppfattning som utredningen om TV-övervakning m. m. gett uttryck för, vilken har godtagits av de remissinstanser som uttalat sig i frågan, anser jag att överprövning av länsstyrelsens beslut i tillståndsärenden bör göras av domstol i stället för såsom nu av regeringen. Eftersom det är fråga om förvaltningsbeslut är det naturligt att låta överklagandena gå till allmän förvaltningsdomstol. Ätminstone under ett inledningsskede är det lämpligt att kammarrätt är

första instans för överprövningen. Att koncentrera målen till en kammarrett, som har föreslagits vid remissbehandlingen, anser jag inte vara motiverat. Jag vill dock anmärka att domstolsutredningens arbete kan ge mig anledning att återkomma i frågan om domstolsprövningen.

3.4 Förbud mot dold övervakning

Mitt förslag och ställningstagande: Även i fortsättningen skall det finnas ett förbud mot dold övervakning. Upplysning om en övervakningskamera skall sålunda lämnas genom tydlig skyltning eller på något annat verksamt sätt. Kameror som är avsedda för skydd av anläggningar av betydelse för totalförsvaret eller som används av polisen vid automatisk hastighetsövervakning skall undantas från upplysningsplikten. Vidare införs möjlighet att medge undantag från upplysningsplikten, om det finns synnerliga skäl för det.

Utredningens förslag innebär att personövervakning skall tydligt utmärkas. Från detta krav har utredningen undantagit, förutom övervakning för försvarsändamål, även patientövervakning.

Remissinstanserna har i allmänhet inte berört frågan om upplysningsplikt. Två instanser efterlyser emellertid en klarare avgränsning av undantagen vid övervakning för försvarsändamål. Undantaget för patientövervakning tillstyrks från några håll men avstyrks av Sveriges advokatsamfund.

Skälen för mitt förslag: Den nuvarande regleringen innehåller ett förbud mot dold TV-övervakning. Enligt 3 § lagen om TV-övervakning åligger det sålunda den som brukar en övervakningskamera att fortlöpande och på verksamt sätt upplysa om kameran och dess brukande. Bestämmelsen är straffsanktionerad i 10 § i lagen.

Enligt min uppfattning är det från integritetssynpunkt av stor betydelse att den som blir utsatt för övervakning har vetskap om det. De flesta människor uppfattar säkert användning av en övervakningskamera som ett större intrång för den som blir övervakad i det fördolda än om det sker öppet. Jag anser sålunda att det också i en ny reglering på området bör finnas ett förbud mot dold övervakning.

Vid lagrådsremissen uttalade jag emellertid att det fanns skäl att avgränsa ett förbud mot dold övervakning något annorlunda än det nuvarande. Jag pekade på att det nuvarande förbudet mot dold TV-övervakning innebär att i princip alla TV-kameror som är anbringade så att de kan användas för personövervakning och som inte manövreras på platsen omfattas av en straffsanktionerad upplysningsskyldighet för brukaren. Jag uttalade att jag ansåg att ett sådant förbud sträcker sig för långt genom att det innebär en ovillkorlig upplysningsskyldighet även i exempelvis rent privata sammanhang.

Jag pekade i remissprotokollet på olika områden där det enligt min uppfattning inte krävdes någon särskild regel om förbud mot dold över-

vakning. Beträffande t. ex. patientövervakning inom hälso- och sjukvården anförde jag att jag i likhet med utredningen ansåg att ett krav på information om användning av en övervakningskamera för det aktuella syftet kunde läggas in redan i hälso- och sjukvårdslagens (1982:763) föreskrift om att vården skall bygga på patientens självbestämmande och integritet (se 2 a § första stycket 3). I remissprotokollet pekade jag också på att det aktsamhetskrav som bör gälla även i fortsättningen vid all användning av övervakningskameror innefattar en skyldighet beroende på omständigheterna att på lämpligt sätt ge den som blir utsatt för övervakning upplysning om den.

Förslaget i lagrådsremissen innebar att den ovillkorliga upplysningskyldigheten beträffande övervakningskameror borde på samma sätt som tillståndskravet i princip begränsas till att avse platser dit allmänheten har tillträde. Det innebar att upplysningsplikt i de flesta fall skulle föreligga beträffande övervakningskameror som också omfattas av tillståndskrav.

Jag uttalade vidare i remissprotokollet att begränsningen av upplysningsplikten till övervakningskameror som kan riktas mot platser dit allmänheten har tillträde innebar att de arbetsplatser som inte utgör sådana platser också skulle undantas från den ovillkorliga upplysningsplikten. Detta var enligt min mening motiverat med hänsyn till att frågan om själva övervakningen och dess utformning liksom hittills i varje enskilt fall skulle ha prövats förhandlingsvägen mellan arbetsgivaren och de anställdas fackliga organisationer. Det fick förutsättas att även frågan om hur övervakningen borde utmärkas togs upp i det sammanhanget. Någon uttrycklig skyldighet för arbetsgivaren att informera de anställda om övervakningen behövdes enligt min uppfattning därför inte.

Lagrådet har betonat att det är mycket väsentligt att upplysning lämnas om förekomsten av en övervakningskamera. Dold TV-övervakning bör enligt lagrådets mening inte få förekomma annat än i vissa speciellt angivna undantagsfall. Enligt lagrådet kan det visserligen sägas att det nuvarande förbudet sträcker sig för långt genom att det innebär en ovillkorlig och straffsanktionerad upplysningskyldighet även i rent privata sammanhang. Lagrådet har pekat på att förslaget i lagrådsremissen emellertid innebär att upplysningskyldigheten inte längre skall gälla i fråga om arbetsplatser som inte är tillgängliga för allmänheten. Enligt lagrådets uppfattning framstår de skäl som anfördes i lagrådsremissen för en sådan förändring av integritetsskyddet inte som övertygande. Det finns även åtskilliga andra platser som visserligen inte är tillgängliga för allmänheten men där dold TV-övervakning inte bör få förekomma. På grund av det anförda har lagrådet inte ansett sig kunna godta den i lagrådsremissen föreslagna begränsningen av upplysningsplikten.

Som har framgått delar lagrådet min uppfattning om att det nuvarande förbudet mot dold TV-övervakning sträcker sig för långt. Den avgränsning som jag föreslog i lagrådsremissen av förbudet till att omfatta övervakningskameror som kan riktas mot platser dit allmänheten har tillträde var avsedd att innebära att endast de fall där det från integritetssynpunkt är motiverat med ett uttryckligt och straffsanktionerat förbud mot dold övervakning skulle omfattas av detta. I den mån det anses önskvärt att, som

lagrådet uttalar, till dessa fall hänföra även arbetsplatser som inte är tillgängliga för allmänheten, skulle det enligt min mening kunna övervägas att utforma upplysningsplikten så att den omfattar inte bara övervakningskameror som kan riktas mot platser dit allmänheten har tillträde utan även kameror som kan riktas mot arbetsplatser. Att i övrigt ange i vilka situationer som dold TV-övervakning inte skall få förekomma torde däremot vara mycket svårt.

Med hänsyn till det anförda vill jag inte motsätta mig lagrådets förslag att upplysningsplikten inte skall vara begränsad till vissa övervakningskameror. Som jag strax återkommer till (avsnitt 3.6.2) föreslår jag att den som bryter mot upplysningsplikten skall kunna dömas till böter eller fängelse i högst ett år, men att det inte skall dömas till ansvar i ringa fall. Tillräckligt utrymme finns enligt min mening härigenom för att från straffansvar undanta bristande efterlevnad av den nu föreslagna upplysningsplikten i fall där en straffsanktionerad sådan skyldighet inte ter sig motiverad.

I förhållande till den nuvarande upplysningsplikten bör det enligt min mening göras en utvidgning så till vida att skyldigheten bör gälla inte bara den som brukar övervakningskameran. Så snart en anordning av det aktuella slaget är uppsatt bör upplysningsplikten inträda. Jag återkommer i specialmotiveringen till vilka personer som omfattas av denna skyldighet.

När det gäller kravet på hur upplysningsplikten skall fullgöras bör samma principer gälla som i dag. Upplysningen bör sålunda lämnas genom tydlig skyltning eller på något annat verksamt sätt. Jag vill här peka på att det finns en inarbetad symbol för TV-övervakning. Att såsom länsstyrelsen i Stockholms län har föreslagit vid remissbehandlingen reglera utformningen av en sådan symbol i själva lagen anser jag inte vara nödvändigt.

När det så gäller de undantag som bör göras från den generella upplysningsplikten anser jag att vissa övervakningssituationer är sådana att själva syftet med övervakningen skulle motverkas om det fanns en skyldighet att informera om den. De fall jag här avser har jag redan behandlat i samband med frågan om tillståndskrav, nämligen övervakningskameror som är avsedda för skydd av anläggningar av betydelse för totalförsvaret eller som används av polisen vid automatisk hastighetsövervakning.

Motsvarigheten till den förstnämnda kategorin av kameror är som tidigare har framgått helt undantagen från den nuvarande lagens tillämpningsområde. Skälet till att sådana kameror bör vara undantagna från upplysningsplikt även i fortsättningen är detsamma som anges i motiven till nuvarande reglering (prop. 1975/76:194 s. 22), nämligen att den övervakning som är avsedd måste ske i hemlighet så att man inte på ett olyckligt sätt fäster uppmärksamheten på skyddsföremålet. Motsvarande resonemang kan anföras i fråga om övervakning som sker med den sistnämnda kategorin av kameror, vilka jag också tidigare har berört i samband med frågan om tillståndskrav.

Liksom för närvarande bör något undantag från upplysningsplikten inte göras för TV-backspeglar och liknande anordningar, som inte omfattas av krav på tillstånd.

I lagrådsremissen uttalade jag att det inte kunde uteslutas att en ovillkor-

lig upplysningsplikt i vissa av de fall där tillståndkrav föreligger kan motverka syftet med användningen av övervakningskamera. Enligt min uppfattning borde därför tillståndsmyndigheten ha en möjlighet att när tillstånd ges meddela undantag från upplysningsplikten. Jag uttalade emellertid att det borde krävas att det finns synnerliga skäl för det.

Lagrådet har påpekat att, om dess förslag beträffande utformningen av upplysningsplikten godtas, det kommer att föreligga upplysningsplikt beträffande vissa kameror utan att det föreligger något krav på tillståndsprovning. Sambandet med tillståndsprovningen beträffande det nu aktuella undantaget från upplysningsplikten bör enligt lagrådets uppfattning därför inte bibehållas.

Jag delar lagrådets uppfattning. Med hänsyn till att jag i det föregående har anslutit mig till lagrådets förslag beträffande upplysningspliktens utformning förordar jag därför att undantag från upplysningsplikten skall få medges även i de fall då krav på tillstånd inte föreligger, om det finns synnerliga skäl för det.

3.5 Aktsamhetskrav

Mitt förslag: Även i den nya lagen skall det finnas ett generellt krav på att övervakningskameror skall användas med tillbörlig hänsyn till enskildas personliga integritet.

Utredningens förslag motsvarar mitt.

Remissinstanserna har inte särskilt berört denna fråga.

Skälen för mitt förslag: I 2 § lagen om TV-övervakning föreskrivs att övervakningskameror skall användas med tillbörlig hänsyn till enskildas personliga integritet. Syftet med bestämmelsen är att allmänt understryka att allt utnyttjande av sådana kameror kan innebära risker för integritetsintrång och att apparaturen därför skall utnyttjas under ansvar och med ett allmänt hänsynstagande till medmänniskan (se prop. 1975/76: 194 s. 23).

Att även användning av övervakningskameror som inte omfattas av krav på tillstånd är underkastad det aktsamhetskrav som föreskriften innebär är enligt min mening välmotiverat. Den tekniska och kommersiella utvecklingen på området medför dessutom en alltmer utbredd förekomst av övervakningskameror såväl i rent privata sammanhang som annars på ställen dit allmänheten inte kan sägas ha tillträde. Risken för att människor också i dessa situationer skall bli utsatta för integritetsintrång genom användning av sådana kameror ökar självfallet härigenom. Även med hänsyn till den utvidgning av begreppet övervakningskamera som mitt förslag innebär, liksom till mitt förslag att en ny lag skall tillämpas även på apparatur för att behandla eller bevara bilder som tas upp med sådana kameror, får ett uttryckligt aktsamhetskrav vid all användning av dessa anordningar en allt större betydelse. Mitt förslag innebär sålunda att det också i den nya lagen skall tas in en bestämmelse om ett sådant krav.

3.6.1 Sekretess

Mitt förslag: Regler införs om sekretess i fråga om uppgifter som har inhämtats med en övervakningskamera. Den som i en enskild verksamhet tar befattning med uppgifter som har inhämtats med en kamera beträffande vilken tillståndskrav föreligger skall inte obehörigen få röja eller utnyttja vad han fått veta om någon enskilds personliga förhållanden. I det allmännas verksamhet skall sekretess gälla beträffande uppgifter om någon enskilds personliga förhållanden som har inhämtats med en kamera, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon närstående till honom lider men om uppgiften röjs.

Utredningens förslag motsvarar i huvudsak mitt förslag. Den begränsningen i fråga om tystnadsplikten i enskild verksamhet skall dock gälla att denna inte skall omfatta uppgifter som avser personövervakning i tillståndsfall där den information som kan förmedlas genom övervakningen har bedömts vara av liten betydelse för enskildas personliga integritet. Vidare föreslår utredningen att domstolssekretessen i brottmål utvidgas så att den skall omfatta även uppgifter om enskildas personliga förhållanden i mål om ansvar för otillåten personövervakning.

Remissinstanserna: De instanser som berört sekretessfrågorna har i allmänhet godtagit utredningens förslag.

Skälen för mitt förslag: Lagen om TV-övervakning innehåller inga regler om sekretess. I motiven till lagen (bet. JuU 1976/77: 14 s. 10, 19) påpekades att frågan om att införa sådana regler lämpligen kunde övervägas i samband med det då pågående lagstiftningsarbetet rörande sekretess och tystnadsplikt.

I sekretesslagen (1980:100), som reglerar tystnadsplikt och handlingssekretess i det allmännas verksamhet, infördes inga bestämmelser om sekretess till skydd för den enskilde som direkt tar sikte på uppgifter som har kommit fram vid användning av övervakningskamera i sådan verksamhet. Däremot är naturligtvis föreskrifterna om sekretess på olika områden i det allmännas verksamhet i och för sig tillämpliga på sådana uppgifter. Som exempel kan nämnas att den s. k. hälso- och sjukvårdssekretessen enligt 7 kap. 1 § omfattar även uppgifter som har inhämtats vid patientövervakning med TV-kamera. Som ett annat exempel kan nämnas föreskrifterna i 9 kap. 17 § om sekretess i fråga om uppgifter om enskilda som har kommit fram i bl. a. polisens verksamhet. I de fall uppgifter i ett bildmaterial som har tagits upp med en TV-kamera är att hänföra till ett personregister som avses i datalagen (1973:289) är vidare bestämmelserna i 7 kap. 16 § om sekretess beträffande personuppgifter i sådana register tillämpliga. Vidare kan pekas på bestämmelserna i 5 kap. 1 och 2 §§ om sekretess för uppgifter i det allmännas brottsbekämpande verksamhet resp. uppgifter om säkerhets- och bevakningsåtgärder. Sistnämnda be-

stämmelser skyddar inte i första hand den enskilde utan främst intresset att förebygga eller beivra brott, men de kan indirekt få en sådan verkan när det gäller uppgifter som har inhämtats genom användning av en övervakningskamera.

För uppgifter om enskilda personer som har kommit fram genom TV-övervakning som inte sker inom ramen för det allmännas verksamhet är sekretessskyddet för den enskilde mycket begränsat. I den mån privata funktionärer har författningsreglerad tystnadsplikt och i sin verksamhet inhämtar uppgifter med hjälp av TV-kamera faller dessa uppgifter naturligtvis på motsvarande sätt som i allmän verksamhet under tystnadsplikten. Som ett exempel kan nämnas tystnadsplikten enligt 6 § lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl. för sådan hälso- och sjukvårdspersonal som inte är offentliganställd. Vidare kan pekats på tystnadsplikten i bankverksamhet enligt 1 kap. 6 § bankrörelselagen (1987:617). Om uppgifter kan hänföras till ett personregister som avses i datalagen, gäller enligt 13 § den lagen att den registeransvarige eller någon annan som har tagit befattning med sådana uppgifter inte obehörigen får röja vad han till följd därav fått veta om enskildas personliga förhållanden.

Det primära syftet med en lag om övervakning med instrument av det nu aktuella slaget är att genom offentligrättslig kontroll skydda de enskildas personliga integritet. Denna kontroll har störst betydelse vid tillståndsprövningen då det sker en bedömning av de risker för integritetsintrång som övervakningen i ett visst fall medför. Till detta kommer det generella förbudet mot dold övervakning och det generella aktsamhetskravet liksom den tillsynsverksamhet på området som länsstyrelsen skall bedriva även i fortsättningen.

Den nuvarande lagen ger emellertid inget skydd mot att bildmaterial om enskilda eller information som kan hämtas ur materialet obehörigen lämnas ut till eller röjs för utomstående. Lagen ger visserligen ett visst skydd mot att upptaget bildmaterial sprids. I ett tillståndsbeslut kan länsstyrelsen sålunda meddela de föreskrifter om förvaring och användning av upptaget material som kan anses erforderliga av hänsyn till enskildas personliga integritet (7 § andra stycket). Sådana föreskrifter kan på detta sätt sägas komplettera det ofullständiga skydd mot integritetsintrång som de enskilda har genom den författningsreglerade sekretessen och tystnadsplikten i allmän och enskild verksamhet som jag nyss har redogjort för. I motsats till vad som har uttalats från något håll under remissbehandlingen anser jag emellertid att denna befogenhet för länsstyrelsen inte i tillräcklig utsträckning tillgodoser behovet av en författningsreglerad tystnadsplikt.

Enligt min uppfattning bör det därför i den tilltänkta nya regleringen tas in en bestämmelse om tystnadsplikt beträffande uppgifter som har inhämtats genom användning av en övervakningskamera. Bestämmelsen bör i enlighet med vad som är vanligt i fråga om tystnadsplikter på den privata sektorn förbjuda den som tar befattning med uppgifter att obehörigen röja vad han till följd av det fått veta om någon enskilds personliga förhållanden. I förhållande till förslaget i lagrådsremissen har jag vidare funnit att

en utvidgning bör göras så till vida att bestämmelsen bör innefatta även ett förbud mot att obehörigen utnyttja uppgifter av det aktuella slaget.

Eftersom tystnadsplikt, som ju är en begränsning av en av regeringsformens grundläggande fri- och rättigheter, inte bör omfatta mer än som är strängt nödvändigt, bör den inte gälla annat än det som har inhämtats vid övervakning som omfattas av tillståndskrav. Tystnadsplikten bör enligt min mening inte begränsas till de kvalificerade tillståndsfällen, även om det självfallet i allmänhet är i dessa fall som enskilda kan tänkas lida men eller skada, om uppgifter om dem som har inhämtats genom en bildupptagning lämnas ut till utomstående. Också i de enkla tillståndsfällen, där risken för integritetsintrång genom övervakningen i och för sig bedöms vara liten, kan det sålunda enligt min uppfattning tänkas inträffa fall då någon enskild skulle kunna lida men genom ett sådant utlämnande. Att förbudet mot uppgiftslämnande skall avse uppgifter som röjs obehörigen innebär emellertid som jag ser det att exempelvis uppgifter som har inhämtats vid övervakning, som anordnats så att utomstående i en monitor direkt kan ta del av bildupptagningen, inte faller under tystnadsplikten.

Det jag nu har behandlat avser tystnadsplikt i enskild verksamhet. För övervakning i det allmännas verksamhet bör det tas in en motsvarande sekretessregel i sekretesslagen. I mitt förslag i lagrådsremissen förordade jag att denna regel borde utformas så att den omfattar även uppgifter som har inhämtats genom användning av övervakningskameror som är undantagna från tillståndskravet. Samtliga dessa undantagsfall avser situationer när övervakningskameror används i offentlig verksamhet. Beträffande dessa fall hänvisade jag till mitt förslag angående tillståndskravets omfattning (avsnitt 3.3.1).

Mitt förslag i lagrådsremissen innebar sålunda att sekretessen omfattade uppgifter som har inhämtats med en övervakningskamera som kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. *Lagrådet* har påpekat att begränsningen till sådana övervakningskameror framstår som omotiverad. Jag har förståelse för lagrådets uppfattning. Samtidigt vill jag peka på att sekretesslagen som jag tidigare har nämnt på olika områden ger skydd åt uppgifter som har inhämtats i offentlig verksamhet med övervakningskameror som kan riktas mot platser dit allmänheten inte har tillträde. Jag ser emellertid inga nackdelar med den av lagrådet föreslagna utvidgningen av sekretessen i offentlig verksamhet i förhållande till tystnadsplikten i enskild verksamhet, som naturligtvis innebär en förstärkning av integritetsskyddet för den enskilde. Mitt förslag i detta hänseende överensstämmer därför med lagrådets.

Utredningen har föreslagit att domstolssekretessen i brottmål kompletteras så att den omfattar också uppgifter om enskildas personliga förhållanden i mål om ansvar för brott enligt den av utredningen föreslagna lagen. De aktuella bestämmelserna i 9 kap. 16 § sekretesslagen i dess nuvarande utformning föreskriver sådan sekretess i mål om ansvar för bl. a. sexualbrott och olovlig avlyssning medan däremot t. ex. brott mot datalagen faller utanför tillämpningsområdet. Enligt min uppfattning bör emellertid en eventuell utvidgning av dessa bestämmelser till att omfatta även brott enligt den nya lag som jag nu föreslår övervägas i ett större

sammanhang där det får bedömas om även andra brott bör omfattas av bestämmelserna.

Frågan om sekretess i länsstyrelsernas handläggning av tillståndsärenden och i deras tillsynsverksamhet tar jag upp i specialmotiveringen.

3.6.2 Straff och förverkande

Mitt förslag: Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbudet mot dold övervakning eller mot regeln om tillståndskrav, inte iakttar villkor som har meddelats av länsstyrelsen eller utan medgivande av länsstyrelsen behandlar eller bevarar upptaget bildmaterial skall kunna dömas till – förutom böter som nu – fängelse i högst ett år. Ringa fall är dock alltid undantagna från straffansvar. En regel om förverkande införs av innebörd att övervakningsutrustning som har använts vid brott enligt den nya lagen skall förklaras förverkad, om det inte är oskäligt.

Utredningsförslaget innebär att det straffbara området innefattar två typer av överträdelse, nämligen att anordna personövervakning utan tillstånd när sådant krävs och att åsidosätta upplysningsplikten. Till skillnad mot nuvarande regler skall överträdelse av andra föreskrifter som länsstyrelsen har meddelat än sådana som gäller upplysningsplikten inte vara straffbelagda. Straffansvaret gäller även det fall då tillstånd krävs för att få behandla eller bevara bilder som tas upp vid övervakningen. Straffskalan är densamma som i mitt förslag. Övervakningsutrustning som har använts vid ett brott av det aktuella slaget skall förklaras förverkad, om det inte är uppenbart obilligt.

Remissinstanserna: Ett fåtal instanser har berört utredningens förslag i denna del. Förslaget att begränsa kriminaliseringen vid överträdelse av länsstyrelsens föreskrifter och att länsstyrelsen i stället skall kunna återkalla tillståndet kritiserar av bl. a. justitieombudsmannen Anders Wigelius. Denna liksom regionåklagarmyndigheten i Göteborg anser också att straffskalan bör utvidgas till att omfatta fängelse i högst två år.

Skälen för mitt förslag: Enligt lagen om TV-övervakning döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet brukar en övervakningskamera utan att upplysningsplikten iakttas till böter (10 §). Detsamma gäller enligt paragrafen den som uppsåtligen eller av oaktsamhet har en sådan kamera, i strid med kravet på tillstånd att bruka den, anbringad så att den kan riktas mot en plats som är upplåten för eller annars används av allmänheten eller bryter mot någon föreskrift av länsstyrelsen i samband med tillstånd. Lagen innehåller inte någon regel om förverkande.

Enligt min uppfattning är det angeläget att skyddet för den enskildes personliga integritet vid handhavande av övervakningskameror förstärks när det gäller straff och förverkande. Som jag ser det ger den nuvarande regleringen i vissa hänseenden alltför begränsade möjligheter att ingripa mot den som bryter mot denna.

I remissprotokollet uttalade jag att det är en brist i den nuvarande regleringen att någon straffsanktion inte är kopplad till det generella kravet på aktsamhet med avseende på enskildas personliga integritet vid användning av övervakningskameror. Jag pekade vid remissen på att det enligt mitt förslag även i fortsättningen skall finnas ett sådant krav som omfattar all användning av sådana anordningar på vilka lagen är tillämplig, alltså också de fall där tillståndskrav inte föreligger, och jag betonade att det är viktigt att skyddet för integritetsintressena kan upprätthållas även i dessa fall.

Enligt den uppfattning som jag gav till uttryck vid lagrådsremissen borde det sålunda vara möjligt att här ingripa med straffsanktion i sådana fall där aktsamhetskravet har åsidosatts på ett mera flagrant sätt. Jag uttalade att jag inte ansåg det vara tillfredsställande att i dessa situationer vara hänvisad till att försöka tillämpa allmänna straffrättsliga regler, närmast bestämmelsen i 4 kap. 7 § brottsbalken om ofredande. Enligt vad jag anförde i remissprotokollet borde det därför i den tilltänkta nya lagen tas in en straffbestämmelse som innebär att den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet använder en övervakningskamera så att det kan befaras medföra påtaglig risk för otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet gör sig skyldig till brott. Föreskriften borde emellertid omfatta inte bara den som överträder själva aktsamhetskravet utan också den som utan att använda övervakningskameran har den uppsatt så att den aktuella risken uppstår vid användning av den. Däremot borde bestämmelsen inte omfatta mindre allvarliga fall.

Lagrådet har anført att utrymmet för straffansvar för åsidosättande av det generella aktsamhetskravet borde minska betydligt, om lagrådets förslag till utvidgad upplysningsplikt följs. Med hänsyn härtill och till att den i lagrådsremissen föreslagna bestämmelsen är obestämd och torde bli svår att tillämpa har lagrådet avstyrkt att den införs.

Jag är i och för sig av uppfattningen att en allmän straffbestämmelse av det slag som jag föreslog i lagrådsremissen är motiverad för att förstärka skyddet för enskildas personliga integritet vid användning av övervakningskameror. Som framgått av det föregående har jag emellertid anslutit mig till lagrådets förslag om en utvidgning av upplysningsplikten. Utrymmet för straffansvar enligt den aktuella bestämmelsen blir därmed som lagrådet har anført mer begränsat. Jag vill här peka på att risken för integritetsintrång självfallet minskar, om upplysning lämnas om en övervakningskamera. Mot denna bakgrund är jag beredd att godta lagrådets ställningstagande att den aktuella straffbestämmelsen inte bör införas. Mitt förslag nu upptar således inte någon sådan bestämmelse motsvarande förslaget i lagrådsremissen.

När det så gäller det kriminaliserade området i övrigt bör det i linje med nuvarande ordning vara straffbelagt att uppsåtligen eller av oaktsamhet bryta mot förbudet mot dold övervakning och regeln om tillståndskrav. Detsamma bör gälla den som utan medgivande av länsstyrelsen behandlar eller bevarar upptaget bildmaterial. I likhet med vad som har uttalats under remissbehandlingen anser jag också att det inte bör göras någon begränsning av kriminaliseringen av överträdelser mot de olika villkor

som kan ha meddelats framför allt i samband med tillståndsgivningen. Liksom för närvarande är det i de nu aktuella fallen ofta fråga om förfaranden som till sin karaktär mera är att betrakta som ordningsföreseelser. Straffansvaret bör emellertid inte omfatta ringa fall.

När det sedan gäller straffskalan för de aktuella brotten bör det ske en utvidgning i förhållande till den nuvarande lagen: enligt min uppfattning bör fängelse kunna ådömas. Som en jämförelse vill jag här peka på kriminaliseringen i 20 § datalagen som innebär bl. a. att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inrättar eller för personregister utan licens eller tillstånd enligt lagen kan dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Förfaranden med en övervakningskamera kan enligt min uppfattning ge upphov till lika allvarliga integritetsintrång som med datorteknik. Jag anser därför att brott enligt den tilltänkta nya lagen om sådana kameror bör kunna leda till fängelse. Mitt förslag är att det införs en gemensam straffskala för samtliga brott och att denna omfattar böter eller fängelse i högst ett år.

Slutligen föreslår jag i detta sammanhang att övervakningsutrustning som har varit föremål för brott enligt den nya lagen skall kunna förklarats förverkad. Några möjligheter att förverka egendom enligt lagen om TV-övervakning finns inte. Mot bakgrund av den skärpta syn på sanktionssystemet på området som jag förordar är det enligt min mening motiverat att det införs sådana möjligheter genom en ny lag. Också med hänsyn till den föreslagna utvidgningen av regleringens tillämpningsområde i fråga om vilka tekniska instrument och anordningar som skall omfattas finns det skäl att en domstol i ett mål om ansvar för brott enligt den nya lagen ges möjlighet att förklara egendom som har använts vid det aktuella brottet förverkad.

Till skillnad från utredningen anser jag inte att förverkande skall kunna ske så snart det inte är uppenbart oskäligt. Enligt min uppfattning bör det göras en prövning där såväl brottets beskaffenhet som egendomens värde har betydelse. Mitt förslag innebär att regeln utformas så att övervakningsutrustning som har använts vid brott enligt lagen skall kunna förklarats förverkad, om det inte är oskäligt.

3.6.3 Tillsyn

Mitt förslag: Också i fortsättningen skall länsstyrelsen utöva tillsyn på området.

Utredningens förslag är detsamma som mitt.

Skälen för mitt förslag Länsstyrelserna utövar enligt 9 § första stycket lagen om TV-övervakning tillsyn över att en övervakningskamera inte är anbringad i strid med tillståndskravet och att de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen följs. Jag har i det föregående föreslagit att länsstyrelserna även i fortsättningen skall vara tillståndsmyndigheter enligt reglering på området. Liksom nu bör de därför också anförtros tillsynsuppgifter.

En avsikt med att införa ett enklare förfarande vid handläggningen av den grupp ärenden där risken för integritetsintrång vid övervakningen bedöms vara ringa är att skapa ökat utrymme för länsstyrelserna att ägna sig åt tillsynsfrågor. Bl. a. utvidgningen av regleringens tillämpningsområde till att omfatta även tekniska anordningar som är avsedda att användas för att behandla eller bevara bilder som tas upp av en övervakningskamera innebär emellertid ökade arbetsuppgifter när det gäller tillsynsutövningen.

Länsstyrelsens tillsynsansvar i fråga om efterlevnaden av upplysningsplikten bör i linje med nuvarande ordning omfatta de fall då en övervakningskamera har riktats mot en plats dit allmänheten har tillträde.

3.6.4 Kostnader m. m.

Mitt förslag till ny lag på området innebär liksom utredningens förslag att länsstyrelserna även i fortsättningen skall vara tillstånds- och tillsynsmyndigheter på området. Den nya regleringen innehåller flera inslag som är ägnade att förenkla handläggningen av tillståndsärenden hos länsstyrelserna. Jag vill här i första hand peka på förfarandet i de ärenden då risken för integritetsintrång vid övervakningen är ringa. Förutom att själva tillståndsprövningen i dessa fall skall kunna göras på ett enklare sätt än annars underlättas också handläggningen genom att yttranden från kommunen normalt inte behöver inhämtas. Jag vill också peka på att den sökande själv skall införskaffa ett yttrande från t. ex. ett skyddsombud i de fall då övervakningen berör en arbetsplats.

Även med beaktande av den utvidgning av lagens tillämpningsområde som mitt förslag innebär när det gäller de tekniska anordningar som omfattas liksom de områden där tillståndskrav gäller, gör jag därför bedömningen att länsstyrelserna inte behöver tillföras ytterligare resurser för sin tillstånds- och tillsynsverksamhet enligt den aktuella regleringen.

När det gäller överprövningen av tillståndsärenden kan nämnas att i genomsnitt ca 15 ärenden om TV-övervakning per år hittills har överklagats till regeringen. Det finns inte skäl att anta att det blir någon ökning av överklagandefrekvensen när överprövningen övergår till allmän förvaltningsdomstol. Den nya målgrupp som härigenom tillförs de fyra kammarrätterna och, i sista instans, regeringsrätten bör kunna hanteras inom ramen för befintliga medel.

Verksamheten hos justitiekanslern torde inte påverkas av mitt förslag så att det krävs någon resursförstärkning.

Det är som jag ser det angeläget att noga följa tillämpningen av den nya regleringen i förhållande till den praxis som har utbildats med stöd av den nuvarande lagen. Någon form av utvärdering av lagstiftningen bör göras.

3.7 Ikraftträdande m. m.

De lagändringar jag föreslår bör träda i kraft den 1 juli 1990.

Övergångsbestämmelser krävs när det gäller vissa frågor. Jag återkommer till detta i specialmotiveringen.

4 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om övervakningskameror m. m.,
2. lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291),
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

5 Specialmotivering

5.1 Förslaget till lag om övervakningskameror m. m.

1 §

Med övervakningskameror avses i denna lag TV-kameror, andra optisk-elektroniska instrument och därmed jämförbara utrustningar som är upp-satta så att de, utan att manövreras på platsen, kan användas för person-övervakning. Vad som i lagen sägs om övervakningskameror gäller i till-ämpliga delar även för separata tekniska anordningar som är avsedda att användas för att behandla eller bevara bilder som tas upp av en övervak-ningskamera.

Paragrafen motsvarar 1 § lagen om TV-övervakning.

Första meningen innehåller en förklaring om vad som enligt den nya lagen avses med begreppet övervakningskamera. Enligt denna definition har en sådan kamera tre olika egenskaper som avser tekniken för att samla in information, manövreringssättet resp. användningsmöjligheterna.

När det gäller *tekniken för att samla in information* innebär första meningen en utvidgning i förhållande till den nuvarande lagen, som om-fattar enbart TV-kameror. Den nya avgränsningen anges med uttrycket "TV-kameror, andra optisk-elektroniska instrument och därmed jämför-bara utrustningar".

Med termen optisk avses alla registreringar som kan ske med instrument inom det elektromagnetiska våglängdsspektret för optisk strålning. Under beteckningen optisk faller därmed den insamling av information som kan ske på såväl optisk-elektronisk som fotokemisk väg. Med uttrycket elektro-nisk förstås att förmedlingen av bilderna, visningen av bilderna på en till instrumentet anknuten monitor eller lagringen av de upptagna bilderna sker genom elektronisk påverkan. Däremot saknar det betydelse om andra funktioner hos instrumentet styrs på elektronisk väg. Detta innebär exem-pelvis att s. k. fiberoptiska kikare liksom stillbilds- och filmkameror är att anse som optisk-elektroniska instrument. om bildupptagningen direkt för-medlas vidare till en elektronisk bildskärm eller lagras på videoband, i datamine eller på något annat elektroniskt medium.

Det vanligast förekommande optisk-elektroniska instrumentet är fortfa-rande TV-kameran, varför denna särskilt nämns. Det kan här påpekas att begreppet videocamera och TV-kamera har samma innebörd.

Med uttrycket "därmed jämförbara utrustningar" avses instrument som kan utnyttja sådan elektromagnetisk strålning som röntgen och radio-

frekvent strålning. I fysikalisk mening brukar inte sådan strålning hänföras till det elektromagnetiska våglängdsområdet för optisk strålning, dvs. ultraviolett strålning samt ljus- och infraröd strålning.

När det gäller *sättet att manövrera* ett instrument gäller enligt bestämmelsen i första meningen, liksom enligt den nuvarande lagen, att instrumentet inte skall manövreras på den plats där det finns. Med uttrycket "manövreras" menas i detta sammanhang en mera fortlöpande hantering av instrumentet. Att någon sätter instrumentet i funktion innebär inte att det manövreras i den mening som här avses. Att instrumentet fungerar med inbyggd automatik innebär inte heller att det manövreras.

För bedömningen av om ett instrument manövreras på platsen saknar det betydelse om och hur instrumentet är uppsatt där. Detta har däremot betydelse när det gäller vad som enligt bestämmelsen i första meningen slutligen förutsätts i fråga om *möjligheterna att använda* instrumentet. Enligt bestämmelsen krävs sålunda, utöver de nyssnämnda egenskaperna, att instrumentet är uppsatt så att det kan användas för personövervakning.

För att personövervakning i lagens mening skall anses föreligga fordras liksom enligt nuvarande lag att användningen gör identifieringen av personer möjlig. Med detta avses inte bara att en person direkt kan kännas igen genom att ansiktet syns tydligt. Även sådana omständigheter som utmärkande klädsel, speciella kropps rörelser eller särskild kropps konstitution kan möjliggöra identifiering. För att möjligheten till identifiering skall anses föreligga krävs sålunda att sådana kännetecken kan iakttas som gör att man utan större osäkerhet kan skilja de personer som iakttas från andra personer.

Självfallet måste man vid bedömningen av om identifiering av personer kan ske utgå från de för utrustningen mest gynnsamma förhållandena. Därvid kommer den bästa bildupplösningen, som kan nås på ett bestämt avstånd mellan kameraobjektivet och den övervakade personen, att vara avgörande för om personen skall anses vara identifierbar. Om man på detta avstånd inte kan se personens ansikte eller andra särskilda kännetecken, är möjligheterna till en identifiering så pass beskurna att personövervakning inte kan anses föreligga. Det bör emellertid påpekas att en identifiering i sådana fall kan vara möjlig, om bilden kan korrigeras med hjälp av bildbehandlingsapparat så att vissa detaljer eller kännetecken av personen framträder.

Andra faktorer kan också ha betydelse för om en identifiering kan ske. Exempelvis ökar möjligheterna till identifiering, om en bild är i färg. Detta gäller också för bilder som medger att en persons rörelser kan mätas eller analyseras på något annat sätt.

Att instrumentet skall vara uppsatt så att det kan användas för personövervakning innebär att det krävs att dess blickfång är sådant att enskilda mera normalt kan iakttas på ett sådant sätt att de kan identifieras. Ett optiskt-elektroniskt instrument som är avsett enbart för att kontrollera en maskinfunktion, en tillverkningsprocess e. d. faller därför utanför begreppet övervakningskamera även om det inte kan uteslutas att kameran tillfälligtvis också kan förmedla en bild av någon person på ett sådant sätt att denne kan identifieras. I uttrycket "uppsatta" ligger också att placering-

en av ett instrument skall ha en viss varaktighet. En TV-kamera som används kortvarigt för demonstration i försäljningssyfte eller för personligt bruk utgör sålunda inte en övervakningskamera enligt lagen. Ett exempel på det sistnämnda kan vara en tillfällig uppställning av en fjärrmanövrerad videokamera för upptagning av familjebilder.

Enligt *andra meningen* jämföras med övervakningskameror i tillämpliga delar tekniska anordningar som är avsedda att användas för att behandla eller bevara bilder som tas upp av en sådan kamera. De anordningar som här avses har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2). Här kan tilläggas att så gott som alla medier som kan användas för lagring, bearbetning, analys m. m. åsyftas. Begreppet "bevara bilder" behandlas närmare vid 6 §.

2 §

En övervakningskamera skall användas med tillbörlig hänsyn till enskildas personliga integritet.

Bestämmelsen i paragrafen, som motsvarar 2 § lagen om TV-övervakning, har utförligt behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.5).

3 §

Uppllysning om en övervakningskamera skall lämnas genom tydlig skyltning eller på något annat verksamt sätt.

Är övervakningskameran avsedd för skydd av en anläggning eller ett område som enligt 4 § 2–5 eller 5 § lagen (1990:000) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m. m. har förklarats utgöra skyddsobjekt, behöver dock sådan uppllysning inte lämnas. Detsamma gäller i fråga om en övervakningskamera som används av en polismyndighet vid automatisk hastighetsövervakning.

Länsstyrelsen får efter skriftlig ansökan medge undantag från upplysningsplikten, om det finns synnerliga skäl för det. I ansökningsärendet tillämpas 8 § andra stycket och, om kameran skall kunna riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde, 9 § första meningen. Länsstyrelsen skall i ett beslut om undantag meddela de villkor som behövs.

Föreskrifterna i paragrafen, som delvis motsvarar 3 § lagen om TV-övervakning, har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.4). Paragrafen reglerar frågan om upplysningsplikt beträffande övervakningskameror och innehåller samtidigt ett förbud mot dold övervakning med sådana kameror.

Bestämmelsen i *första stycket*, som har utformats i enlighet med *lagrådets* förslag, innebär i förhållande till 3 § i den nuvarande lagen en utvidgning så till vida att den generella upplysningsplikten enligt den nya bestämmelsen inte bara riktar sig mot den som använder en övervakningskamera utan även den som över huvud taget har en sådan kamera uppsatt på det angivna sättet. Denna utvidgning har betydelse i det fallet att det inte går att visa att kameran har använts. Och i den mån den som har kameran uppsatt är någon annan än den som brukar den omfattas båda av upplysningsplikten. Att upplysningsplikten på detta sätt har utvidgats får bety-

delse också i straffrättsligt avseende, eftersom denna är straffsanktionerad enligt bestämmelserna i 15 §.

Någon särskild upplysning om att övervakningskamerans bilder bearbetas eller lagras har inte ansetts nödvändig (jfr 1 § andra meningen).

Länsstyrelsen har möjligheter att vid tillståndsgivningen i särskilda fall meddela villkor hur upplysningsplikten skall fullgöras. Sådana villkor meddelas med stöd av bestämmelserna i 10 § andra stycket.

De i *andra stycket* angivna undantagen från upplysningsplikten har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.4, jfr 3.3.1). Det bör påpekas att de aktuella kamerorna även är undantagna från tillståndskravet (se 4 § första stycket andra meningen 2 och 3).

När det gäller avgränsningen av undantaget enligt *första meningen* är detta avsett att motsvara det undantag från den nuvarande lagens tillämpningsområde som gäller för TV-kameror som används för skyddsändamål vid anläggningar av betydelse från totalförvarssynpunkt (1 § andra stycket). Det är här fråga om sådana objekt som har sådan betydelse för totalförsvaret att förbud enligt lagen (1940:358) med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m. kan utfärdas. Regeringen har nyligen föreslagit en lag om skydd för samhällsviktiga anläggningar m. m., som är avsedd att ersätta bl. a. den nyssnämnda lagen (prop. 1989/90:54). Den nya lagen, som föreslås träda i kraft den 1 januari 1991, innehåller i 4 och 5 §§ en uppräknning av vad som får förklaras utgöra skyddsobjekt enligt lagen.

Punkt 2 i 4 § omfattar anläggningar och områden till vilka staten har ägande- eller nyttjanderätt och som disponeras av försvarsmakten samt militära fartyg och luftfartyg. Av specialmotiveringen till bestämmelsen (a. prop. s. 62) framgår att denna punkt är avsedd att omfatta bl. a. det militära försvarets kasernanläggningar, förråd, fasta övningsområden, mininstallationer och sambandsanläggningar. Punkt 3 i paragrafen omfattar anläggningar eller områden som används eller är avsedda för ledning av civilförsvarsverksamhet för energi-, vatten- eller rundradioförsörjning, radio- och telekommunikationer, transporter eller försvarsindustriella ändamål. Av specialmotiveringen (a. prop. s. 62) framgår att punkt 3 omfattar olika civila anläggningar. Punkt 4 avser områden där försvarsmakten tillfälligt bedriver övningar, prov eller försök och punkt 5 sådana områden där försvarsmakten har satts in för att möta väpnade angrepp mot landet eller för att hindra en kränkning av territoriet. Enligt 5 § utvidgas lagens tillämpningsområde i krig, vid krigsfara och vid andra av krig föranledda utomordentliga förhållanden till att omfatta även andra objekt av betydelse för totalförsvaret. Utvidgningen kan omfatta t. ex. tillverkningsindustrier (a. prop. s. 63).

Ett beslut om skyddsobjekt innebär enligt 7 § i propositionens lagförslag som huvudregel att obehöriga inte har tillträde till skyddsobjektet. Ett tillträdesförbud får förenas med förbud att ta fotografier eller göra andra avbildningar, beskrivningar eller mätningar av eller inom skyddsobjektet. Enligt samma paragraf får emellertid i stället för tillträdesförbud utfärdas ett förbud av det nyssnämnda slaget eller mot att bada, dyka, ankra eller fiska där.

Med hänsyn till att ett beslut om skyddsobjekt innebär tillträdesförbud

eller andra inskränkningar för allmänheten och till att sådana förbud tillkännages för allmänheten kan risken för integritetsintrång genom dold övervakning av det nu aktuella slaget anses vara ringa. Bestämmelsen i första meningen i andra stycket i förevarande paragraf omfattar därför sådana anläggningar och områden som har förklarats utgöra skyddsobjekt enligt 4 § 2–5 eller 5 § i det nämnda lagförslaget.

Det i *andra meningen* angivna undantaget från upplysningsplikten avser sådana kameror som polisen använder i försöksverksamhet med halv- och helautomatisk hastighetsövervakning som ett led i trafiksäkerhetsarbetet.

Av *tredje stycket* framgår att länsstyrelsen får medge undantag från huvudregeln om upplysningsplikt, om det finns synnerliga skäl för det. Som har angetts i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.4) är det här fråga om undantagssituationer där det finns ett starkt behov av att använda en övervakningskamera utan att behöva informera om den. Här avses bl. a. fall där hänsynen till allmän ordning och säkerhet gör sig särskilt gällande, t. ex. vid övervakning av här i landet anordnade internationella sammankomster, vissa utländska statsbesök och liknande arrangemang.

Bestämmelserna i tredje stycket har utformats i enlighet med *lagrådets* förslag. Av första meningen följer att det krävs en skriftlig ansökan om undantag från upplysningsplikten och att undantag får medges vare sig det föreligger tillståndsplikt eller inte. Det ligger i sakens natur att ansökningen, på motsvarande sätt som en tillståndsansökan (se 8 § första stycket), skall innehålla de uppgifter som länsstyrelsen behöver för att kunna pröva frågan om undantag. Föreskriften i andra meningen innebär att yttranden från kommunen och en arbetstagarorganisation e. d. skall inhämtas i motsvarande fall som vid tillståndsprövning. Enligt tredje meningen kan länsstyrelsen på motsvarande sätt som vid tillståndsgivning (se 10 §) meddela de villkor som behövs.

4 §

Tillstånd att använda en övervakningskamera krävs för att en sådan kamera skall få vara uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. Detta gäller dock inte en övervakningskamera som

1. av trafiksäkerhetsskäl eller för säkerheten i arbetsmiljön är uppsatt på fordon, maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller användaren,

2. är avsedd för skydd av en anläggning eller ett område som enligt 4 § 2–5 eller 5 § lagen (1990:000) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m. m. har förklarats utgöra skyddsobjekt.

3. används av en polismyndighet vid automatisk hastighetsövervakning.

En polismyndighet eller den som är räddningsledare enligt räddningstjänstlagen (1986:1102) får under viss tid, högst fjorton dagar, ha en övervakningskamera uppsatt så som sägs i första stycket utan att söka tillstånd, om användning av kameran är oundgängligen nödvändig vid olyckshändelse eller överhängande fara för en sådan eller för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Under förutsättning att ansökan om tillstånd görs inom fjorton dagar får kameran vara uppsatt utan tillstånd även för tid därefter, så länge användningen är oundgängligen nödvändig för ändamålet och länsstyrelsen inte har prövat ansökningen.

Bestämmelserna i paragrafen, som har behandlats i den allmänna motive- ringen (avsnitt 3.3.1), reglerar tillståndskravet enligt den nya lagen. Föreskrifterna i första stycket motsvarar delvis 4 § lagen om TV-övervak- ning medan bestämmelserna i andra stycket saknar motsvarighet i den nuvarande lagen.

Tillståndskravet är enligt *första stycket första meningen* utformat så att en övervakningskamera inte får vara uppsatt så att den kan riktas mot en plats av det angivna slaget, om det inte getts tillstånd att använda den. Denna konstruktion överensstämmer i princip med vad som nu gäller. Den innebär bl. a. att den som äger eller på något annat sätt disponerar över ett övervakningsinstrument, som utgör en övervakningskamera när det är uppsatt, inte får sätta upp det på det aktuella sättet utan att ha fått tillstånd att använda det. Huruvida övervakningskameran sedan används spelar ingen roll. Och om någon annan än den som har satt upp den äger eller annars disponerar över den övergår naturligtvis tillståndskravet på denne. Att tillståndskravet även omfattar bearbetnings- eller lagringsappa- ratur följer av 1 § *andra meningen*.

En förutsättning för att tillståndskrav skall föreligga är att kameran är avsedd att vara uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. Bestämmelsen i första meningen innebär i detta avseende en viss utvidgning i förhållande till nuvarande reglering. Begreppet "plats dit allmänheten har tillträde" har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.3.1). *Lagrådet* har anfört att de motiv som anfördes i lagrådsre- missen var kortfattade beträffande frågan hur detta begrepp skall förstås men har funnit att begreppet ger en tillräckligt klar avgränsning av de områden där tillståndskravet skall gälla. Lagrådet har pekat på att utred- ningen anför en rad exempel på platser, dit allmänheten kan anses ha resp. inte ha tillträde (SOU 1987:74 s. 113 f.). Därvid har lagrådet nämnt att utredningen till platser dit allmänheten normalt inte har tillträde hänför bl. a. gemensamma utrymmen i flerfamiljshus men att utrymmen i affärer, varuhus, banker m. fl. anses utgöra platser dit allmänheten har tillträde, såvida fråga inte är om utrymmen för personal, lagring av varor, kontor, underhåll, drift m. m. Lagrådet har förklarat sig i allt väsentligt kunna ansluta sig till utredningens synpunkter.

Lagrådets uttalanden innebär ett förtydligande på den aktuella punkten. Viss ledning när det gäller att avgöra frågan huruvida allmänheten skall anses ha tillträde till en plats kan också hämtas från begreppet allmän plats som förekommer på olika lagstiftningsområden med delvis skiftande bety- delse. Här kan tilläggas att till skillnad från vad som nu gäller i detta avseende även områden i naturen, t. ex. skogs- och vattenområden, kom- mer att omfattas av tillståndskravet, förutsatt att allmänheten kan sägas ha tillträde till ett sådant område.

I *andra meningen* anges de undantag som gäller från kravet på tillstånd. Punkt 1 motsvarar med en terminologisk justering vad som nu gäller (4 § första stycket *andra meningen* lagen om TV-övervakning) och avser TV- backspeglar och liknande anordningar. Undantagen enligt punkt 2 och 3 gäller övervakningskameror som är avsedda för att skydda anläggningar och områden av betydelse för totalförsvaret resp. kameror som används av

polisen vid hastighetsövervakning; samma kameror har undantagits från upplysningsplikten, och det kan här hänvisas till specialmotiveringen till 3 §.

Det bör beträffande tillståndskravet enligt första stycket påpekas att det kan krävas också tillstånd enligt datalagen för att få inrätta och föra ett personregister, om ett bildregister som uppkommer vid användning av en övervakningskamera samtidigt är att anse som ett sådant register. På motsvarande sätt kan för vissa typer av apparatur som omfattas av förevärande lag krävas särskilt tillstånd enligt strålskyddslagen (1988:220). Även tillstånd enligt t. ex. radiolagen (1966:755) kan behövas. Frågan i vilken utsträckning det finns anledning att beakta krav på tillstånd i annan ordning i de nu aktuella tillståndsärendena får prövas från fall till fall. Det kan således i vissa fall finnas skäl att inhämta yttrande från en annan myndighet, t. ex. statens strålskyddsinstitut.

Föreskrifterna i *andra stycket* tar sikte på undantagssituationer där tillståndskrav inte föreligger under en kortare tid. Dessa situationer har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.3.1). Bestämmelsen i andra meningen syftar till att ge polisen eller räddningsledaren möjlighet att i en situation av det aktuella slaget fortsätta med övervakningen till dess att länsstyrelsen har meddelat beslut i tillståndsfrågan. Det bör påpekas att undantaget från tillståndskravet till följd av 1 § andra meningen även avser anordningar för att bearbeta eller lagra upptaget bildmaterial. Sådan användning får i dessa fall ske även efter den tillståndsfria tiden.

5 §

Tillstånd får meddelas endast om sökanden kan anses ha ett befogat intresse av att få använda övervakningskameran och detta intresse inte likaväl kan tillgodoses på något annat sätt.

Under den förutsättning som anges i första stycket skall tillstånd meddelas, om den information som kan förmedlas genom kameran och den rätt att behandla eller bevara upptagna bilder som kan komma att förenas med tillståndet vid tillämpning av 6 § kan antas vara av ringa betydelse för enskildas personliga integritet med hänsyn till den utrustning som skall användas, det område som skall övervakas och övriga omständigheter.

I andra fall än som avses i andra stycket skall tillstånd meddelas bara om intresset av att tillgodose det avsedda ändamålet med övervakningen är så starkt att det skall ges företräde framför intresset av att värna enskildas personliga integritet.

Paragrafen, som reglerar själva tillståndsprövningen, motsvarar 6 § lagen om TV-övervakning. De nya bestämmelserna har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.3.2).

I paragrafen anges hur sökandens behov av att få använda övervakningskameran skall avvägas mot allmänhetens intresse av att inte kunna bli övervakad med den. Bestämmelserna innebär att tillstånd skall meddelas, om de angivna förutsättningarna är uppfyllda.

Bestämmelsen i *första stycket* föreskriver som ett grundläggande villkor för tillstånd att sökanden skall ha ett befogat intresse av att få använda övervakningskameran. Att denne rent allmänt är road av teknik och därför vill använda en sådan kamera eller anför rena bekvämlighetsskäl för sin

ansökan utgör inte ett godtagbart intresse. Detta gäller naturligtvis i än högre grad illojala eller direkt illegitima syften.

Föreligger det ett befogat intresse, ställs det enligt föreskriften i första stycket som ett ytterligare villkor för att tillstånd över huvud taget skall kunna komma i fråga att intresset av övervakning inte likaväl kan tillgodoses på något annat sätt än genom att använda den aktuella övervakningskameran.

Är syftet exempelvis att förhindra stöld av viss egendom skall det framgå att andra sätt – t. ex. att låsa in egendomen, att använda elektroniskt eller mekaniskt stöldlarm eller att ha rent manuell övervakning – ter sig alltför omständliga eller kostsamma, trots att de i och för sig bedöms kunna tillgodose syftet med övervakningen lika bra som denna. Här får naturligtvis ske en bedömning med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet.

Om behovsprövningen enligt första stycket leder till att tillstånd kan komma i fråga återstår att pröva hur starka integritetsintressena är som talar mot att tillstånd ges. *Andra stycket* tar sikte på de fall där dessa intressen är svaga. Bestämmelsen har på förslag av *lagrådet* utformats så att det klart framgår att det vid tillståndsbedömningen i förevarande fall skall övervägas om tillståndet är avsett att förenas med rätt att behandla eller bevara bilder. Om så är fallet och med hänsyn till detta integritetsintrånget har bedömts som inte ringa, skall tillståndsprövningen ske enligt tredje stycket. Tillstånd enligt andra stycket skall sålunda meddelas bara om den information som kan förmedlas genom övervakningskameran och den rätt att behandla eller bevara upptagna bilder som kan komma att förenas med tillståndet vid tillämpning av 6 § kan antas vara av ringa betydelse för enskildas personliga integritet med hänsyn till den utrustning som skall användas, det område som skall övervakas och övriga omständigheter.

Som exempel på fall där risken för integritetsintrång normalt får anses vara liten kan nämnas att t. ex. bildupptagningen sker med en fast kamera av ett litet och föga frekventerat område eller att upptagningen sker på långt håll utan zoomningsmöjligheter. Så snart bildupptagningen sker under förhållanden som i praktiken gör det mycket svårt att identifiera personer som kan komma att beröras av övervakningen kan det naturligtvis i allmänhet sägas att denna risk är liten. Det kan också vara fråga om fall där endast ett relativt fåtal personer skulle komma att beröras av övervakningen och dessa har godtagit den eller i vart fall på goda grunder kan antas inte ha någon invändning mot den.

Som har framhållits i den allmänna motiveringen är avsikten att det här skall kunna ske en mer rutinartad prövning i olika typsituationer där risken för integritetsintrång generellt sett får anses vara obetydlig. Man får självfallet räkna med att den allmänna uppfattningen om vad som bör räknas till dessa situationer kan förändras i takt med samhällets utveckling. Det bör då vara möjligt att i praxis anpassa tillståndsprövningen till den förskjutning som här kan ske.

Exempel skall här ges på fall där risken för integritetsintrång i allmänhet får antas vara så begränsad att kravet på tillstånd enligt andra stycket är

uppfyllt och på fall där riskbedömningen är den motsatta. Exemplifieringen tar delvis sin utgångspunkt i den praxis som kunnat utläsas av tillämpningen av den nuvarande lagen. Det bör emellertid understrykas att syftet med övervakningen inte har någon betydelse för den nu aktuella bedömningen. Någon intresseavvägning i detta avseende skall alltså inte ske i dessa fall, vilket innebär en skillnad i förhållande till nuvarande ordning. Bestämmelsen i andra stycket innebär sålunda att tillstånd skall ges, om risken för integritetsintrång kan antas vara liten, oavsett vilket syfte sökanden har med övervakningen, så länge denne enligt första stycket kan anses ha ett befogat intresse av övervakningen som inte likaväl kan tillgodoses på något annat sätt.

Med utgångspunkt i vad som nu har anförts kan sägas att affärslokaler inom detaljhandeln liksom bank- och postlokaler i allmänhet hör till den kategori som är avsedd att falla under andra stycket förutsatt att utrustningen endast medger en allmän övervakning och inte tillåter närbilder eller annan mera närgående granskning. Detsamma gäller områden i anslutning till allmänna kommunikationsmedel, t. ex. väntsalor, biljetthallar och perronger.

Områden som används för allmän trafik avses däremot falla utanför andra stycket, eftersom risken för integritetsintrång vid övervakning av sådana områden i allmänhet får anses vara påtaglig. Hit räknas naturligtvis t. ex. gator och allmänna vägar liksom tunnlar, broar och trafikkaruseller. Även vattenområden kan här komma i fråga. Begreppet trafik avser således inte bara vägtrafik. Om ett område används av allmänheten för trafik bara i begränsad utsträckning, kan det inte anses vara fråga om allmän trafik. Exempelvis kan parkeringsplatser omfattas av andra stycket, om det är fråga om t. ex. en kundparkering med ett fåtal platser som är avsedda för endast en affärs kunders eller en parkeringsplats på tomtmark som är avsedd för endast vissa närboende.

Övervakning i anslutning till porttelefoner skall också kunna omfattas av andra stycket. Omständigheterna måste emellertid i så fall vara sådana att kameran inte medger övervakning av områden som används för allmän trafik.

Områden och lokaler som brukar användas av allmänheten för att utöva någon av de grundläggande fri- och rättigheter som regleras i regeringsformen (se 2 kap. 1 §) hör inte till den kategori som omfattas av andra stycket. Av detta följer att utrymmen, vare sig det är utom- eller inomhus, som är avsedda för allmänna sammankomster är undantagna. Som exempel kan nämnas platser som brukar användas för politiska möten, religionsutövning eller teater- och biografföreställningar. Hit kan också räknas bl. a. bibliotek och föreningslokaler.

Även områden och lokaler som är avsedda för offentliga tillställningar faller utanför andra stycket. Hit hör platser för t. ex. sport och idrott, danstillställningar, cirkusföreställningar och tivolinöjen. Över huvud taget områden där allmänheten uppehåller sig för rekreation, nöjesändamål e. d., vare sig de kan sägas vara avsedda för offentliga tillställningar eller inte, faller utanför den aktuella bestämmelsen. Hit hör andra utrymmen i t. ex. muséer, restauranger och hotell än entréer och foajéer.

Ytterligare exempel på områden som är avsedda att falla utanför andra stycket är ställen där verksamhet bedrivs som kan vara kringgärdad av sekretess och där integritetsintressena således kan göra sig särskilt gällande. Som exempel kan här nämnas sjukhusentréer, socialkontor, försäkringskassor och även domstolslokaler.

Det bör påpekas att den omständigheten att ett område är av den kategori där risken för integritetsintrång skall anses vara liten rent generellt självfallet inte hindrar att det inom ett sådant område kan finnas utrymmen som är av ett annat slag. Som exempel kan nämnas utrymmen i anslutning till kundtoaletter i affärslokaler eller provhytter i klädaffärer. Tillämpningen av andra stycket förutsätter således, även om det är avsett att innebära ett enklare förfarande än i andra fall, en noggrann granskning från tillståndsmyndighetens sida av vad ansökningen om tillstånd omfattar.

Den genomgång av olika typfall som här har gjorts är naturligtvis inte uttömmande. Det finns självfallet andra fall som typiskt sett är sådana att bestämmelsen i andra stycket kommer att bli tillämplig eller att den å andra sidan inte kommer att kunna tillämpas. Som nyss har angetts får frågan om den närmare gränsdragningen överlämnas åt rättstillämpningen.

När det så gäller de fall där riskerna för integritetsintrång är större än i de fall som regleras i andra stycket har i *tredje stycket* föreskrivits att det här för tillstånd krävs att intresset av att tillgodose det avsedda ändamålet är så starkt att det skall ha företräde framför integritetsintresset. Karaktären hos och styrkan av sökandens behov av övervakningen får sålunda i dessa fall, till skillnad från vad som gäller enligt andra stycket, betydelse för tillståndsprövningen.

I linje med vad som gäller enligt den nuvarande lagen skall det ske en avvägning mellan de motstående intressena, där naturligtvis även styrkan i intresset att värna enskildas personliga integritet har väsentlig betydelse. Bestämmelsen innebär att det räcker att intresset att tillgodose ändamålet med övervakningen väger över integritetsintresset. Är det sistnämnda intresset visserligen så påtagligt att andra stycket inte kan tillämpas men ändå av en måttlig styrka, krävs således för tillstånd bara att det förstnämnda intresset har en något större styrka för att det skall ges företräde.

När det gäller karaktären hos ändamålet med övervakningen är avsikten att den praxis som har utbildats i fråga om vilka ändamål som anses vara så angelägna att de med nuvarande reglering kan väga över integritetsintressena i huvudsak skall kunna läggas till grund för tillämpningen även i fortsättningen. Det är här fråga om intresset att förebygga brott eller att förhindra olyckor eller andra syften som kan jämföras med dessa intressen. Frågan om den närmare karaktären hos de övervakningsändamål av skyddscharakter som här avses behandlas i specialmotiveringen till 6 §. Som har angetts i den allmänna motiveringen kan emellertid även andra ändamål än dessa tänkas vara av sådan karaktär att intresseavvägningen enligt den nu aktuella bestämmelsen leder till att tillstånd skall beviljas.

Det bör påpekas att det vid tillståndsprövningen enligt tredje stycket på motsvarande sätt som vid prövningen enligt andra stycket skall övervägas

om tillståndet skall förenas med rätt att behandla eller bevara bilder. Också här skall det således ske en samlad bedömning. Det har inte ansetts behövt att uttryckligen ange det i tredje stycket. Som framgår av 6 § skall i dessa fall övervakningsändamålet vara av skyddscharaktär.

6 §

I fall som avses i 5 § andra stycket och i sådana andra fall där övervakningskameran är avsedd att användas för att förebygga brott, förhindra olyckor eller tillgodose något annat därmed jämförligt ändamål får ett tillstånd förenas med rätt att med någon teknisk anordning behandla eller bevara bilder, som tas upp av kameran, om sökanden av särskilda skäl har behov av detta.

I paragrafen, som saknar direkt motsvarighet i lagen om TV-övervakning, anges vad som krävs för att ett tillstånd skall få förenas med rätt att behandla eller lagra upptaget bildmaterial. Bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.3.2).

Vad som avses med uttrycket "behandla eller bevara bilder" har berörts i specialmotiveringen till 1 §. Beträffande uttrycket "bevara bilder" kan tilläggas att det saknar betydelse om bilderna bevaras i form av stillbilder eller s. k. rörliga bilder.

Enligt paragrafen krävs det att sökanden av särskilda skäl behöver behandla eller bevara bilder för att tillståndsmyndigheten skall få medge det. Ett sådant skäl kan vara att tillståndet att använda övervakningskameran skulle bli föga meningsfullt, om det inte förenas med en rätt av det nämnda slaget.

Möjligheten att få en sådan rätt är emellertid begränsad till vissa typer av situationer. Först nämns de fall som avses i 5 § andra stycket, dvs. de fall då risken för integritetsintrång genom övervakningen som sådan är liten. Som har påpekats vid den paragrafen skall det här ske en samlad bedömning vid tillståndsprövningen så att inte risken för integritetsintrång genom rätten att behandla eller bevara bilder från upptagningen i själva verket ökar så att förutsättningarna enligt 5 § andra stycket för tillståndet att använda övervakningskameran rubbas. Om t. ex. en viktig omständighet som talar för tillstånd är att de personer som berörs av övervakningen ger samtycke till den, krävs sålunda för att sökanden skall få behandla eller bevara bilder från upptagningen att personerna även ger samtycke till det förfarandet.

Härefter nämns i paragrafen de fall som avses i 5 § tredje stycket och där kameran är avsedd att användas för att förebygga brott, förhindra olyckor eller tillgodose något annat därmed jämförligt syfte. Här avses sålunda i första hand olika skyddsändamål med övervakningen där sökanden kan ha ett behov av det aktuella slaget. Som exempel kan nämnas att en bank eller någon annan penninginrättning som har tillstånd att använda en övervakningskamera kan vara beroende av att få bevara bilder från upptagningar av inträffade rån e. d. för att övervakningen inte skall förlora sitt syfte. Likaså kan en naturlig anknytning mellan övervakning och bevaring av bilder föreligga när ändamålet med övervakningen är att förhindra olyckor. Det kan nämligen vara så att det först genom en granskning av

dokumentationen av upptagningen av en inträffad olycka kan vara möjligt att begränsa verkningarna av den eller få underlag för insatser för att förhindra framtida olyckor.

Som har påpekats i fråga om de fall som avses i 5 § andra stycket skall det ske en samlad bedömning vid tillståndsprövningen även i fråga om rätt att behandla eller bevara bilder i de situationer som faller under 5 § tredje stycket.

7 §

Frågan om tillstånd prövas av länsstyrelsen efter skriftlig ansökan av den som avser att ha övervakningskameran uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde.

Paragrafen motsvarar 4 § andra stycket och 5 § första stycket lagen om TV-övervakning. Av bestämmelsen framgår att länsstyrelsen liksom nu är tillståndsmyndighet.

8 §

I en ansökan om tillstånd skall anges de omständigheter som är av betydelse för prövningen av ärendet. Ansökan skall alltid innehålla uppgift om och beskrivning av

1. det ändamål som övervakningskameran är avsedd att användas för,
2. den utrustning som skall användas vid övervakningen,
3. den plats där utrustningen skall placeras och det område som kan övervakas.

Om kameran är avsedd att kunna riktas mot en arbetsplats, skall till ansökan vara fogat ett yttrande från skyddsombud, skyddskommitté eller organisation som företräder de anställda.

Bestämmelserna i paragrafen reglerar frågan vilka uppgifter som skall lämnas till länsstyrelsen vid en ansökan om tillstånd att använda en övervakningskamera. Det bör påpekas att dessa uppgifter skall kunna utgöra underlag även för att avgöra en fråga om rätt enligt 6 § att behandla eller bevara bilder.

Första stycket första meningen, som saknar direkt motsvarighet i lagen om TV-övervakning, innehåller en allmän regel om sökandens skyldighet att i sin ansökan lämna de uppgifter som är av betydelse för länsstyrelsens prövning.

Vissa uppgifter som är av särskild betydelse för tillståndsprövningen och för bedömningen av vilka villkor som kan behöva meddelas har angetts genom en uppräknig i *första stycket andra meningen*. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 5 § andra stycket lagen om TV-övervakning.

Enligt *punkt 1* i andra meningen skall det ske en redovisning av ändamålet med övervakningskameran, dvs. det optisk-elektroniska instrument e. d. som, utan att manövreras på platsen, kan användas för personövervakning och som sökanden avser att sätta upp eller ha uppsatt så att det kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. Sökanden bör beskriva vad han vill uppnå med att använda en övervakningskamera och varför syftet inte kan tillgodoses genom något annat medel. Vidare bör han ange hur lång tid kameran är avsedd att användas, om användningen är avsedd

att ske kontinuerligt eller med vissa regelbundna upprepningar och under helt eller endast del av dygn.

Av bestämmelsen i 1 § andra meningen följer att även ändamålet med eventuell apparatur för bildbearbetning eller lagring av bilder skall anges. För länsstyrelsens tillståndsprövning i olika avseenden är det sålunda väsentligt att ändamålet noga preciseras i ansökan.

Punkt 2 innebär att sökanden skall lämna information om den övervakningsutrustning som skall användas. Med övervakningsutrustning avses teknisk apparatur, såsom TV-kameror eller andra optisk-elektroniska eller därmed jämförbara instrument, utrustning för bildöverföring och mottagning samt anordningar för att manövrera utrustningen. Till övervakningsutrustning hör även tekniska anordningar för analys och bildbearbetning samt medier för att bevara bilder.

Den tekniska apparaturens prestanda skall också anges i ansökningen. Av betydelse för tillståndsprövningen är nämligen bl. a. hur stor del av bildytan en person kan beräknas uppta, om övervakningskameran är fast eller rörlig, om zoomning är möjlig, om upptagningen sker i färg eller inte, vilken upplösningsgrad som finns och vilken bearbetning som är möjlig.

Om en särskild dator ingår i övervakningsutrustningen, skall ansökan innehålla en beskrivning av denna. En redogörelse bör därvid lämnas för de program som styr datorn liksom de operationer som kan utföras med den vid övervakningen eller senare i fråga om lagrat bildmaterial.

Slutligen anges i *punkt 3* att ansökningen skall innehålla uppgift om och beskrivning av den plats där utrustningen skall placeras och det område som kan övervakas. Som underlag för bedömningen av det integritetsintrång som användningen av övervakningsutrustningen kan medföra bör beskrivningen även innehålla uppgift om i vilken utsträckning det aktuella området frekventeras av människor. Skulle en övervakningskamera vara gemensam för två eller flera platser och kunna flyttas mellan dessa samt alternativa övervakningsområden behöva bestämmas för kameran, skall uppgifter också om detta lämnas i ansökningen.

I *andra stycket*, som har en motsvarighet i 6 § andra stycket andra meningen lagen om TV-övervakning, har tagits in en föreskrift om att ett yttrande från ett skyddsombud, en skyddskommitté eller en arbetstagarorganisation skall ges in tillsammans med ansökningen, när övervakningskameran skall vara uppsatt så att den kan riktas mot en arbetsplats. Den nuvarande regeln innebär att länsstyrelsen i motsvarande fall i stället själv har att bereda vederbörande tillfälle att yttra sig. Som har framgått av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.3.3) är avsikten med den nya föreskriften att förenkla länsstyrelsens handläggning av tillståndsärenden.

Det bör påpekas att ett övervakningsområde kan vara gemensamt för flera arbetsplatser eller för en arbetsplats med olika arbetstagargrupper så att det kan bli fråga om flera yttranden. Om det i undantagsfall inte varit möjligt för sökanden att erhålla ett yttrande, får det ankomma på länsstyrelsen att pröva på vilket sätt arbetstagararnas intressen skall kunna bli beaktade.

Det bör krävas av sökanden att denne strävar efter att göra sin ansökan så fullständig att ärendet i princip kan avgöras på handlingarna. Enligt

förvaltningslagen åligger det länsstyrelsen att vägleda denne om ansökan är ofullständig. Vidare kan det vid mera omfattande övervakning eller där övervakningen av något annat skäl kan antas bli särskilt ingripande för enskilda vara nödvändigt att länsstyrelsens företrädare på platsen bildar sig en uppfattning om riskerna för integritetsintrång (jfr 14 och 15 §§ förvaltningslagen). En inspektion på platsen kan även underlätta bedömningen av om det är möjligt att genom villkor motverka de risker som användningen av övervakningsutrustningen kan innebära utan att därmed ändamålet med den avsedda övervakningen förfelas.

Om sökanden underlåter att efter anmaning av länsstyrelsen lämna erforderligt material eller att på något annat sätt medverka till att länsstyrelsen får det underlag som är nödvändigt för tillståndsprövningen, får ärendet avgöras i befintligt skick. Det kan naturligtvis innebära att tillstånd inte meddelas.

9 §

Innan länsstyrelsen meddelar tillstånd, skall yttrande inhämtas från den kommun där den plats finns dit övervakningskameran skall kunna riktas. Sådant yttrande behöver inte inhämtas i fall som avses i 5 § andra stycket under förutsättning att ansökningen inte avser också rätt att behandla eller bevara upptagna bilder.

I paragrafen regleras frågan om att inhämta lokala synpunkter vid tillståndsprövningen. Bestämmelserna har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.3.3).

Första meningen motsvarar 6 § andra stycket första meningen lagen om TV-övervakning. I vissa fall kan det vara motiverat att länsstyrelsen begär ett yttrande från kommunen först sedan utredningen i övrigt i ärendet är fullständig. Med hänsyn till den fördröjning i handläggningen som ett sådant förfarande regelmässigt leder till bör det emellertid inte allmänt rekommenderas. Länsstyrelsen får i stället med hänsyn till karaktären av det enskilda ärendet avgöra på vilket stadium av handläggningen det är lämpligast att höra kommunen.

Föreskriften i *andra meningen* saknar motsvarighet i den nuvarande lagen. Enligt bestämmelsen behöver länsstyrelsen inte höra kommunen i de fall då tillståndsprövningen är av det enklare slag som avses i 5 § andra stycket, dvs. då risken för integritetsintrång är liten vid den avsedda övervakningen. Förutsättningen är att ansökningen inte också gäller rätt att med någon teknisk anordning behandla eller bevara bilder, som tas upp med övervakningskameran.

10 §

Ett tillstånd skall innehålla uppgifter om hur övervakningen får anordnas. Dessa skall avse övervakningens ändamål, den utrustning som får användas och det område som får övervakas.

Länsstyrelsen skall meddela också de övriga villkor som behövs för tillståndet. Sådana villkor kan avse upplysning om kameran, upptagning, användning, behandling eller bevaring av bilder samt andra förhållanden av betydelse för att skydda enskildas personliga integritet.

Bestämmelserna i paragrafen motsvarar 7 § lagen om TV-övervakning.

I *första stycket* anges i vilka hänseenden länsstyrelsen alltid skall förena ett tillstånd med villkor. *Andra stycket* innehåller en uppräknig av de övriga slag av villkor som får meddelas. Uppräkningen innebär en utvidgning i förhållande till nuvarande lag. Dit hör villkor i anslutning till sådan rätt som avses i 6 § om bl. a. behandling av bilder, dvs. olika slags bildbehandlingsoperationer som kan utföras och vilkas resultat har betydelse för skyddet av enskildas personliga integritet. I enlighet med *lagrådets* förslag har angetts att villkor kan avse upplysning om kameran.

I länsstyrelsens prövning av vilka villkor som kan behövas för ett tillstånd ingår även frågan om att tidsbegränsa tillståndet. Med en redaktionell justering i förhållande till *lagrådets* förslag har en uttrycklig regel om detta tagits in i *tredje stycket*. Som exempel på situationer där det kan vara lämpligt eller t. o. m. nödvändigt att tidsbegränsa ett tillstånd kan nämnas att övervakningsbehovet redan i ansöknigen anges vara begränsat till viss tid eller att övervakningen är så integritetskänslig att det finns skäl att göra en återkommande omprövning. En annan situation kan vara att övervakningen kräver speciell utrustning, vars användning bör utvärderas efter viss tid.

I sammanhanget bör framhållas att frågan i vad mån nytt tillstånd skall krävas med anledning av utbyte av komponenter i en övervakningsutrustning får prövas från fall till fall. Allmänt sett torde en ny prövning av länsstyrelsen behövas så snart ett utbyte innebär någon mer påtaglig förändring av förutsättningarna för övervakningen.

Det bör slutligen påpekas att villkor som meddelas med stöd av paragrafen som rör användningen av bilder och som riktar sig till myndigheter inte får gå utöver vad dessa har att iakttä enligt tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen i fråga om offentlighetsprincipen.

11 §

Länsstyrelsen skall se till att

1. upplysning enligt 3 § lämnas om en övervakningskamera som kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde,
2. bestämmelserna i 4 § följs,
3. bearbetning eller bevaring av upptagna bilder inte sker utan sådan rätt som avses i 6 § samt att
4. villkor som har meddelats enligt 3 § tredje stycket sista meningen, 10 § eller 13 § iakttas.

Paragrafen har sin motsvarighet i 9 § första stycket lagen om TV-övervakning och reglerar frågor om länsstyrelsens tillsynsansvar.

Punkt 1 innebär att länsstyrelsens tillsynsansvar när det gäller efterlevnaden av upplysningsplikten med undantag för TV-backspeglar och liknande anordningar är begränsat till kameror som också omfattas av tillståndskrav (jfr 3 och 4 §§). Denna avgränsning av tillsynsansvaret överensstämmer i sak med förslaget i lagrådsremissen. Den utvidgning av upplysningsplikten som nu gjorts på förslag av lagrådet har således inte ansetts

böra få till följd att länsstyrelsens tillsynsansvar utvidgas på motsvarande sätt. Avgränsningen av detta ansvar överensstämmer härigenom i allt väsentligt med nuvarande ordning (se 9 § första stycket och 7 § första stycket lagen om TV-övervakning).

Upplysningsplikten enligt 3 § är straffsanktionerad genom bestämmelsen i 15 § första stycket 1.

I den mån länsstyrelsen får uppgifter som tyder på att upplysningsplikten inte har fullgjorts, vare sig det är fråga om fall som omfattas av tillsynsansvaret eller inte, har länsstyrelsen naturligtvis att tillämpa de allmänna principer som gäller för uppgiftslämnande till polis och åklagare om misstankar om brott som har begåtts inom en myndighets ansvarsområde (jfr prop. 1983/84: 142, bet. KU 29, rskr. 347).

Av punkt 2, som har utformats i enlighet med förslag av *lagrådet*, följer att det faller inom ramen för länsstyrelsens tillsyn att i de fall då övervakning sker med stöd av 4 § andra stycket pröva om den får ske enligt bestämmelsen utan sedvanligt tillstånd. Avsikten är att länsstyrelsen i sådana fall inom ramen för sin tillsyn får ge polismyndigheten eller räddningsledaren råd eller anvisningar för att tillgodose integritetsintressena vid övervakningen. Någon uttrycklig regel om detta har i enlighet med vad *lagrådet* förordat inte tagits in i paragrafen.

Punkt 3 innebär att länsstyrelsens tillsyn har utvidgats till att omfatta även bearbetning och bevaring av upptaget bildmaterial.

12 §

Finner länsstyrelsen det behövt för sin tillsyn, har länsstyrelsen rätt att få tillträde till kontrollrum och andra delar av en övervakningsanläggning. Länsstyrelsen får också begära upplysningar från den som innehar eller använder en övervakningskamera samt granska bevarat bildmaterial.

Paragrafen motsvarar 9 § andra stycket lagen om TV-övervakning. Någon ändring i fråga om länsstyrelsens möjligheter att vidta åtgärder i sin tillsynsutövning är i princip inte avsedd (jfr prop 1975/76: 194 s. 34).

I förhållande till den nuvarande lagen innebär paragrafen emellertid en utvidgning så till vida att länsstyrelsen har befogenhet enligt *andra mening* att även granska bevarat bildmaterial. Länsstyrelsen kan vid en sådan granskning få kännedom om förhållanden som är känsliga från sekretessynpunkt (jfr 14 §). Frågan om sekretess i samband med tillsyn behandlas vid förslaget till ändring i sekretesslagen.

13 §

Ändras förutsättningarna för ett tillstånd får länsstyrelsen meddela nya villkor eller, om det inte längre finns förutsättningar för att ge tillstånd, återkalla tillståndet. Detsamma gäller undantag enligt 3 § tredje stycket från upplysningsplikten och sådan rätt att behandla eller bevara upptagna bilder som avses i 6 §.

Iakttas inte meddelade villkor, får länsstyrelsen förelägga tillståndshavaren eller den som har medgett undantag att inom viss tid vidta rättelse. Sådant föreläggande skall delges. Om föreläggandet inte följs, får länsstyrelsen återkalla tillståndet, undantagsmedgivandet eller rätten att behandla eller bevara upptagna bilder.

Paragrafen har sin motsvarighet i 8 § lagen om TV-övervakning. En nyhet i förhållande till de nuvarande bestämmelserna är att länsstyrelsen får möjlighet att förelägga en försumlig tillståndshavare rättelse och att återkalla tillståndet, om föreläggandet inte följs.

Enligt *första stycket första meningen* får länsstyrelsen meddela nya villkor eller återkalla ett tillstånd, om förutsättningarna för detta förändras. Så kan vara fallet genom att det ursprungliga behovet av att använda övervakningskameran inte längre gör sig tillräckligt starkt gällande i förhållande till risken för integritetsintrång eller att det nu inte ens kan anses föreligga ett befogat intresse av att få använda den. Det kan också vara så att intresset av att få använda kameran, som kanske inte längre används, numera likaväl kan tillgodoses med andra medel. Här kan påpekas att länsstyrelsen, för att underlätta sin tillsyn enligt 11 §, i samband med tillståndsgivningen kan ålägga tillståndshavaren att till länsstyrelsen anmäla när tillståndet helt eller delvis inte längre utnyttjas.

Förutsättningarna för ett tillstånd kan ha ändrats också genom att det har visat sig att risken för integritetsintrång genom användning av kameran är större än vad som förutsattes vid tillståndsgivningen. Det är framför allt i situationer av detta slag som en korrigerande bör kunna ske genom att länsstyrelsen med stöd av *första meningen* meddelar nya villkor. Först om en sådan åtgärd inte ter sig verkningsfull för att skapa förutsättningar för tillstånd bör länsstyrelsen enligt samma bestämmelse återkalla tillståndet. Av *andra meningen* i första stycket följer att vad som här sägs om ett tillstånd även gäller en rätt enligt 6 § att behandla eller bevara upptaget bildmaterial liksom ett medgivet undantag enligt 3 § tredje stycket från upplysningsplikten.

I *andra stycket* anges vilka åtgärder som kan vidtas om meddelade villkor inte följs. Enligt *första meningen*, som har utformats i enlighet med *lagrådets* förslag, får länsstyrelsen förelägga tillståndshavaren att inom viss tid vidta rättelse. Ett föreläggande bör naturligtvis inte tillgripas, om förutsättningarna för tillståndet enligt vad som sägs i första stycket ändå är så förändrade att nya villkor bör meddelas eller att tillståndet bör återkallas. Inte heller bör ett föreläggande utfärdas, om en muntlig eller skriftlig erinran i samband med att länsstyrelsen utövar kontroll enligt 12 § kan antas vara en tillräcklig åtgärd. Det kan här röra sig om t. ex. att en TV-kamera används för upptagningar inom ett större område än som har förutsatts enligt tillståndet och att kamerans inställning lätt kan justeras.

Bestämmelsen i *andra meningen* i andra stycket innebär att delgivning av ett föreläggande att vidta rättelse skall ske med den mot vilket föreläggandet riktar sig. Föreskrifterna i delgivningslagen (1970:428) blir här tillämpliga.

Enligt *tredje meningen* i andra stycket får länsstyrelsen återkalla tillståndet, om ett föreläggande inte följs. Detsamma gäller i fråga om undantag från upplysningsplikten och om rätt att behandla eller bevara upptagna bilder. Med hänsyn till de rättsverkningar som således är knutna till ett föreläggande är det angeläget att detta är preciserat.

Ett beslut om återkallelse på grund av försumlighet att efterleva ett givet tillstånd hindrar inte att straffbestämmelserna i lagen tillämpas. Å andra

sidan behöver inte ett utdömande av straffansvar automatiskt leda till att ett tillstånd återkallas.

Prop. 1989/90:119

14 §

Den som tar befattning med uppgift som har inhämtats genom användning av en övervakningskamera, som är uppsatt så att det krävs tillstånd att använda den, får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han till följd därav fått veta om någon enskilds personliga förhållanden.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

I paragrafen, som saknar motsvarighet i lagen om TV-övervakning, behandlas frågan om sekretess hos andra än dem som i en myndighets verksamhet får del av uppgifter som har inhämtats genom användning av en övervakningskamera. Frågan har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.6.1).

Det bör påpekas att tystnadsplikten enligt *första stycket* gäller oavsett om tillstånd har beviljats eller om det är fråga om en otillåten användning. Tystnadsplikten omfattar såväl uppgifter om enskildas personliga förhållanden som fortlöpande inhämtas med en kamera som omfattas av tillståndskrav som uppgifter vilka kan inhämtas ur upptaget material som har bevarats.

För sekretess i det allmännas verksamhet gäller särskilda bestämmelser i sekretesslagen. Detta framgår av *andra stycket*.

15 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot upplysningsplikten enligt 3 §,
2. bryter mot tillståndskravet enligt 4 §,
3. inte iakttar ett villkor som har meddelats enligt 3 § tredje stycket sista meningen, 10 § eller 13 §,
4. behandlar eller bevarar upptagna bilder utan sådan rätt som avses i 6 §.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Paragrafen innehåller straffbestämmelser. Dessa har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.6.2). Första stycket motsvarar 10 § lagen om TV-övervakning medan andra stycket saknar motsvarighet i den lagen.

I *första stycket* straffbeläggs ett antal gärningar och förfaranden som ibland är av sådan karaktär att det närmast kan sägas vara fråga om ordningsföreseelser. Såsom jag har framhållit i den allmänna motiveringen är det emellertid också tänkbart att vissa överträdelser innefattar allvarliga intrång i enskildas integritet. I förhållande till den nuvarande lagstiftningen har därför straffskalan utvidgats till att förutom böter omfatta även fängelse i högst ett år. Vid bedömningen av straffvärdet hos gärningar och förfaranden som faller under första stycket gör sig vanliga principer gällande. Av stor betydelse är givetvis vilka integritetsskador eller risker för sådana som har uppstått men också vilken omfattning ett förfarande haft

och hur länge det pågått liksom, när det gäller villkor som inte har iakttagits, hur väsentligt ett villkor varit.

I *andra stycket* undantas ringa fall från straffansvar. Exempel på sådana fall kan vara att underlåtenhet att ansöka om tillstånd beror på uppenbart förbiseende eller att upplysningsplikt tidigare har fullgjorts men att en uppsatt skylt fallit ned eller tagits bort av någon annan och att viss tid förflyter innan detta upptäcks och åtgärdas. Ett annat exempel kan vara att upplysningsplikten har åsidosatts i ett rent privat sammanhang, t. ex. i ett utrymme i en bostad där utomstående sällan eller aldrig kan tänkas uppehålla sig.

16 §

Övervakningsutrustning som har använts vid brott enligt denna lag skall förklaras förverkad, om det inte är oskäligt.

I paragrafen har tagits in en bestämmelse om förverkande. Bestämmelsen, som saknar motsvarighet i lagen om TV-övervakning, har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.6.2).

Föreskriften kompletteras av de allmänna bestämmelserna i 36 kap. brottsbalken om förverkande. Förverkande förutsätter enligt bestämmelsen att det föreligger ett brott enligt den nu aktuella lagen, och frågor om förverkande prövas normalt av domstolen i brottmålet. Att förverkande skall ske, om det inte är oskäligt, innebär att domstolen skall besluta om förverkande bara när det är fråga om fall av allvarligare beskaffenhet (jfr 36 kap. 16 § brottsbalken). Förverkande är inte avsett att ske i fall då t. ex. den som har begått brott genom att underlåta att iaktta tillståndskravet närmast har gjort sig skyldig till ett förbiseende och det befarade eller uppkomna integritetsintrånget varit ringa. Även t. ex. utrustningens värde har betydelse vid denna bedömning. Är det fråga om ett brott som kan betecknas som en ordningsföreseelse, t. ex. när upplysningsplikten har efter-satts, bör det knappast någonsin kunna komma i fråga att utrustningen förverkas.

17 §

Om den som innehar eller använder en övervakningskamera underlåter att i enlighet med 12 § ge tillträde, lämna upplysningar eller hålla tillhanda bevarat bildmaterial, får länsstyrelsen förelägga vite. För att bereda sig tillträde får länsstyrelsen vid behov anlita polishandräckning.

Paragrafen motsvarar 11 § lagen om TV-övervakning. Frågor om föreläggande och utdömmande av vite regleras i lagen (1985:206) om viten.

18 §

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten.

Justitiekanslern får föra talan för att tillvarata allmänna intressen. Beslut om tillstånd att använda en övervakningskamera och om undantag enligt 3 § tredje stycket från upplysningsplikten får överklagas även av den kommun där den plats finns dit övervakningskameran skall kunna riktas och, om kameran skall kunna riktas mot en arbetsplats, av en organisation som företräder de anställda.

Paragrafen, som har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.3.4), har sin motsvarighet i 12 § lagen om TV-övervakning.

Första stycket innebär i förhållande till nuvarande ordning den ändringen att länsstyrelsens beslut överklagas hos kammarrätt i stället för hos regeringen. Att beslut av kammarrätt i mål enligt lagen under vissa förutsättningar kan överklagas till regeringsrätten som sista instans följer av förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Bestämmelsen i *andra stycket första meningen* har samma utformning som sin nuvarande motsvarighet. Av den allmänna motiveringen framgår att avsikten är att justitiekanslern i fortsättningen skall kunna ha ett mer övergripande ansvar för att bevaka frågor om enhetlighet och frågor av principiell karaktär i rättstillämpningen. Föreskriften innebär emellertid inte någon inskränkning i befogenheterna för justitiekanslern att överklaga ett tillståndsbeslut för att tillvarata integritetsintressena i det enskilda fallet. Att dennes möjligheter att föra talan i regeringsrätten inte skall vara beroende av prövningstillstånd framgår av förslaget till ändring i förvaltningsprocesslagen.

Andra meningen i andra stycket, som har utformats efter förslag av *lagrådet*, saknar motsvarighet i den nuvarande lagen. Något undantag motsvarande vad som skall gälla beträffande justitiekanslern har här inte gjorts från kravet på prövningstillstånd för att regeringsrätten skall pröva ett överklagande. Det innebär alltså att det krävs prövningstillstånd av regeringsrätten för att ett överklagande av en kommun eller facklig organisation i fråga om tillstånd att använda en övervakningskamera eller om undantag från upplysningsplikten skall prövas av regeringsrätten.

19 §

Regeringen får föreskriva om avgift för länsstyrelsens handläggning.

Paragrafen motsvarar 4 § tredje stycket lagen om TV-övervakning.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990 då lagen (1977:20) om TV-övervakning upphör att gälla. Bestämmelserna i 3 § andra stycket första meningen och 4 § första stycket andra meningen 2 i den nya lagen träder dock i kraft först den 1 januari 1991. Under tiden från och med den 1 juli till och med den 31 december 1990 gäller att övervakningskameror som är avsedda för skydd av en lokal, ett förvaringsutrymme eller någon annan anläggning av betydelse från totalförsvarsynpunkt skall vara undantagna från upplysningsplikten och tillståndskravet enligt 3 och 4 §§.

2. Beslut om tillstånd eller föreskrift som har meddelats med stöd av bestämmelser i den gamla lagen skall anses ha meddelats med stöd av motsvarande bestämmelser i den nya lagen.

3. Den som vid den nya lagens ikraftträdande har en övervakningskamera uppsatt så som anges i 4 § första stycket första meningen, utan att det enligt den gamla lagen krävs tillstånd att använda kameran, får fortsätta att ha kameran uppsatt på angivet sätt till utgången av december 1990. Har före nämnda tidpunkt en ansökan enligt den nya lagen gjorts om tillstånd till fortsatt användning av kameran får den vara uppsatt på angivet sätt även efter denna tidpunkt men, om tillstånd inte ges, inte längre än en månad från den dag då beslutet vann laga kraft.

4. Den gamla lagens bestämmelser gäller i fråga om överklagande av beslut som har meddelats av länsstyrelsen före den nya lagens ikraftträdande.

Den nya lagen träder i kraft den 1 juli 1990. Bestämmelserna i 3 § andra stycket första meningen och 4 § första stycket andra meningen 2 i den nya lagen anknyter till föreskrifter i den i prop. 1989/90:50 föreslagna lagen om skydd för samhällsviktiga anläggningar m. m. som är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1991. Med hänsyn härtill har ikraftträdandet av de nyssnämnda bestämmelserna i förevarande lag skjutits upp till den 1 januari 1991. För tiden fr. o. m. den 1 juli t. o. m. den 31 december 1990 skall i stället gälla bestämmelser som anknyter till regleringen i den gamla lagen i motsvarande hänseende (se 1 § andra stycket). Vad som nu har sagts kommer till uttryck i övergångsreglerna i *punkt 1*.

Den nya lagen kommer i princip att gälla alla TV-kameror som är uppsatta vid ikraftträdandet och utgör övervakningskameror enligt den gamla lagen. Bestämmelsen i *punkt 2* innebär att de beslut av olika slag beträffande dessa kameror som tidigare har meddelats skall anses ha meddelats med stöd av den nya lagen efter ikraftträdandet.

I lagrådsremissen togs i ett andra stycke i punkt 2 in en särskild bestämmelse om tillämpning av den äldre lagens eller den nya lagens bestämmelser om ansvar. På förslag av *lagrådet* har denna bestämmelse fått utgå.

Föreskrifterna i *punkt 3*, som har utformats i enlighet med *lagrådets* förslag, tar sikte på de kameror som inte omfattas av tillståndskravet enligt nuvarande lag. Övergångsregleringen innebär att en sådan kamera får vara uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde till utgången av december 1990, om ansökan om tillstånd inte har gjorts innan dess. Har ansökan gjorts före den tidpunkten får kameran, om tillståndsansökningen avslås, vara uppsatt på det nämnda sättet en kortare tid efter det att beslutet vunnit laga kraft. Bestämmelserna om straff och förverkande blir tillämpliga när en kamera inte längre får vara uppsatt så. Vad som har sagts nu gäller även tekniska anordningar som avses i 1 § andra meningen i den nya lagen.

Av *punkt 4* följer att regeringen fortfarande är slutinstans i de ärenden i vilka länsstyrelsen har meddelat beslut före ikraftträdandet.

5.2 Förslaget till lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291)

35 §

Som har nämnts vid 18 § i förslaget till lag om övervakningskameror m. m. skall ett överklagande av justitiekanslern av ett beslut av kammarrätt enligt nämnda lag prövas av regeringsrätten utan prövningstillstånd. En ändring av denna innebörd har gjorts i förevarande paragraf.

7 kap. 32 §

Paragrafen, som är ny, innehåller regler om sekretess i det allmännas verksamhet beträffande uppgifter om enskildas personliga förhållanden som har inhämtats med en övervakningskamera. Sekretessen gäller i fråga om uppgifter om någon enskilds personliga förhållanden oavsett om informationen inhämtas från en bild eller text som visas på en bildskärm eller av material som har lagrats på videocband eller något annat lagringsmedium. Enligt paragrafen är det s. k. skaderekvisitet rakt, vilket innebär en presumtion för offentlighet.

Sekretessen gäller i verksamheten hos de myndigheter som har övervakningskameror av det angivna slaget. Som har angetts i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.6.1) kan även andra regler om sekretess i myndighetens verksamhet bli tillämpliga på uppgifter som har inhämtats genom användning av en sådan kamera. Vid konkurrerande sekretesskydd skall regeln som ger det största skyddet ges företräde.

Bestämmelserna är tillämpliga också i länsstyrelsens tillsynsverksamhet när det gäller t. ex. granskning av upptaget bildmaterial. I fråga om länsstyrelsens handläggning i samband med tillståndsgivning kan även föreskriften i 5 kap. 2 § om sekretess för uppgifter om säkerhets- eller bevakningsåtgärder bli tillämplig beträffande t. ex. ingivna ritningar.

6 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen till

1. lag om övervakningskameror m. m.,
2. lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291),
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Utredningens sammanfattning av betänkandet (SOU 1987: 74) Optisk-elektronisk övervakning (i här aktuella delar)

Sedan 1977 har vi i Sverige en lag om TV-övervakning. Lagens syfte är att ge enskilda ett långtgående skydd mot integritetskränkningar. Dess huvudprincip är att övervakningen med TV-kamera inte i något fall får vara dold och att länsstyrelsens tillstånd krävs för att få övervaka plats som är upplåten för eller eljest nyttjas av allmänheten.

Danmark och Sverige är hittills de enda länder i Europa som lagstiftat om skydd mot integritetskränkningar med optisk apparatur på allmän plats. En allt snabbare utveckling av optisk-elektronisk teknik i förening med allt mer avancerad dator teknik för bl. a. bildbehandling har väckt frågan inom flera länder om behovet av integritetsskydd mot olika slags tillämpningar av dessa tekniker.

Under de tio år som lagen om TV-övervakning funnits har den tekniska utvecklingen nått så långt att integritetsskyddet enligt lagen riskerar att gå förlorat om bestämmelserna i den inte anpassas till den moderna tekniken. Det är en av anledningarna till utredningsuppdraget. En annan anledning är att tiden ansetts mogen för en undersökning av hur lagen har tillämpats. De huvudfrågor som utredningen haft att ta ställning till har varit dessa.

- Kan lagen anpassas till en fortgående teknisk utveckling,
- Kan lagen garantera medborgarna tillfredsställande skydd mot integritetskränkningar,
- Kan polisens och andra myndigheters användning av optisk- och elektronisk övervakningsutrustning få en från integritets och effektivitetssynpunkt lämplig och ändamålsenlig reglering i lag.

Utredningen har vidare haft att pröva vilket inflytande kommunerna och arbetstagarna bör ha över den TV-övervakning som kan beröra dem. Genom den utformning lagen fått har det inte varit påkallat att vidta särskilda åtgärder för att stärka dessa intressenters inflytande över tillståndsprövningen enligt lagen. Även frågor om länsstyrelsens handläggning av ärenden om TV-övervakning och om ordningen för att överklaga beslut i sådana ärenden har behandlats. Härtill kommer att utredningen behandlat näringsrättsliga frågor och sett över lagens straff- och vitesbestämmelser.

Utredningen har slutligen tagit upp ett antal frågor som översynen gett anledning till. De har gällt regleringen av optisk övervakning av personer i förhållande till regeringsformen, sekretess och tystnadsplikt för uppgifter om personövervakning i allmän och enskild verksamhet samt register enligt datalagen som kan inrättas och föras i samband med personövervakning. De upphovsrättsliga konsekvenser, som översynen lett fram till vad beträffar rätten att disponera över bildmaterial, har särskilt behandlats.

Ordet integritet i svensk rätt skiftar mycket i betydelse mellan olika rättsområden. Ibland får enskildas integritet stå tillbaka för andra samhällsintressen, ibland kan integritetsaspekterna hävdas starkare. Med den skiftande betydelsen följer att det rättsliga integritetsskyddet varierar i

styrka. En gemensam utgångspunkt för detta skydd är dock att enskilda har rätt till en fredad zon inom vilken han eller hon skall slippa inblandning från utomstående: andra personer och myndigheter.

Den tekniska utvecklingen

Utredningen har funnit att det finns mycket sofistikerad optisk-elektronisk utrustning att tillgå på marknaden och att utrustningen förändras i takt med den snabba tekniska utvecklingen. Också inom datatekniken går utvecklingen mycket snabbt. Används kraftfulla datorer — försedda med särskilda bildbehandlingsprogram — tillsammans med optisk-elektronisk utrustning kan övervakningen bli lika effektiv som integritetskränkande. Utmärkande för all optisk-elektronisk utrustning som kan förmedla bildinformation om människor och händelser är att man i fysikalisk mening utnyttjar elektromagnetisk strålning inom olika våglängdsområden. Ljuset är en liten del av ett sådant område. Detta samband har utgjort ett skäl för utredningen att föreslå en ny lag om optisk-elektronisk övervakning som skall ersätta lagen om TV-övervakning. Eftersom TV-kameran alltjämt är det vanligaste instrumentet för personövervakning föreslås att lagen skall gälla personövervakning med TV-kamera och annat optiskt-elektroniskt instrument. Alla instrument som sålunda utnyttjar elektromagnetisk strålning på ett sätt som möjliggör identifiering av personer kommer att falla in under lagen, förutsatt att instrumentet i likhet med vad som gäller enligt lagen om TV-övervakning manövreras från en annan plats än den där instrumentet finns. Därigenom har lagen gjorts obunden av utvecklingen inom området för optisk-elektronisk teknik.

Vissa optisk-elektroniska instrument hänförs till strålskyddslagstiftningen. Detta innebär att särskilt tillstånd behöver inhämtas från statens strålskyddsinstitut för att bl. a. en laser som faller inom högre skyddsklass skall få användas.

Utredningen har vid den tekniska undersökningen funnit att bildregister kan hänföras till personregister enligt datalagen, om det förs med hjälp av ADB. Skall ett sådant register inrättas och föras krävs därför som regel ett tillstånd eller en licens av datainspektionen.

Förbud mot dold övervakning

Slutsatsen av utredningens undersökning av integritetsskyddet och den tekniska utrustningen samt kartläggning av hur nuvarande lag har tillämpats är att dold övervakning inte skall tillåtas. Uppllysning genom skylt eller på annat verksamt sätt skall lämnas om övervakningen, oberoende av om den sker på enskild eller allmän plats. Från dessa regler gäller dock två undantag, nämligen dels när övervakning sker i samband med patientbehandling inom sjukvården och dels när det är fråga om bevakning av lokaler och anläggningar inom totalförsvaret.

Tillståndskravet

När det gäller att sätta in integritetsskyddet enligt en lag om optisk-elektronisk övervakning i ett rättsligt sammanhang, har utredningen utgått från målsättningsstadgandet i 1 kap. 2 § regeringsformen (RF). Enligt det stadgandet skall det allmänna bl. a. värna den enskildes privatliv och familjeliv samtidigt som den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd skall vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten.

Den enskilde har alltså enligt RF ett berättigat krav på att lagen ger ett verksamt skydd mot integritetskränkningar. Detta gäller speciellt vid övervakning på allmänna platser, där den enskilde inte har möjlighet att påverka utformningen av övervakningen. Övervakning av sådana platser dit allmänheten äger tillträde skall därför även i fortsättningen kräva länsstyrelsens tillstånd. Även från denna regel görs dock undantag för bevakning av lokaler och andra anläggningar inom totalförsvaret samt vid patientbevakning inom sjukvården.

Ändamålen

Vid sin tillståndsprövning har länsstyrelsen att göra rimliga avvägningar mellan integritetsskyddet och de olika intressen som kan finnas att anordna personövervakning på plats dit allmänheten äger tillträde. För tillstånd skall krävas att övervakningen tillgodoser ändamål som från samhällssynpunkt är försvarbara. Dessa ändamål skall vara förebyggande av brott och olycksfall eller andra därmed jämförliga ändamål. Även om något av dessa syften inte föreligger kan övervakningen tillåtas, om den är av ringa betydelse från integritetssynpunkt.

För att säkerställa integritetsskyddet krävs också att kriterierna för lagens tillämpning nogt preciseras. Utredningen har därför särskilt sett över kriterierna för allmän plats, personövervakning och övervakningsutrustning.

Dokumentation av personövervakning

Med hänsyn till att inspelning och lagring av bilder vid en personövervakning på allmän plats ofta kan innebära allvarliga integritetskränkningar, föreslår utredningen att sådan inspelning eller lagring skall få ske endast om man av särskilda skäl behöver dokumentera övervakningen.

Interimistiskt beslut

I alldeles speciella situationer kan behov föreligga att snabbt få ett tillstånd till personövervakning. Det kan t. ex. gälla inom räddningstjänsten när en större olycka eller brand inträffat som kan komma att ställa höga krav på räddningsarbetet. En optisk-elektronisk övervakning av olycks- eller brandplatser med angränsande områden kan därför vara ett värdefullt hjälpmedel. För att göra detta möjligt bör länsstyrelsen enligt utredningens förslag kunna meddela interimistiska beslut efter muntliga ansökningar.

— — —

Utredningens förslag i övrigt

- Bestämmelser om tystnadsplikt införs i lagen. De skall gälla när personövervakning sker med optisk-elektronisk utrustning som kräver länsstyrelsens tillstånd, utom i fall där ett beslut om tillstånd meddelats på grund av att övervakningen skall tillgodose annat än lagens huvudändamål och övervakningen bedömts vara av ringa betydelse från integritets synpunkt. För det allmännas verksamhet införs bestämmelser om tystnadsplikt i sekretesslagen.
- Som en komplettering av länsstyrelsens tillsyn enligt lagen skall den som yrkesmässigt försäljer eller hyr ut utrustning att användas för personövervakning på allmänna platser anmäla till länsstyrelsen när sådan utrustning sålts eller hyrts ut. Den som förvärvar eller hyr utrustningen skall vara skyldig att lämna de uppgifter som näringsidkare behöver för att kunna fullgöra sin anmälningsskyldighet.
- Straffskalan i lagen vidgas till böter eller fängelse i högst ett år och läggs därmed på samma nivå som gäller enligt datalagen. Nuvarande lag upptar i straffskalan bara böter. I samband med ändringen av straffskalan föreslås att övervakningsutrustning som används som hjälpmedel vid brott skall kunna förverkas.
- Länsstyrelsen skall kunna förelägga den som ansvarar för en övervakningsanläggning att inom viss tid vidta rättelse när givna föreskrifter inte följs. Ett tillstånd får återkallas om föreläggandet inte iakttas.
- Besvär över länsstyrelsens beslut i ärenden om optisk-elektronisk övervakning skall föras hos kammarrätten och inte som enligt nuvarande lag hos regeringen. Regeringsrätten blir därmed högsta instans. JK skall liksom när närvarande föra det allmännas talan i mål om tillstånd till TV-övervakning. JK:s rätt att föra talan hos regeringsrätten skall inte vara beroende av prövningstillstånd.

— — —

1 Förslag till

Lag om optisk-elektronisk övervakning

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag gäller personövervakning med TV-kamera eller annat optiskt-elektroniskt instrument eller därmed jämförbart instrument för elektromagnetisk strålning som inte manövreras från den plats där instrumentet finns (personövervakning). Lagen gäller även när teknisk anordning används för att behandla eller bevara bilder som tas upp vid personövervakningen.

2 § Personövervakning får ske endast enligt bestämmelserna i denna lag.

I fråga om personövervakning vid förundersökning av brott gäller dock särskilda lagbestämmelser.

Om inrättande och förande av personregister med hjälp av automatisk databehandling gäller bestämmelserna i datalagen (1973:289). Om tekniska anordningar som kan utsända joniserande eller icke-joniserande strålning finns bestämmelser i strålskyddslagen (1958:110).

3 § Vid all personövervakning skall hänsyn tas till enskildas personliga integritet.

4 § Personövervakning skall tydligt utmärkas genom skylt på den plats som övervakas eller på något annat verksamt sätt.

Personövervakning för skyddsändamål vid en lokal eller en anläggning av betydelse för totalförsvaret och vid patientbehandling inom sjukvården får dock ske utan att upplysning lämnas om övervakningen.

Tillstånd m. m.

5 § Personövervakning på en plats dit allmänheten äger tillträde kräver länsstyrelsens tillstånd. Detta gäller dock inte övervakning som

1. av trafiksäkerhetsskäl eller för arbetarskydd sker från fordon, maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller brukaren

2. för skyddsändamål anordnas vid en lokal eller en anläggning av betydelse för totalförsvaret

3. för skyddsändamål anordnas vid patientbehandling inom sjukvården.

6 § Tillstånd får ges om sökanden har ett så starkt intresse av att anordna personövervakning för att förebygga brott, förhindra olycka eller tillgodose ett annat därmed jämförligt ändamål, att detta intresse skall ha företräde framför hänsynen till enskildas personliga integritet.

Tillstånd får ges även för annat ändamål, om den information som kan förmedlas genom övervakningen är av ringa betydelse för enskildas personliga integritet.

7 § Tillstånd till personövervakning får förenas med rätt att bevara bil-

der endast om sökanden av särskilda skäl behöver dokumentera upptagningen.

8 § En ansökan om tillstånd skall göras skriftligen av den som skall ansvara för personövervakningen.

Ansökan skall innehålla

1. uppgift om ändamålet med personövervakningen
2. beskrivning av den utrustning som skall användas
3. uppgift om och beskrivning av den plats där utrustningen skall placeras och det område som skall övervakas.

9 § Innan länsstyrelsen ger tillstånd skall yttrande inhämtas från den kommun där personövervakningen skall anordnas. Om övervakningen skall anordnas på en arbetsplats, skall även skyddsombud, skyddskommitté eller organisation som företräder de anställda ges tillfälle att yttra sig.

10 § Ett tillstånd skall innehålla föreskrifter om hur övervakningen får anordnas. Dessa skall avse övervakningens ändamål, den utrustning som för användas, det område som får övervakas samt hur övervakningen skall utmärkas.

Länsstyrelsen skall meddela även de övriga föreskrifter som behövs för tillståndet. Sådana föreskrifter kan avse upptagning, förvaring, behandling och användning av bilder samt andra förhållanden av betydelse för att skydda enskildas personliga integritet.

Föreligger särskilda skäl får ett tillstånd begränsas till viss tid. Föreskrift om utlämnande av bildmaterial eller uppgift ur det får inte inskränka myndighets skyldighet enligt tryckfrihetsförordningen.

Interimistiskt tillstånd

11 § Är det oundgängligen nödvändigt av hänsyn till ändamålet med personövervakningen får länsstyrelsen efter muntlig ansökan omedelbart ge tillstånd till sådan övervakning för viss tid. Avses personövervakningen fortsätta en längre tid skall sökanden föreläggas att skriftligen fullfölja ärendet som därefter handläggs på sätt föreskrivs i 8 – 10 §§.

Tillsyn

12 § Länsstyrelsen skall se till att personövervakning ej anordnas i strid mot 5 och 7 §§ och att de föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag följs.

13 § Finner länsstyrelsen det erforderligt för att utöva sin tillsyn skall länsstyrelsen ges tillträde till kontrollrum och andra delar av övervakningsanläggningen. Länsstyrelsen får också begära upplysningar från innehavare eller brukare av den anläggning som används för personövervakning och granska bevarat bildmaterial.

Ändras fortsättningarna för ett tillstånd får länsstyrelsen meddela nya föreskrifter eller återkalla tillståndet.

Följs inte givna föreskrifter skall länsstyrelsen förelägga den som svarar för personövervakningen att inom viss bestämd tid vidta rättelse, när så är möjligt. Iakttagande inte föreläggandet får tillståndet återkallas.

14 § Den som yrkesmässigt överlåter eller hyr ut utrustning avsedd för personövervakning, som kräver tillstånd enligt denna lag, skall anmäla överlåtelser eller uthyrningen till länsstyrelsen i det län där personövervakningen skall anordnas.

Den som förvärvar utrustningen eller den som företräder honom är skyldig att på begäran lämna överlåtaren de uppgifter som denne behöver för att kunna fullgöra sin anmälningskyldighet. Vad som nu sagts gäller även den som hyr övervakningsutrustning eller den som företräder honom.

Tystnadsplikt

15 § Den som i sin verksamhet tar befattning med uppgift som avser personövervakning, för vilken krävs länsstyrelsens tillstånd, får inte obehörigen röja vad han till följd därav fått veta om enskilds personliga förhållanden. Tystnadsplikten omfattar dock inte uppgift som avser personövervakning för vilken tillstånd meddelats enligt 6 § andra stycket.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Straff m. m.

16 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anordnar personövervakning utan erforderligt tillstånd eller anordnar sådan övervakning utan att den märkts ut eller bryter mot föreskrifter som meddelats enligt 4 § första stycket döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Övervakningsutrustning som använts vid brott enligt första stycket skall förklaras förverkad, om det inte är uppenbart obilligt.

17 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. underlåter att fullgöra anmälningskyldighet som avses i 14 § första stycket, eller

2. lämnar ofullständig eller oriktig uppgift i sådan anmälan om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Den som vid fullgörande av uppgiftsskyldighet som avses i 14 § andra stycket uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift döms till böter, högst ett tusen kronor, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

18 § Underlåter innehavare eller brukare av en anläggning för personövervakning att bereda länsstyrelsen möjlighet till tillsyn och kontroll enligt 13 § första stycket, får länsstyrelsen förelägga vite. För att bereda sig tillträde till anläggningen får länsstyrelsen anlitad polishandräckning.

Hur beslut överklagas

19 § Länsstyrelsens beslut överklagas hos kammarrätten. Justitiekanslern får föra talan för att ta till vara allmänna intressen.

20 § Regeringen får förordna om avgift för länsstyrelsens handläggning.

21 § Föreläggande enligt 13 § och 18 § skall delges.

22 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela de ytterligare föreskrifter som krävs för personövervakning av betydelse för totalförsvaret och vid patientbehandling inom sjukvården samt för fullgörande av anmälnings- och uppgiftsskyldighet enligt 14 §.

1. Denna lag träder i kraft den ... då lagen (1977:20) om TV-övervakning upphör att gälla.

2. Beslut om tillstånd, föreskrift eller vilkor som fattats enligt äldre bestämmelser skall anses meddelat med stöd av motsvarande bestämmelser i denna lag.

Lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291)

Härigenom föreskrivs att 35 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) skall ha följande lydelse

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Särskilda regler om besvär hos regeringsrätten och försäkringsöverdomstolen

35 §¹

Besvär över kammarrättens beslut i ett mål som har anhängiggjorts hos kammarrätten genom överklagande eller underställning prövas av regeringsrätten endast om regeringsrätten har meddelat prövningstillstånd.

Meddelas ej prövningstillstånd, står kammarrättens beslut fast. Erinran därom skall intagas i regeringsrättens beslut.

Vad som sägs i första stycket gäller ej talan i mål om utlämnande av allmän handling och talan, som i mål om disciplinansvar *föres* av riksdagens ombudsmän eller justitiekanslern.

Vad som sägs i första stycket gäller ej talan i mål om utlämnande av allmän handling och talan, som i mål om disciplinansvar *förs* av riksdagens ombudsmän eller justitiekanslern, *ej heller talan som förs av justitiekanslern i mål enligt lagen (0000:000) om optisk-elektronisk övervakning.*

Denna lag träder i kraft den ...

¹ Senaste lydelse 1980:275.

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980: 100) dels att i lagen införs en ny paragraf, 7 kap 28 §, dels att 9 kap. 16 § och — — — skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

28 §

Secretess gäller, om inte annat följer av 16 §, för uppgift om enskilds personliga förhållanden vid personövervakning som avses i lagen (0000: 000) om optisk-elektronisk övervakning, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

9 kap.

16 §

Secretess gäller hos domstol i mål om ansvar för sexualbrott, utpressning, brytande av post- eller telehemlighet, intrång i förvar eller olovlig avlyssning samt i mål om ersättning för skada med anledning av sådant brott, för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte för uppgift om vem som är tilltalad eller svarande i målet.

Secretess gäller hos domstol i mål om ansvar för sexualbrott, utpressning, brytande av post- eller telehemlighet, intrång i förvar, olovlig avlyssning eller *otillåten personövervakning som avses i lagen (0000: 000) om optisk-elektronisk övervakning* samt i mål om ersättning för skada med anledning av sådant brott, för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte för uppgift om vem som är tilltalad eller svarande i målet.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

— — —

Denna lag träder i kraft den ...

Förteckning över remissinstanserna

Yttranden över betänkandet (SOU 1987:74) Optisk-elektronisk övervakning har avgetts av justitiekanslern, riksåklagaren (RÅ), domstolsverket, Göta hovrätt, Stockholms, Malmö och Kalmar tingsrätter, kammarrätterna i Stockholm och Sundsvall, rikspolisstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, brottsförebyggande rådet, datainspektionen, överbefälhavaren, försvarets forskningsanstalt, civilbefälhavarna i södra och östra civilområdena, socialstyrelsen, postverket, televerket, trafiksäkerhetsverket, luftfartsverket, generaltullstyrelsen, bankinspektionen, näringsfrihetsombudsmannen, konsumentverket, arbetarskyddsstyrelsen, länsstyrelsernas organisationsnämnd, riksrevisionsverket, statens strålskyddsinstitut, länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Bohus, Malmöhus, Älvsborgs och Västerbottens län, tekniska högskolan i Stockholm, upphovsrättsutredningen (Ju 1976:02), data- och offentlighetskommittén (Ju 1984:06), justitieombudsmannen Anders Wigelius (JO), Sveriges riksbank, juridiska fakultetsstyrelsens vid Lunds universitet forskningsnämnd, radiolagsutredningen (U 1985:05), Sveriges advokatsamfund, Sveriges domareförbund, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Föreningen Sveriges åklagare, Föreningen Sveriges polischefer, Sveriges Fastighetsägareförbund, Hyresgästernas Riksförbund, Svenska Bankföreningen, Sveriges Industriförbund, Sveriges Köpmannaförbund samt Stockholms, Göteborgs, Malmö, Vänersborgs och Umeå kommuner.

RÅ har överlämnat yttranden från regionåklagarmyndigheten i Göteborg och åklagarmyndigheten i Göteborgs åklagardistrikt. Länsstyrelsen i Västerbottens län har bifogat yttranden från Vilhelmina kommun och polismyndigheten i Skellefteå. Vidare har yttranden kommit in från Företagens Uppgiftslämnardelegation samt från en privatperson.

1 Förslag till

Lag om övervakningskameror m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Med övervakningskameror avses i denna lag TV-kameror, andra optisk-elektroniska instrument och därmed jämförbara utrustningar som är uppsatta så att de, utan att manövreras på platsen, kan användas för personövervakning. Vad som i lagen sägs om övervakningskameror gäller i tillämpliga delar även för separata tekniska anordningar som är avsedda att användas för att behandla eller bevara bilder som tas upp av en övervakningskamera.

2 § En övervakningskamera skall användas med tillbörlig hänsyn till enskildas personliga integritet.

Upplyningsplikt

3 § Uppllysning skall lämnas om en övervakningskamera, som kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde, genom tydlig skyltning eller på något annat verksamt sätt.

Är övervakningskameran avsedd för skydd av en anläggning eller ett område som enligt 4 § 2–5 eller 5 § lagen (1990:000) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m. m. har förklarats utgöra skyddsobjekt, behöver dock sådan uppllysning inte lämnas. Detsamma gäller i fråga om en övervakningskamera som används av en polismyndighet vid automatisk hastighetsövervakning.

I samband med att tillstånd ges enligt 4 § får undantag från upplyningsplikten medges, om det finns synnerliga skäl för det.

Tillstånd m. m.

4 § Tillstånd att använda en övervakningskamera krävs för att en sådan kamera skall få vara uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. Detta gäller dock inte en övervakningskamera som

1. av trafiksäkerhetsskäl eller för säkerheten i arbetsmiljön är uppsatt på fordon, maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller användaren,

2. är avsedd för skydd av en anläggning eller ett område som enligt 4 § 2–5 eller 5 § lagen (1990:000) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m. m. har förklarats utgöra skyddsobjekt,

3. används av en polismyndighet vid automatisk hastighetsövervakning.

En polismyndighet eller den som är räddningsledare enligt räddningstjänstlagen (1986:1102) får under viss tid, högst fjorton dagar, ha en övervakningskamera uppsatt så som sägs i första stycket utan att söka tillstånd, om användning av kameran är oundgängligen nödvändig vid olyckshändelse eller överhängande fara för en sådan eller för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Under förutsättning att ansökan om

tillstånd görs inom fjorton dagar får kameran vara uppsatt utan tillstånd även för tid därefter, så länge användningen är oundgängligen nödvändig för ändamålet och länsstyrelsen inte har prövat ansökningsen.

5 § Tillstånd får meddelas endast om sökanden kan anses ha ett befogat intresse av att få använda övervakningskameran och detta intresse inte likaväl kan tillgodoses på något annat sätt.

Under den förutsättning som anges i första stycket skall tillstånd meddelas, om den information som kan förmedlas genom kameran kan antas vara av ringa betydelse för enskildas personliga integritet med hänsyn till den utrustning som skall användas, det område som skall övervakas och övriga omständigheter.

I andra fall än som avses i andra stycket skall tillstånd meddelas bara om intresset av att tillgodose det avsedda ändamålet med övervakningen är så starkt att det skall ges företräde framför intresset av att värna enskildas personliga integritet.

6 § I fall som avses i 5 § andra stycket och i sådana andra fall där övervakningskameran är avsedd att användas för att förebygga brott, förhindra olyckor eller tillgodose något annat därmed jämförligt ändamål får ett tillstånd förenas med rätt att med någon teknisk anordning behandla eller bevara bilder, som tas upp av kameran, om sökanden av särskilda skäl har behov av detta.

7 § Frågan om tillstånd och om undantag enligt 3 § tredje stycket prövas av länsstyrelsen efter skriftlig ansökan av den som avser att ha övervakningskameran uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde.

8 § I en ansökan om tillstånd skall anges de omständigheter som är av betydelse för prövningen av ärendet. Ansökan skall alltid innehålla uppgift om och beskrivning av

1. det ändamål som övervakningskameran är avsedd att användas för,
2. den utrustning som skall användas vid övervakningen,
3. den plats där utrustningen skall placeras och det område som kan övervakas.

Om kameran är avsedd att kunna riktas mot en arbetsplats, skall till ansökan vara fogat ett yttrande från skyddsombud, skyddskommitté eller organisation som företräder de anställda.

9 § Innan länsstyrelsen meddelar tillstånd, skall yttrande inhämtas från den kommun där den plats finns dit övervakningskameran skall kunna riktas. Sådant yttrande behöver inte inhämtas i fall som avses i 5 § andra stycket under förutsättning att ansökningsen inte avser också rätt att behandla eller bevara upptagna bilder.

10 § Ett tillstånd skall innehålla uppgifter om hur övervakningen får anordnas. Dessa skall avse övervakningens ändamål, den utrustning som får användas och det område som får övervakas.

Länsstyrelsen skall meddela också de övriga föreskrifter som behövs för tillståndet. Sådana föreskrifter kan avse upptagning, användning, behandling och bevaring av bilder samt andra förhållanden av betydelse för att skydda enskildas personliga integritet.

11 § Länsstyrelsen skall se till att

1. upplysningsplikten enligt 3 § första stycket fullgörs,
2. tillståndskravet enligt 4 § uppfylls,
3. bearbetning och bevaring av bilder inte sker utan sådan rätt som anges

i 6 § samt att

4. föreskrifter som har meddelats enligt 10 eller 13 § följs.

I fall som avses i 4 § andra stycket får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs med hänsyn till intresset av att värna enskildas personliga integritet.

12 § Finner länsstyrelsen det behövligt för sin tillsyn, har länsstyrelsen rätt att få tillträde till kontrollrum och andra delar av en övervakningsanläggning. Länsstyrelsen får också begära upplysningar från den som innehar eller använder en övervakningskamera liksom granska bevarat bildmaterial.

Återkallelse av tillstånd m. m.

13 § Ändras förutsättningarna för ett tillstånd får länsstyrelsen meddela nya föreskrifter eller, om det inte längre finns förutsättningar för att ge tillstånd, återkalla tillståndet. Detsamma gäller undantag enligt 3 § tredje stycket från upplysningsplikten och sådan rätt att behandla eller bevara upptagna bilder som avses i 6 §.

Följs inte meddelade föreskrifter och är rättelse möjlig, får länsstyrelsen förelägga tillståndshavaren att inom viss tid vidta rättelse. Iakttas inte föreläggandet, får länsstyrelsen återkalla tillståndet, undantagsmedgivandet eller rätten att behandla eller bevara bilder.

Tystnadsplikt

14 § Den som tar befattning med uppgift som har inhämtats genom användning av en övervakningskamera som kräver tillstånd, får inte obehörigen röja vad han till följd därav fått veta om någon enskilds personliga förhållanden.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Straff m. m.

15 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet använder en övervakningskamera så att det kan befaras medföra påtaglig risk för otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet eller som har en kamera uppsatt så att användning av den kan befaras medföra en sådan risk, eller

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot upplysningsplikten enligt 3 §, tillståndsplikten enligt 4 § eller en föreskrift som har meddelats med stöd av denna lag eller behandlar eller bevarar upptagna bilder utan sådan rätt som avses i 6 §.

I ringa fail döms inte till ansvar.

16 § Övervakningsutrustning som har använts vid brott enligt denna lag skall förklaras förverkad, om det inte är oskäligt.

17 § Om den som innehar eller använder en övervakningskamera underlåter att i enlighet med 12 § ge tillträde eller hålla tillhanda upplysningar eller bevarat bildmaterial, får länsstyrelsen förelägga vite. För att bereda sig tillträde får länsstyrelsen vid behov anlita polishandräckning.

Överklagande m. m.

18 § Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten.

Justitiekanslern får föra talan för att tillvarata allmänna intressen. Beslut om tillstånd att använda en övervakningskamera får överklagas även av den kommun där den plats finns dit övervakningskameran skall kunna riktas och, om kameran skall kunna riktas mot en arbetsplats, av en organisation som företräder de anställda.

19 § Regeringen får föreskriva om avgift för länsstyrelsens handläggning.

20 § Ett föreläggande enligt 13 § andra stycket skall delges.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990 då lagen (1977:20) om TV-övervakning upphör att gälla. Bestämmelserna i 3 § andra stycket första meningen och 4 § andra meningen 2 i den nya lagen träder dock i kraft först den 1 januari 1991. Under tiden fr. o. m. den 1 juli t. o. m. den 31 december 1990 gäller att övervakningskameror som är avsedda för skydd av en lokal, ett förvaringsutrymme eller någon annan anläggning av betydelse från totalförsvarssynpunkt skall vara undantagna från upplysningsplikten resp. tillståndsplikten enligt nyssnämnda paragrafer.

2. Beslut om tillstånd, föreskrift eller villkor som har meddelats med stöd av bestämmelser i den gamla lagen skall anses ha meddelats med stöd av motsvarande bestämmelser i den nya lagen.

I fråga om ansvar för brott enligt den gamla lagen skall den lagen fortsätta att tillämpas under förutsättning att motsvarande förfarande enligt den nya lagen inte leder till frihet från straff eller till lindrigare straff.

3. Den som vid den nya lagens ikraftträdande har en övervakningskamera uppsatt så som anges i 4 § första meningen, utan att det enligt den gamla lagen krävs tillstånd att använda kameran, får fortsätta att använda kameran till utgången av december 1990. Har före nämnda tidpunkt en ansökan enligt den nya lagen gjorts om tillstånd till fortsatt användning av kameran får den användas även efter denna tidpunkt men skall, om tillstånd inte ges, inom en månad från den dag då beslutet vann laga kraft ha avlägsnats eller ha blivit uppsatt på något annat sätt än som anges i 4 § första meningen i den nya lagen.

4. Den gamla lagens bestämmelser gäller i fråga om överklagande av beslut som har meddelats av länsstyrelsen före den nya lagens ikraftträdande.

2 Förslag till Lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291)

Prop. 1989/90:119
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 35 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 §¹

Besvär över kammarrättens beslut i ett mål som har anhängiggjorts hos kammarrätten genom överklagande eller underställning prövas av regeringsrätten endast om regeringsrätten har meddelat prövningstillstånd.

Meddelas ej prövningstillstånd, står kammarrättens beslut fast. Erinran därom skall intagas i regeringsrättens beslut.

Vad som sägs i första stycket gäller ej talan i mål om utlämnande av allmän handling *samt* talan som riksdagens ombudsmän eller justitiekanslern för i mål om disciplinansvar eller om återkallelse eller begränsning av behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården, tandvården eller detaljhandeln med läkemedel eller om återkallelse av behörighet att utöva veterinäryrket.

Vad som sägs i första stycket gäller ej

1. talan i mål om utlämnande av allmän handling,

2. talan som riksdagens ombudsmän eller justitiekanslern för i mål om disciplinansvar eller om återkallelse eller begränsning av behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården, tandvården eller detaljhandeln med läkemedel eller om återkallelse av behörighet att utöva veterinäryrket,

3. talan som justitiekanslern för i mål enligt lagen (1990:000) om övervakningskameror
m. m.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

¹ Senaste lydelse 1987:999.

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980: 100)¹ att i lagen införs en ny paragraf, 7 kap. 32 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

32 §

Sekretess gäller för sådan uppgift om enskilds personliga förhållanden som har inhämtats med övervakningskamera, som avses i lagen (1990:000) om övervakningskameror m. m. och som kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

¹ Lagen om tryckt 1989:713.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1990-02-23

Närvarande: justitierådet Staffan Vängby, regeringsrådet Bertil Werner, justitierådet Lars K Beckman.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 8 februari 1990 har regeringen på hemställan av statsrådet Laila Freivalds beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om övervakningskameror m. m.,
2. lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291),
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Förslagen har inför lagrådet föredragits av kanslirådet Göran Rosenberg.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet* :

Förslaget till lag om övervakningskameror m. m.

3 och 4 §§

Enligt 3 § gällande lag om TV-övervakning åligger det den som brukar övervakningskamera att fortlöpande och på verksamt sätt upplysa om kameran och dess brukande. Enligt 3 § i det remitterade förslaget har upplysningsplikten inskränkts till att avse "en övervakningskamera, som kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde". Lagrådet återkommer strax till den närmare innebörden av detta uttryck som i det remitterade förslaget används för att begränsa både upplysningsplikten enligt 3 § och tillståndskravet enligt 4 §. När det gäller upplysningsplikten har inte utredningen föreslagit någon sådan eller liknande begränsning och frågan har inte heller, såvitt lagrådet kunnat finna, berörts av remissinstanserna.

Från integritetssynpunkt är det mycket väsentligt att upplysning lämnas om förekomsten av en övervakningskamera. Dold TV-övervakning bör enligt lagrådets mening inte få förekomma annat än i vissa speciellt angivna undantagsfall (se 3 § andra stycket). Det kan visserligen sägas att det nuvarande förbudet sträcker sig för långt genom att det innebär en ovillkorlig och straffsanktionerad upplysningsskyldighet även i rent privata sammanhang. Det remitterade förslaget innebär emellertid att upplysningsskyldighet inte längre skall gälla i fråga om arbetsplatser som inte är tillgängliga för allmänheten. De skäl som anförts för en sådan försämring av integritetsskyddet (se avsnitt 3.3.1 och 3.4) framstår inte som övertygande. Det finns även åtskilliga andra platser som visserligen inte är tillgängliga för allmänheten men där dold TV-övervakning inte bör få förekomma. På grund av det anförda anser sig lagrådet inte kunna godta den föreslagna begränsningen av upplysningsplikten. Lagrådet förordar att 3 § första stycket ges följande lydelse:

"Upplysning om en övervakningskamera skall lämnas genom tydlig skyltning eller på något annat verksamt sätt."

Enligt 3 § tredje stycket får i samband med att tillstånd ges enligt 4 §

undantag från upplysningsplikten medges, om det finns synnerliga skäl för det. Godtas lagrådets förslag till ändring av 3 § första stycket kommer upplysningsplikt att föreligga beträffande vissa kameror, utan att det föreligger något krav på tillståndsprövning enligt 4 §. Sambandet med tillståndsprövningen bör därför inte bibehållas. Lagrådet förordar att 3 § tredje stycket ges följande lydelse:

”Länsstyrelsen får efter skriftlig ansökan medge undantag från upplysningsplikten, om det finns synnerliga skäl till det. I ansökningsärendet tillämpas 8 § andra stycket och, om kameran skall kunna riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde, 9 § första meningen. Länsstyrelsen skall i ett beslut om undantag meddela de villkor som behövs.”

Som en följd av detta förslag bör i 7 § orden ”och om undantag enligt 3 § tredje stycket” utgå så att paragrafen inleds på följande sätt: ”Frågan om tillstånd prövas av länsstyrelsen — — —.”

Rekvisitet ”en plats dit allmänheten har tillträde” blir som nyss anförts bestämmande för tillståndskravet enligt 4 §. De motiv som anförts i lagrådsremissen är kortfattade beträffande frågan hur detta begrepp skall förstås. Utredningen anförde emellertid en rad exempel på platser, dit allmänheten kunde anses ha respektive inte ha tillträde (SOU 1987:74 s. 113 f.). Till platser dit allmänheten normalt inte har fritt tillträde hänförde utredningen bl. a. gemensamma utrymmen i flerfamiljshus. Utrymmen i affärer, varuhus, banker m. fl. ansågs utgöra platser dit allmänheten har tillträde, såvida fråga inte är om utrymmen för personal, lagring av varor, kontor, underhåll, drift m. m. Lagrådet, som i allt väsentligt kan ansluta sig till utredningens synpunkter, finner att begreppet ”en plats dit allmänheten har tillträde” ger en tillräckligt klar avgränsning av de områden där tillståndskravet skall gälla.

5 och 6 §§

Enligt 6 § får i fall som avses i 5 § andra stycket, dvs. när risken för integritetsintrång normalt får anses vara liten, ett tillstånd förenas med rätt att behandla och bevara upptagna bilder, om sökanden av särskilda skäl har behov av det. Enligt specialmotiveringen till 6 § krävs det för rätten att behandla och bevara upptagna bilder att inte risken för integritetsintrång härigenom ökar så att förutsättningarna enligt 5 § andra stycket för tillståndet att använda övervakningskameran rubbas. Det sagda innebär emellertid, att det måste ske en samlad bedömning så att redan vid tillståndsbedömningen övervägs om tillståndet skall förenas med rätt att behandla och bevara bilder. Antas så skola bli fallet och blir därigenom integritetsintrånget inte ringa, får tillståndsprövningen ske enligt 5 § tredje stycket. Det angivna förhållandet bör framgå av 5 § andra stycket. Lagrådet förordar att detta ges följande lydelse:

”Under den förutsättning som anges i första stycket skall tillstånd meddelas, om den information som kan förmedlas genom kameran och den rätt att behandla eller bevara upptagna bilder som kan komma att förenas med tillståndet vid tillämpning av 6 § kan antas vara av ringa betydelse för

enskildas personliga integritet med hänsyn till den utrustning som skall användas, det område som skall övervakas och övriga omständigheter.”

Prop. 1989/90:119
Bilaga 5

7 §

Vid behandlingen av 3 och 4 §§ har lagrådet föreslagit en ändring även i förevarande paragraf.

10 §

Enligt specialmotiveringen skall länsstyrelsen kunna tidsbegränsa ett tillstånd. Detta förhållande bör lämpligen framgå även av lagtexten. Lagrådet förordar att till första stycket i 10 § fogas en ny tredje mening med följande lydelse:

”Tillstånd får meddelas för en begränsad tid.”

Enligt 7 § första stycket nu gällande lag skall tillstånd förenas med föreskrifter om bl.a. hur upplysning om övervakningen skall lämnas. Skyldigheten för länsstyrelsen att meddela sådan föreskrift finns inte med i den föreslagna lagen. Det sägs dock motivedes att länsstyrelsen med stöd av bestämmelserna i 10 § har möjlighet att i särskilda fall föreskriva hur upplysningsplikten skall fullgöras. En sådan möjlighet synes väl så betydelsefull som annat som nu uttryckligen anges i paragrafens andra stycke. Lagrådet förordar därför att i andra stycket närmast före ordet ”upptagning” infogas orden ”upplysning om kameran.”.

11 §

I andra stycket av förevarande paragraf föreslås att länsstyrelsen i fall som avses i 4 § andra stycket, dvs. när polismyndighet eller räddningsledare i nödfallsliknande situationer får använda övervakningskamera utan tillstånd, får meddela de ”föreskrifter” som behövs med hänsyn till intresset av att värna enskildas personliga integritet.

I det remitterade förslaget används genomgående uttryckssättet att länsstyrelsen utfärdar föreskrifter. I samtliga fall utom det nu förevarande är det emellertid fråga om villkor som knyts till tillstånd att använda övervakningskamera och anger vad tillståndshavaren har att iaktta i det ena eller andra hänseendet. Lagrådet förordar att i lagtexten ”villkor” används i stället för ”föreskrift” eller ”föreskrifter” som i princip bör användas bara när det är fråga om normgivning. Det sagda gäller 10 § andra stycket, 11 § första stycket, 13 § första och andra styckena samt 15 § första stycket 2, däremot ej övergångsbestämmelserna som bör bygga på den äldre lagens terminologi.

I andra stycket av 11 § är det emellertid inte fråga om villkor, eftersom tillstånd inte meddelats. Ej heller är det fråga om normföreskrifter. I stället synes avsikten vara att länsstyrelsen om det behövs skall meddela någon form av råd eller anvisningar. Detta behöver emellertid inte regleras i lag utan bör kunna följa av länsstyrelsens befogenheter att utöva tillsyn.

Lagrådet förordar därför att andra stycket får utgå. Samtidigt förordar lagrådet att första stycket 2 förtydligas och ges följande lydelse:

”2. bestämmelserna i 4 § följs.”.

Prop. 1989/90: 119
Bilaga 5

13 §

I andra stycket anges att länsstyrelsen får förelägga tillståndshavaren att vidta rättelse, om han inte följer meddelade ”föreskrifter”, och återkalla tillståndet, om föreläggandet inte iakttas. Det anges emellertid att så skall ske om rättelse är möjlig. Vad som skall göras om rättelse inte är möjlig framgår inte. Är så fallet, torde det dock som regel bero på att förhållandena ändrats, varvid i stället första stycket blir tillämpligt. Lagrådet förordar att orden ”och är rättelse möjlig” får utgå ur bestämmelsen.

I 20 § föreskrivs – enbart – att ett föreläggande enligt 13 § andra stycket skall delges. Det skulle vara en fördel från dispositionssynpunkt om bestämmelsen flyttades till förevarande paragraf.

Iakttas det anförda, skulle andra stycket, med vissa redaktionella ändringar även i övrigt, kunna ges följande lydelse:

”Iakttas inte meddelade villkor, får länsstyrelsen förelägga tillståndshavaren eller den som medgetts undantag att inom viss tid företa rättelse. Sådant föreläggande skall delges. Om föreläggandet inte följs, får länsstyrelsen återkalla tillståndet, undantagsmedgivandet eller rätten att behandla eller bevara upptagna bilder.”

15 §

Genom bestämmelsen i första stycket punkt 1 av förevarande paragraf införs en möjlighet att ingripa med straffsanktion i sådana fall där det i 2 § föreskrivna aktsamhetskravet åsidosätts på ett mera flagrant sätt. Enligt bestämmelsen skall den straffas som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet använder en övervakningskamera så att det kan befaras medföra påtaglig risk för otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet. Vidare föreslås att även den som har en kamera uppsatt så att den aktuella risken kan befaras uppstå vid användningen av den skall kunna ådömas straff. Straffsatsen föreslås bli böter eller fängelse i ett år.

Av lagrådsremissen framgår att straffbestämmelsen framförallt tar sikte på sådana fall där en övervakningskamera riktas eller kan riktas mot platser eller områden, där människor förväntar sig att ha en fredad zon och med fog skall kunna räkna med att de inte är övervakade. Det framhålls att risken för integritetsintrång minskar, om upplysning lämnas om en övervakningskamera, något som påverkar straffansvaret enligt förevarande bestämmelser.

Om lagrådets förslag till en utvidgad upplysningsplikt enligt 3 § följs torde utrymmet för straffansvar för åsidosättande av det generella aktsamhetskravet minska betydligt. Med hänsyn härtill och till att den föreslagna straffbestämmelsen är obestämd och torde bli svår att tillämpa avstyrker lagrådet att den införs. Om bestämmelsen ändå anses böra tas med i lagen föreslår lagrådet att den formuleras om på sätt nedan anges.

Enligt punkten 2 i paragrafen skall böter eller fängelse i högst ett år ådömas bl.a. den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot tillståndsplikten enligt 4 § eller en "föreskrift" som har meddelats med stöd av lagen. Uttrycket tillståndsplikten används också i punkt 1 i övergångsbestämmelserna till lagen. Uttrycket saknar emellertid direkt motsvarighet i 4 §, där det anges att tillstånd "krävs" för att använda en övervakningskamera m. m. I 11 § i det remitterade lagförslaget används följdriktigt uttrycket "tillståndskravet enligt 4 §". Lagrådet förordar att detta uttryck används genomgående i lagen och övergångsbestämmelserna till den.

Enligt 11 § första stycket skall länsstyrelsen bl. a. se till att "föreskrifter" som har meddelats enligt 10 eller 13 § följs. Lagrådet föreslår att samma uttryckssätt används i den nu aktuella straffbestämmelsen som i bestämmelsen i 11 § om länsstyrelsens tillsyn.

I lagrådsremissen förslås en gemensam straffskala för samtliga brott. För den händelse lagrådets förslag i fråga om den i första stycket punkt 1 intagna straffbestämmelsen inte följs vill lagrådet inte motsätta sig förslaget i fråga om straffskalan. Lagrådet föreslår dock att straffbestämmelsen delas upp i två särskilda stycken och att paragrafen får följande lydelse:

"Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet använder en övervakningskamera så att det medför påtaglig risk för otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet eller har en kamera uppsatt så att användning av den kan medföra en sådan risk.

Till samma straff döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot upplysningsplikten enligt 3 §,
2. bryter mot tillståndskravet enligt 4 §,
3. inte iakttar ett villkor som har meddelats enligt 10 eller 13 §,
4. behandlar eller bevarar upptagna bilder utan sådan rätt som avses i 6 §.

I ringa fall döms inte till ansvar."

18 §

Rätten för kommun och arbetstagarorganisation att överklaga länsstyrelsens beslut bör avse inte bara tillståndsbeslut utan även beslut om undantag från upplysningsplikten. Lagrådet förordar därför att andra stycket andra meningen inleds på följande sätt.

"Beslut om tillstånd att använda en övervakningskamera och om undantag enligt 3 § tredje stycket från upplysningsplikten får överklagas även
- - -."

20 §

Lagrrådet erinrar om vad som under 13 § anförts om placeringen av bestämmelsen.

Punkt 1

Lagrådet erinrar om att lagrådet under 15 § förordat att uttrycket "tillståndsplikten" byts ut mot ordet "tillståndskravet".

Punkt 2

Vad som i andra stycket föreskrivs om tillämpning av den äldre lagens eller den nya lagens bestämmelser om ansvar följer i princip av 5 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalken. Anledningen till att en särskild övergångsbestämmelse föreslås synes vara att den nya lagens system och begreppsbildning i vissa hänseenden avviker från den äldre. Därför har angetts att den gamla lagen skall tillämpas under förutsättning att "motsvarande förfarande" enligt den nya lagen inte leder till frihet från straff eller lindrigare straff. Det är enligt 5 § lagen om införande av brottsbalken en viss gärning vars straffbarhet skall bedömas enligt äldre respektive ny lag. Självfallet kan därvid uppkomma vissa tolkningsproblem. Frågan kan emellertid överlämnas åt rättstillämpningen. Några andra principer än de som fastlagts i 5 § lagen om införande av brottsbalken bör i vart fall inte gälla. Att tala om "motsvarande förfarande" synes kunna skapa oklarhet. Dessutom uppstår en allmän osäkerhet, om man ibland inför parallellbestämmelser till 5 § lagen om införande av brottsbalken, ibland inte. Lagrådet förordar att den föreslagna bestämmelsen får utgå.

Punkt 3

Om någon som vid nya lagens ikraftträdande har en övervakningskamera uppsatt ansöker om tillstånd enligt nya lagen men får avslag, skall kameran inom en månad från den dag då beslutet vann laga kraft ha avlägsnats "eller ha blivit uppsatt på något annat sätt än som anges i 4 § första meningen i den nya lagen". Härmed avses att kameran inte längre kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. I så fall föreligger emellertid inte längre tillståndskrav och någon bestämmelse för den situationen behövs inte. Övergångsbestämmelsen bör dessutom, med hänsyn till utformningen av den föreslagna nya lagstiftningen, ta sikte på rätten att i fortsättningen ha kameran uppsatt. Lagrådet förordar att förevarande punkt ges följande lydelse:

"3. Den som vid den nya lagens ikraftträdande har en övervakningskamera uppsatt så som anges i 4 § första meningen, utan att det enligt den gamla lagen krävs tillstånd att använda kameran, får fortsätta att ha kameran uppsatt på angivet sätt till utgången av december 1990. Har förenämnda tidpunkt en ansökan enligt den nya lagen gjorts om tillstånd till fortsatt användning av kameran får den vara uppsatt på angivet sätt även efter denna tidpunkt men, om tillstånd inte ges, inte längre än en månad från den dag då beslutet vann laga kraft."

Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980: 100)

Prop. 1989/90: 119

7 kap 32 §

Bilaga 5

Enligt det remitterade förslaget gäller sekretess för sådan uppgift om enskilda personliga förhållanden som har inhämtats med övervakningskamera, som avses i lagen om övervakningskameror m.m. "och som kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde". Den begränsning av sekretessen som de citerade orden medför framstår som omotiverad. Lagrådet förordar att dessa ord får utgå.

Förslaget till lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971: 291)

Förslaget lämnas utan erinran.

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	3
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 mars 1990	9
1 Inledning	9
2 Nuvarande reglering	10
3 Allmän motivering	11
3.1 Utgångspunkter	11
3.2 Vilka anordningar skall omfattas av en ny lag?	14
3.3 Tillståndsfrågor	16
3.3.1 Omfattningen av tillståndskravet	16
3.3.2 Tillståndsprovningen	20
3.3.3 Tillståndsörfarandet	23
3.3.4 Överklagande av beslut i tillståndsärenden	25
3.4 Förbud mot dold övervakning	28
3.5 Aktsamhetskrav	31
3.6 Övriga frågor	32
3.6.1 Sekretess	32
3.6.2 Straff och förverkande	35
3.6.3 Tillsyn	37
3.6.4 Kostnader m. m.	38
3.7 Ikraftträdande m. m.	38
4 Upprättade lagförslag	39
5 Specialmotivering	39
5.1 Förslaget till lag om övervakningskameror m. m.	39
5.2 Förslaget till lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291)	59
5.3 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) ..	60
6 Hemställan	60
7 Beslut	60
Bilaga 1 Utredningens sammanfattning av betänkandet (SOU 1987:74) Optisk-elektronisk övervakning (i här aktuella delar)	61
Bilaga 2 Utredningens lagförslag (i här aktuella delar)	65
Bilaga 3 Förteckning över remissinstanserna	71
Bilaga 4 Lagrådsremissens lagförslag	72
Bilaga 5 Lagrådets yttrande	78

